Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde
Székhely: 8481 Somlóvásárhely, Sport utca 1.
OM azonosító: 201895

Dobai Tagintézménye
8482 Doba, Árpád utca 14.

Somlószőlősi Tagintézménye
8483 Somlószőlős, Kossuth utca 164.

Pedagógiai Program
2025.

„A kisgyermekekkel mindent elérhetünk, személyes példa és tett által"
(Brunszvik Teréz)

Intézmény OM - azonosítója: **201895**	**Készítette *az Nkt. 26. § (1) bekezdése szerint* a nevelőtestület bevonásával:** **……** **Szabó Judit, mb. főigazgató** **P.H.**

Legitimációs eljárás

Az Nkt. 72. § (5) a) bekezdése alapján a pedagógiai programot a **Szülői Szervezet megismerte és támogatja** annak megvalósítását.

…… ……. ……..
Szülői Szervezet elnöke Szülői Szervezet elnöke Szülői Szervezet elnöke

A nevelőmunkát közvetlenül segítő alkalmazottak a pedagógiai program tartalmáról a **tájékoztatást megkapták**

……
Nevelőmunkát közvetlenül segítő
alkalmazottak nevében

A nevelőtestület a helyi egészségfejlesztési programot az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készítette el, valamint **a diabéteszes gyermekek és a fokozott kockázatú allergiás gyermekek ellátásához kapcsolódó teendők** rögzítéséhez **beszerezte az iskola-egészségügyi szolgálat támogató véleményét**.

……
iskola-egészségügyi szolgálat
vezetője/orvos
P.H.

…… ……
iskola-egészségügyi szolgálat/orvos iskola-egészségügyi szolgálat/orvos
P.H. P.H.

Az Nkt. 26. § (1) bekezdése és 83. § 2) g) pontja által felhatalmazva, a Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde, valamint Tagóvodái Pedagógiai Programját **a fenntartó a ……./2025. (……) *számú határozatával* jóváhagyta**.

……
A fenntartó képviseletében
P.H.

A dokumentum jellege *a Nkt. 26. § (1) bekezdése és a 20/2012. EMMI rendelet 82. § (1) és (3) bekezdése alapján:* **Nyilvános** **Megtalálható:** http://www.somlovasarhely.hu/napkoziotthonos-ovoda	**Érvényes és hatályos:** A kihirdetés napjától visszavonásig **Verziószám:** 1./2025. Készült: 2 db eredeti példányban **Iktatószám:**……..……

Tartalom

TARTALOM **3**

BEVEZETŐ GONDOLATOK **6**

ÓVODÁNK JELLEMZŐ ADATAI **7**

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE **9**

1. A MI ÓVODÁNK - HELYZETKÉP **11**

1.1. SOMLÓVÁSÁRHELYI SZÉKHELY ÓVODA 11
1.2. DOBAI TAGÓVODA 12
1.3. SOMLÓSZŐLŐSI TAGÓVODA 13
1.4. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI 14
1.4.1. Személyi feltételek *14*
1.4.1.1. Az óvodapedagógusok továbbképzési irányultsága 15
1.4.1.2. A különböző továbbképzéseken szerzett ismeretek és kompetenciák óvodán/szervezeti egységeken belül történő átadásának módszertana, eljárása 17
1.4.1.3. Reflektív pedagógiai szemlélet és gyakorlat 18
1.4.2. Tárgyi feltételek *18*

2. KÜLDETÉSÜNK ÉS NEVELÉSFILOZÓFIÁNK **20**

2.1. NEVELÉSI CÉLJUNK, ALAPELVEINK 20
2.2. GYERMEKKÉPÜNK 20
2.3. PEDAGÓGUSKÉPÜNK 22
2.4. ÓVODAKÉPÜNK 23

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI **24**

3.1. NAPIRENDÜNK 25
3.2. HETIRENDÜNK 26
3.3. A PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTÁCIÓI 27
3.4. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI 29
3.4.1. Családokkal való együttműködés *29*
3.4.2. Bölcsődékkel való együttműködés *30*
3.4.3. Együttműködés az iskolával *30*
3.4.4. A közművelődési intézményekkel való kapcsolat *31*
3.4.5. Fenntartóval való együttműködés *31*
3.4.6. Veszprém Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat DevecseriTagintézményével való együttműködés *31*
3.4.7. Az óvoda orvosaival, védőnőivel való együttműködés *32*
3.4.8. A Családsegítő és Gyermekjóléti Központtal való együttműködés *33*
3.4.9. Egyházakkal való együttműködés *33*
3.4.10. Az óvoda külhoni kapcsolatai *33*
3.5. HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK, RENDEZVÉNYEINK 33

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI **35**

4.1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA 36
4.1.1. Egészségfejlesztési program *39*
4.1.2. A különleges étrendet igénylő gyermekek ellátása *40*
4.2. A KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS MEGALAPOZÁSA - FENNTARTHATÓSÁGI SZEMLÉLETFORMÁLÁS 41
4.3. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS 42

4.4. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA ... 45
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI ... 47
5.1. A JÁTÉK ... 47
5.2. VERSELÉS, MESÉLÉS ... 49
5.3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC ... 51
5.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA ... 54
5.5. MINDENNAPOS MOZGÁS ... 56
5.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE ... 59
5.7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK ... 61
5.8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS ... 63
6. INKLUZÍV NEVELÉS – INTEGRÁCIÓ – A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ... 65
6.1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK ... 67
6.1.1. Beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézséggel küzdő gyermekek ... 67
6.1.2. Kiemelten tehetséges gyermek ... 67
6.1.3. A gyermekek fejlettségállapotának mérése ... 67
6.2. A HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEK ... 68
6.3. TARTÓS GYÓGYKEZELÉS ALATT ÁLLÓ GYERMEK ... 69
6.4. A NEMZETISÉG KULTÚRÁJÁNAK ÉS NYELVÉNEK ÁPOLÁSÁVAL JÁRÓ FELADATOK ... 71
6.5. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ... 71
6.6. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK ... 72
6.7. A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGÜNK ... 73
6.7.1. Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén ... 74
6.7.2. Óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás ... 76
FELHASZNÁLT IRODALOM: ... 77
ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS ... 78
ZÁRADÉK ... 80
1.SZ. MELLÉKLET: INTEGRÁCIÓS ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM ... 81
Szervezési feladatok ... 81
Nevelőtestület együttműködése ... 82
Pedagógiai tevékenység kiemelt területei ... 82
Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka ... 82
Együttműködések az óvodán kívüli szervezetekkel ... 82
Óvoda-iskola átmenet támogatása ... 82
Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés ... 83
Integrációs fejlesztő program eredményessége ... 83
Cél ... 83
Feladat ... 83
Jellemzők ... 83
Elvárható eredmény ... 83
HELYI ÓVODAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM BEFOGADÁSI, BESZOKTATÁSI SZABÁLYZAT ... 98
A SZABÁLYOZÁS CÉLJA**:** ... 98
A folyamat leírása: ... 98
HELYI ÓVODAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM– A GYERMEK TESTI FEJLŐDÉSÉNEK MÉRŐLAPJA ... 102
I. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE KIMENETI EREDMÉNYEK – SIKERKRITÉRIUM ... 115
A gyermek *lelki érettsége, pszichikus funkciók fejlettsége ... 115*
II. AZ ÓVODAI ÉLET SZERVEZÉSE, IDŐKERETEK, TERVEZÉS, DOKUMENTÁLÁS, MÉRÉS, ÉRTÉKELÉS ... 116
Óvodai csoportok kialakítása, szervezése ... 116
A tevékenységek, foglalkozások megvalósulása, formái ... 116
Napirend, heti rend, időkeretek ... 116
Tervezés ... 117

Dokumentálás 118
Gyermeki személyiségfejlődési napló 118
Egyéni fejlesztőprogram - fejlesztési terv 119
Mérés, értékelés 119
A HELYI NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN A TERVEK ÖSSZEHANGOLÁSA KONTROLLJA 120

III. EGYÜTTMŰKÖDÉSEK, CSALÁDOK BEVONÁSA AZ ÓVODAI ÉLETBE, GYERMEKVÉDELEM 121

Cél 121
Csoporton belüli együttműködések 121
A kapcsolattartás formái 123
A szülők számára nyitott óvodai programok, rendezvények, ünnepélyek 123
A család és az óvoda együttműködése sikeres, ha 124
Feladatok 124
Kapcsolattartás 125

IV. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE, EGYÜTTMŰKÖDÉS 125

Cél 125
Partnereinkkel történő együttműködés sikeres, ha 125

V. SZEMÉLYI, TÁRGYI FELTÉTELEK 126

Bevezető gondolatok

Pedagógiai Programunkat az **Óvodai Nevelés Országos Alapprogram iránymutatása**, szellemisége, cél- és feladatrendszere alapján és **Óvodáink sajátosságait** követve készítettük el. Figyelembe vettük korunk gyermekeinek életkori sajátosságait, az őket érő „impulzusokat", sokféle és hatványozott inger gazdag környezeti hatásokat.

A Pedagógiai Programunkban foglaltak az alapja és egyben meghatározója annak **a közös értékrendnek**, melyet minden dolgozónak követnie kell, az intézménybe járó gyermekek sikeres, pozitív kimenetelű nevelése, fejlesztése érdekében. **Hangsúlyos a gyermekközpontúság, a gyermekek tisztelete, a játék, mint az óvodáskorú gyermek legfontosabb tevékenysége.**

A **kompetencia területek** teljes körű megjelenítésével igyekszünk a **gyermekek számára szükséges műveltségtartalmakat** közvetíteni, az óvodai alapszolgáltatást biztosítani.

Az óvodai nevelésnek **a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására**, a gyermeki jogok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
A gyermeket, mint fejlődő személyiséget gondoskodás és különleges védelem illeti.
A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda ebben kiegészítő szerepet játszik.

Fontos számunkra az is, hogy megjelenjen programunkban az a **szakmai értéktöbblet**, mely pedagógiai munkánkat **színesebbé, innovatívabbá** teszi. Pedagógiai feladatvállalásunk során figyelembe vesszük a gyermekek személyiségfejlődését, viselkedését, érdeklődését, az otthonról hozott ismereteiket, tapasztalataikat, az esélyegyenlőség megteremtése mellett.

Bízunk abban, hogy az óvodánkba járó gyermekek **kellemes, derűs, harmonikus éveket töltenek** itt és biztos alapokon nyugvó **ismeretekkel, képességekkel kezdik el iskolás éveiket**.

Az is fontos számunkra, hogy a gyermekek szülei - az óvodába lépés pillanatától - ismerjék Pedagógiai Programunkat, az abban foglaltakat elfogadják és megvalósítását támogassák.

Somlóvásárhely, 2025…….

……..
Szabó Judit, mb.főigazgató

Óvodánk jellemző adatai

Az óvoda fenntartója: Somlóvásárhely Község Önkormányzata

- 8481 Somlóvásárhely, Szabadság tér 1.
- Telefon: 06-88/236-001
- E-mail: hivatal@somlovasarhely.hu
- Web: http://www.somlovasarhely.hu/

Az intézmény hivatalos elnevezése: Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde

- ***székhely:*** 8481 Somlóvásárhely, Sport utca 1.
- Telefon: 06-30-295-63-53
- E-mail: vasarhelyovoda@gmail.com
- Web: http://www.somlovasarhely.hu/napkoziotthonos-ovoda

Tagintézmények:

1) Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde **Dobai Tagintézménye**

- 8482 Doba, Árpád utca 14.
- Telefon: 06-70-323-19-78
- E-mail: dobaovi8482@gmail.com
- Web: http://www.doba.hu/napkoziotthonos-ovoda

2) Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde **Somlószőlősi Tagintézménye**

- 8483 Somlószőlős, Kossuth utca 164.
- Telefon: 06-70-427-18-61
- E-mail: somloszolosovoda@gmail.com
- Web: http://www.somloszolos.hu/napkoziotthonos-ovoda

3) Somlóvásárhelyi Bölcsőde

- 8481 Somlóvásárhely, Sport utca 1.
- Telefon: 06-70-324-96-21
- E-mail: vasarhelyovoda@gmail.com
- Web: http://www.somlovasarhely.hu/napkoziotthonos-ovoda
- Férőhelyszám: 14 fő

4) Somlószőlősi Bölcsőde

- 8483 Somlószőlős, Kossuth utca 164.
- Telefon: 06-70-427-18-65
- E-mail: bolcsode.somloszolos@gmail.com
- Web: http://www.somloszolos.hu/napkoziotthonos-ovoda
- Férőhelyszám: 14 fő

Az óvoda férőhelyszáma: 110 fő

- Székhely: 60 fő
- Dobai Tagintézmény: 25 fő
- Somlószőlősi Tagintézmény: 25 fő

Az óvoda működési köre: Somlóvásárhely, Doba és Somlószőlős települési önkormányzatok közigazgatási területe.

Az intézményvezetés tagjai:

- főigazgató

- tagintézmény-igazgatók

Fogadóóra: Előzetes megbeszélés szerint

Fejlesztést segítő, utazó szakemberek:

- Logopédus
- Gyógypedagógus

Elérhetőségük: a hirdetőtáblán, a fejlesztő szoba ajtaján megtalálható
Fogadó órájuk: Előzetes megbeszélés szerint

A Pedagógiai Program:

- Alkotója az intézmény igazgatója a nevelőtestület bevonásával
- Jóváhagyta: az intézmény fenntartója

Törvényi megfelelést szolgáló egyéb információk:

- A nevelés és fejlesztés magyar nyelven folyik
- A hitoktatás a törvényi előírásoknak megfelelően – évente szülői igényekre alapozva – biztosított

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről (Nkt.)
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (77/2025. (IV.15.) Korm. rendelettel módosítva)
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm.rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 419/2024.(XII.23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)
- Az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- A település hatályos Köznevelési Koncepciója
- Az óvoda nevelőtestületi határozatai

Az óvoda működési és szakmai tevékenységét meghatározó útmutatások (Oktatási Hivatal):

- A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének irányelve https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/A_Sajatos_nevelesi_igenyu_gyermekek_ovodai_nevelesenek_iranyelve.docx

- Szakmai ajánlás a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekeket, tanulókat az óvodai és iskolai nevelésük-oktatásuk során megillető különleges bánásmódhoz; a fejlesztő pedagógiai ellátás gyógypedagógiai tartalmaira; a pedagógiai segítés céljaira, feladataira és módszereire; valamint a BTMN tanulói jogokhoz kapcsolódó joghasználatra
  https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/BTMN_szakmai_ajanlas.pdf

- A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek köznevelési ellátásának irányelve
  https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/tartos_gyogykezeles_szakmai_iranyelv

- Összevont Önértékelési kézikönyv, Nyolcadik, javított kiadás
  https://www.oktatas.hu/kiadvanyok/onertekelesi_kezikonyvek

- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez Hetedik, módosított változat (**2025. évi** eljárás)
  https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/2025/utmutatok/altalanos_utmutato.pdf

- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez Nyolcadik, módosított változat (**2026. évi** eljárás)
  https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/2026/altalanos_utmutato_2026.pdf

- Kiegészítő Útmutató az Oktatási Hivatal által kidolgozott, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez c. dokumentumhoz (2025. évi eljárás)
  https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/2025/utmutatok/ovodai_neveles_kiegeszito_utmutato.pdf

- Kiegészítő Útmutató az Oktatási Hivatal által kidolgozott, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez c. dokumentumhoz (2026. évi eljárás)
  https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/2026/ovodai_neveles_kiegeszito_utmutato_2026.pdf

1. A mi óvodánk - helyzetkép

Veszprém vármegye nyugati szélén, Magyarország legkisebb történelmi borvidéke, a Somló mellett található három gyönyörű település, melyekben intézményeink találhatóak. **Somlóvásárhely**, Ajkától mintegy húsz kilométerre nyugatra található. Meghatározó jelképe a Somló tanúhegye, a déli oldalt a Torna patak határolja. Somlóvásárhelyen 1188 fő az állandó lakos.
Doba település a Somló északkeleti lábánál, Devecsertől 13 kilométerre helyezkedik el. Csendes kis település, környezetét dombos, erdős területek jellemzik. Dobán 540-en laknak.
Veszprém vármegye nyugati szélén, , a Somló északi lábánál elterülő község **Somlószőlős**. A település kiemelkedik a Somlót körül ölelő falvak közül. A falu lakossága ma közel 800 fő.

1.1. Somlóvásárhelyi székhely óvoda

A Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde Somlóvásárhely központi részén, egy csöndes kis utcában helyezkedik el, az Általános Iskola szomszédságában. A település infrastruktúrája jó, könnyen megközelíthető, a 8-as főútról. Több helyi vállalkozás is ad munkalehetőséget, valamint a Somló hegy kínál megélhetést (borászatok, idegenforgalom). A szociális ellátottság jónak mondható: idősgondozás, polgárőrség, védőnői szolgálat, házi orvosi ellátás, családsegítő.
Az óvoda jelenlegi épülete 1992-ben épült, a tetőtérben alsó tagozat működik. Az óvoda önkormányzati fenntartásban van, az épület része **egy főzőkonyha** és iskolai ebédlő.
2023-ban pályázati forrásból **bölcsődei** épületrésszel gazdagodott az intézmény, mely 2023. decemberétől nyitott meg.
Két tagintézménnyel rendelkezünk, a Dobai Óvoda 2013-tól, a Somlószőlősi Óvoda 2020-tól lett intézményünk része.

Az épületen több kisebb felújítás történt, de korszerűsítése , teljes felújítása időszerűvé vált.
Két vegyes csoporttal működünk: Maci és Nyuszi csoport. Jelenleg egy üres státuszunk van , három óvodapedagógus és két dajka néni dolgozik a két csoportban.
Tornatermünk sajnos nincs, ha az idő engedi, sok időt töltünk az udvaron, valamint kihasználjuk a közeli Somló hegy és a természeti környezet, valamint a falu nyújtotta lehetőségeket a sétákra, friss levegőn történő mozgásra.
A csoportszobák világosak, barátságosak, viszonylag jól felszereltek. A játékkészletünket folyamatosan fejlesztjük, a csoportszobákat az évszakoknak, aktualitásoknak megfelelően díszítjük.
Egy mosdónk van a gyerekek számára, melyet felváltva használ a két csoport.
Logopédiai szobánkban a Devecseri Pedagógiai Szakszolgáltat munkatársai tartanak a gyermekeknek fejlesztő foglalkozást.
A gyermekek étkeztetése helyben, az óvoda főzőkonyhájáról megoldott.
Az udvarunk füves, több árnyékos résszel rendelkezik: homokozó, rugós hinta, padok kisasztallal szolgálják a gyerekek kényelmét. Külső játéktárolóban tartjuk az udvari játékokat, melyet jótékonysági bálból befolyt összegből vásároltunk.

Intézményünk korábban részt vett az **IPR programban, valamint a közelmúltban az Esélyteremtő Óvoda programban,** melyek tapasztalatai az évek során beépültek nevelési gyakorlatunkba.
Óvodapedagógusaink, dajkáink a törvényi előírásnak megfelelő végzettséggel rendelkeznek, a kötelező továbbképzésben részt vesznek.

Helyi sajátosságaink:

- Intézményünk korábbi tapasztalatait, dolgozóink meglévő tudását tiszteletben tartva, nyitottak vagyunk az új innovációk, jó gyakorlatok felé.
- Nevelőmunkánk nagy részét a szokáskialakítás, és - sajnos - az otthoni hiányosságok pótlása, kompenzálása teszi ki, mindez fokozott figyelmet, kitartást kíván meg.
- Igyekszünk megfelelni az óvodával szembeni elvárásoknak, külső partnereink igényeinek, ezért keressük a lehetőségeket arra, hogy - a gyermekek érdekeit szem előtt tartva - megfelelhessünk ezeknek.
- Kiemelt feladatunk az egészséges életmód szokásainak alakítása, mely az otthonról hozott hiányosságokkal nehézkes.
- Szeretnénk nagyobb hangsúlyt fektetni a környezettudatos szemlélet kialakítására, formálására.
- Nagy figyelmet fordítunk a szociális hátrányokkal érkező gyerekek szeretetteljes nevelésére, hátrányaik csökkentésére.

1.2. Dobai Tagóvoda

„Olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája." **(Szent-Györgyi Albert)**

Az óvoda régi építésű, de jól felszerelt óvoda, az egyetlen nevelési intézmény a faluban.
Kicsi, de tágas, a gyerekek hamar eligazodnak benne.
A hatalmas csoportszobához öltöző és mosdó, külön ebédlő és melegítő konyha tartozik.
Udvarán nagy, terebélyes diófákkal, hársfákkal, ami a mókusoknak ad otthont, kerti rozsdafarkúak, és rigók kedvelt fészkelő és költőhelye. Az udvari felszerelések, játszóhelyek fejlesztésre szorulnak, ennek ellenére lehetőséget biztosítanak a mozgásfejlesztésre, gazdag, sokszínű játékra és a munka lehetőségekre egyaránt (kiskert, levélgereblyézés).

Óvodánk szociokulturális környezete az egész falu, ahol ismerjük egymást, és valamilyen módon kötődnek az óvodához (ide jártak, szomszéd stb.). Az óvodai élet kirakatban van.
A szülő, a család óvodához való viszonya is meghatározó, hiszen az Ő gyermekéről van szó és mindenkinek a saját gyermeke a legfontosabb.
És ott a gyermek, aki napja nagy részét az óvodában tölti, akinek ENSZ deklarálta jogai vannak, és azonnal jelez, ha valami nem jól működik az óvodában.

Arra törekszünk, hogy elégedettek legyenek mindazok, akik magukénak érzik óvodánkat.
Az óvónő személyisége (munkafegyelme, elhivatottsága, szakmai tudása) meghatározza, hogy partnereinkkel úgy jussunk egyességre, hogy ne sérüljön, sem a gyermek alapvető érdeke, sem a mi autonómiánk.
Vegyes óvodai csoportunk számtalan nevelési lehetőséget és pedagógiai hatékonyságot rejt magában. Hátránya, hogy dalos körjátékok, és mozgásos versenyjátékok, szabályjátékok szervezése nehézkes.

A falu kicsi, gyalog bejárható, közel van a hegy, az erdő, a patak, a szántóföld, gyümölcs- és szőlőskert. Sajnos, kevesen tartanak állatokat, így kevés lehetőség van megfigyelésükre. A szép környék kínálta lehetőségeket kirándulásokon, sétákon használjuk fel természetes megfigyelésekre. Hisszük, hogy sok tapasztaláson, érzelmekre ható gazdag élményeken keresztül válik igazi kinccsé a szülőföld iránti ragaszkodás, szeretet.

Intézményi célunk egy olyan óvoda, amely a nyugalom, a harmónia és a szeretet szigete, így szolgálva a nevelést. Egy következetes nevelési programmal működő óvoda, ahol a családias, szeretetteljes légkör és a gyermekközpontúság maradéktalanul megvalósul, hogy óvodánk a szülők és a fenntartó körében szakmailag elismert, népszerű státuszát elérje.

Helyi sajátosságaink:

- Fontosnak tartjuk a szabad levegőn való tartalmas játszást, mozgást, tudatos mozgásfejlesztést
- Az érzelmi biztonságot adó óvodai légkörben a humor eszközével oldjuk fel a kialakult konfliktusokat, ezt türelmes, következetes pedagógusi magatartással segítjük.
- Fontosnak tartjuk a természeti és társadalmi környezet védelmét, szülőfalujuk érzelmekre ható megismerését, pozitív viszony kialakulását az őket körülvevő környezet iránt.
- Különös figyelemmel kísérjük az egészséges életmód szokásainak alakulását: a környezet és egészségmegőrzés, a betegségmegelőzés, az egészséges táplálkozás területein.
- Hisszük, hogy a kisgyermekkorban szerzett tapasztalatok, élmények hatnak leginkább az egyénre, akinek testi-lelki egészsége számunkra érték.

1.3. Somlószőlősi Tagóvoda

Tagintézményünk Veszprém vármegyében, a Somló hegy lábánál fekvő **Somlószőlős község**ben található. A pár éve felújított épületben **egy óvodai – és egy bölcsődei csoport** kapott helyet. Szoros, megfelelő kapcsolatot ápolunk a bölcsődei csoport dolgozóival és a gyermekekkel, hiszen a gyermekek nagy részének nevelése, a bölcsődei évek után, óvodánkban folytatódik.

E festői szépségű kis faluban sok-sok lehetőség nyílik a gyermekek élményeire és tapasztalataira építő **külső világ tevékeny megismerésére** is, mely óvodánk számára **a játék** mellett kiemelt fontosságú. A falusi élet, állattartás, helyben működő pékség nagyszerű lehetőséget kínálnak ezek megismerésére, illetve a falu helyi hagyományainak és szokásainak megtapasztalására.
A pedagógiai munkánkhoz szükséges terveket, célokat, feladatokat közösen határozzuk meg és állítjuk össze, melyek a **tág, rugalmas időkeretek, párhuzamos tevékenységek, folyamatos reggelizés** segítségével valósulhatnak meg.

Óvodapedagógusaink nyitottak az új ötletek, módszerek (pl.: Csillagtündér mesésjáték módszer – Pintér Krisztina, Budapest) iránt, amiket a napi tevékenységek során alkalmaznak is, a gyermekek kiegyensúlyozott, harmónikus fejlődése érdekében.

Tagintézményünk **tornaterem**mel és **nagy fedett terasszal, nagy udvarral** is rendelkezik. A bölcsődésekkel együtt az év minden szakaszában kiváló lehetőséget biztosítanak a mozgásigényük-és mozgásfejlesztésük kielégítése szempontjából. Különböző programokhoz, műsorokhoz megfelelő helyszínt biztosítanak.

A Szülőkkel megfelelő, napi szintű kapcsolatot ápolunk. Célunk, hogy a szülőkben mélyüljön az összetartozás érzése. A közös programok (Márton nap, Karácsony) nagyszerű lehetőséget kínálnak a szülőknek, hogy óvodánk aktív tagjai legyenek. Nevelési év során a témahetek megvalósításához is a szülők segítségét, együttműködését kérjük.

Az óvodánkban **a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek** aránya kis számban, de jelen van. Óvodánk **Esélyegyenlőségi programmal** is rendelkezik, melynek célja, hogy biztosítva legyen az egyenlő bánásmód elvének teljesülése, az esélyteremtés, támogató lépések kitűzésével olyan programok megvalósítása, amely hozzájárul a hátrányok kompenzálásához és az esélyegyenlőség előmozdításához.

1.4. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

Az óvodai nevelés magas színvonalának biztosítása mellett hozzáférhetőségének garantálása is fontos. Ezen kívül **figyelmet kell fordítani** többek között **a környezetre, az infrastruktúrára, a személyzeti ellátottságra, az irányításra és a minőségbiztosításra** is.
Kiemelt figyelem kell, hogy irányuljon a gyermekvédelemre, a diabétesszel élő, valamint a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek egészségének megőrzésére.
Az óvodai nevelésünk tekintetében **integrált megközelítést kell alkalmazni, bevonva valamennyi érintett felet** – így a családokat is –, és szoros együttműködést kell kialakítani a nevelőmunkát segítő szakszolgálatokkal.
Célunk, hogy az óvoda az **optimális személyi és tárgyi feltételeket tudjon biztosítani a kisgyermekek számára** személyiségük kibontakoztatásához.

1.4.1. Személyi feltételek

A nevelőmunka központjában a gyermek áll. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, aki jelenlétével, személyiségével, támogató attitűdjével modellt jelent a gyermek számára.
Az óvodapedagógus és a nevelést-oktatást közvetlenül segítők összehangolt munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.
A hatékonyság érdekében biztosítani kell a **kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** egyformán magas színvonalú, szeretetteljes nevelését, fejlesztését, együttműködve a szakemberekkel.
A **hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek neveléséhez** a dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Óvodánkban önálló **főzőkonyha** működik, szakképzett szakács, élelmezésvezető, és konyhai kisegítők gondoskodnak a gyermekek változatos, egészséges élelmezéséről. Dobai tag-intézményünkbe is tőlünk szállítják ki az ételt. A Somlószőlősi tagintézményünk étkeztetése helyben, Somlószőlősön biztosított.

Célunk: Elhivatott, megbízható és magasan kvalifikált munkatársak alkalmazása, a fenntartó által biztosított státuszok teljes betöltésével.

Óvodai csoportjainkban 7 fő felsőfokú végzettségű óvodapedagógus dolgozik heti váltásban, a déli órákban átfedési idővel. Munkájukat, a gyermekek gondozását-nevelését segíti egy-egy dajka és egy fő pedagógiai asszisztens.
Utazó szakszolgálati szakemberek gondoskodnak a szükséges kiegészítő fejlesztésekről.

Pedagógusaink és nevelő-oktató munkát segítő munkatársaink:

		Székhely Somlóvásárhely	**Doba**	**Somlószőlős**	**Össz.**
pedagógusok	óvodapedagógus, *ebből*	3	2	2	**7**
	- főigazgató			1	**1**
	- igazgató-helyettes				**0**
	- tagintézmény- igazgató		1	1	**2**
	- felsőfokú végzettségű bölcsődei kisgyermeknevelő			1	**1**

		Székhely Somlóvásárhely	Doba	Somlószőlős	Össz.
pedagógiai munkát közvetlenül segítők	óvodai dajka	2	1	1	**4**
	pedagógiai asszisztens			1	**1**
bölcsődei dolgozók	bölcsődei dajka	1		1	**2**
	középfokú végzettségű bölcsődei kisgyermeknevelő	2		1	**3**
főzőkonyhai alkalmazottak	élelmezésvezető	1			**1**
	szakács	1			**1**
	konyhai kisegítő	2			**2**

A humánerőforrással kapcsolatos feladatok:
A mb.főigazgató esetében: Az intézmény vezetése - hatáskörének megfelelően - hatékonyan együttműködik a fenntartóval a személyi, pénzügyi és tárgyi erőforrások biztosítása érdekében.
A dolgozók esetében: A humánerőforrás szükségletben bekövetkező hiányt, a felmerült problémákat idejében jelzik a főigazgató, a tagintézmény- igazgató számára.
Az igazgatók kellőképpen felkészültek a pedagógiai munka irányításának, ellenőrzésének feladataira.

1.4.1.1. Az óvodapedagógusok továbbképzési irányultsága

Nevelőtestületünk kész megszerzett ismereteinek elmélyítésére, kiegészítésére, önképzésre, tudásmegosztásra, szervezett továbbképzés, online előadáson való részt vételre műveltségének további gazdagítása érdekében.

Célunk, hogy pedagógusaink és a nevelő-oktató munkát segítő dolgozóink olyan képzésekre, szakmai napokra, konferenciákra jelentkezzenek, melyek koherenciát mutatnak óvodánk pedagógiai programjával, alapító okiratunkkal.

A továbbképzések területei a közös szakmai értékrendünkhöz kapcsolódó szakmai többletek megszerzésére irányulnak, így feltételezik a helyi pedagógiai programunk gyakorlati megvalósítását, képviseletét.
Az elkövetkezendő években óvodapedagógusaink tervezett akkreditált továbbképzéseinek irányultságát – az érintettek igényeire is alapozottan – pedagógiai programunk cél- és feladatrendszere határozza meg.
Új és kiemelt irányultságok:

- a diabéteszes gyermekek ellátásához kapcsolódó továbbképzési kötelezettség, melynek érintettjei a pedagógiai munkát segítők is lehetnek,
- a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek egészségének megőrzése, ellátása: Az óvodapedagógusoknak és a munkájukat segítő szakembereknek allergiás gyermek óvodába kerülésekor tisztában kell lenniük a különböző allergiák típusával, tüneteivel és kezelésével, valamint pontos információikkal kell rendelkezniük a szükséges korlátozásokról. Például nagyon fontos, hogy a pedagógusok be tudják adni az Epipen injekciót anafilaxiás sokk esetén, illetve ismerjék az újraélesztés folyamatát. Ehhez elengedhetetlen, hogy a pedagógusok és a munkájukat segítők megfelelő oktatásban részesüljenek, hogy fel tudják ismerni a súlyos allergiás reakciót, tudják a sorrendet, mikor mit kell tenni, és szükség esetén be tudják adni az injekciót, mert ezzel életet tudnak menteni.
- a gyermekek önértékelési és önérvényesítési képességeink fejlesztése,

- a pedagógusok értékelési/önértékelési kompetenciáinak fejlesztése,
- az OviKRÉTA tanulmányi rendszer alkalmazásához elengedhetetlenül szükséges informatikai kompetencia birtoklása,
- a nevelő-fejlesztő munkát közvetlenül segítő pedagógiai asszisztensek és dajkák pedagógiai kompetenciáinak megerősítése, bővítése – különös hangsúlyt helyezve az általuk biztosított felügyelet eredményes és hatékony ellátására – szervezett belső, valamint külső továbbképzések által,
- az óvoda-iskola átmenetet segítő képzések, a gyermekek hatékony és gördülékeny óvoda-iskola átmenetének biztosításához és a sikeres iskolakezdéshez.

A pedagógusok életpályával kapcsolatos (portfólióírás, gyakornok segítése, minősítésre felkészítő) képzéseken való részvételét biztosítjuk. Szorgalmazzuk a szakmai-pedagógiai szolgáltatás, szaktanácsadás igénybevételét. A teljesítményértékelések során fejleszthetőként megjelölt területeken belső és külső képzési lehetőségeket keresünk kollégáink számára.

A főigazgató feladatai:

- Folyamatosan informálja kollégáit és az intézmény partnereit a megjelenő változásokról, lehetőséget biztosít számukra az önálló információszerzésre (konferenciák, előadások, egyéb források).
- Engedi, és szívesen befogadja a tanulás-tanítás eredményesebbé tételére irányuló kezdeményezéseket, innovációkat, fejlesztéseket.
- Irányítja és aktív szerepet vállal a belső intézményi ellenőrzési-értékelési rendszer kialakításában (az országos teljesítményértékelés intézményi adaptálásában) és működtetésében;
- Részt vállal az óvodapedagógusok tevékenységeinek látogatásában, megbeszélésében.
- A pedagógusok értékelésében a vezetés a fejlesztő szemléletet érvényesíti, az egyének erősségeire fókuszál.
- Támogatja munkatársait terveik és feladataik teljesítésében.
- Ösztönzi a nevelőtestület tagjait önmaguk fejlesztésére.
- Alkalmat ad a pedagógusoknak személyes szakmai céljaik megvalósítására, a feladatok delegálásánál az egyének erősségeire épít.
- Rendszeresen felméri, milyen szakmai, módszertani tudásra van szüksége az intézménynek.
- A továbbképzési programot úgy állítja össze, hogy az megfeleljen az intézmény szakmai céljainak, valamint a munkatársak szakmai karriertervének.
- Lehetőséget biztosít szaktanácsadó igénybevételére, segíti a kapcsolattartást, a tanácsadás lebonyolítását.

Az intézményben dolgozók feladatai:

- Történjen meg az intézményi tanfelügyeleti ellenőrzések eredményeiből, a korábbi fejlesztési terv felülvizsgálatából, valamint a további ellenőrzésekből, intézkedési tervekből származó információk feldolgozása, értékelése, a tapasztalatok beépítése az önértékelést követő ötéves intézkedési tervbe.
- A stratégiai tervek megvalósítása legyen tanévekre bontva, amelyben megjelennek a stratégiai célok aktuális elemei. (Pedagógiai program, az igazgatói pályázat, a továbbképzési terv és az ötéves intézkedési terv stb. aktuális céljai, feladatai.)
- Az intézmény rendelkezzen továbbképzési programmal, melynek elkészítése a munkatársak bevonásával, az intézményi szükségletek és az egyéni életpálya figyelembevételével történt.
- Az intézmény kövesse a továbbképzési programban leírtakat.
- A humán erőforrás képzési és fejlesztési tervek elkészítése az eredmények ismeretében, azokra épülve, annak érdekében történjen, hogy a munkatársak szakmai tudása megfeleljen az intézmény jelenlegi és jövőbeli igényeinek, elvárásainak.

A pedagógus feladatai:
A teljesítményértékelésben érintett pedagógus az ellenőrzések megállapításainak (erősségek, fejleszthető területek) megfelelően:

- Legyen nyitott a szülő, a gyermek, a főigazgató, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, használja fel azokat szakmai fejlődése érdekében.
- Legyen tisztában szakmai felkészültségével, személyiségének sajátosságaival, és legyen képes alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.
- Rendszeresen tájékozódjon a pedagógia tudományára és az óvodapedagógiára vonatkozó legújabb eredményekről, használja ki a továbbképzési lehetőségeket.
- Rendszeresen tájékozódjon az óvodai nevelést, képességfejlesztést támogató digitális technológiai eszközökről, és lehetőség szerint alkalmazza is azokat.
- Munkájában alkalmazzon új módszereket, tudományos eredményeket.

1.4.1.2. A különböző továbbképzéseken szerzett ismeretek és kompetenciák óvodán/szervezeti egységeken belül történő átadásának módszertana, eljárása

Célunk: Egymás tudását elismerő, az információkra kíváncsi, egymástól tanuló, jó gyakorlatokat gyűjtő, és azokat továbbadó pedagógusok és nevelő-oktató munkát segítők közössége.
A székhely és a tagóvodák között létrejön, és napi gyakorlattá válik a rendszeres tudásmegosztás.

A pedagógusok és a nevelő-oktató munkát segítő munkatársak szakmai fejlődéséhez fontosnak tartjuk a továbbképzéseken, konferenciákon megszerzett ismeretek belső, és a székhely-tagóvodák közötti továbbadását.
Ennek egyik formája, amikor a pedagógus beépíti új ismereteit napi munkájába, majd tapasztalatait spontán, vagy szervezett formában megosztja a főigazgatóval és a kollégáival.
Az érintett hozzájárulásával a kompetencia és teljesítmény alapú teljesítményértékeléshez kapcsolódó tevékenységeken/foglalkozásokon történő részvétel, valamint bepillantás tervezési és értékelési dokumentumokba.

A képzésen részt vett pedagógus, pedagógiai asszisztens, dajka feladatai:

- A képzés után minél hamarabb tájékoztassa a főigazgatót, a tagintézmény-igazgatót az ott szerzett ismeretekről, kompetenciákról.
- Ismereteit adja át kollégáinak is, megbeszélésen szóban, vagy gyakorlati bemutatón. A belső képzési lehetőségről az igazgatón vagy a szakmai munkaközösségen keresztül tájékoztassa mindhárom óvoda nevelőtestületét, alkalmazotti közösségét - különös tekintettel a gyakornokokra.
- A képzésen kapott szakmai anyagokat ossza meg a nevelőtestület, alkalmazotti közösség tagjaival – online vagy nyomtatott formában.

A főigazgató feladatai:

- Aktívan működtesse az egyéb csoportokat (projektcsoport például intézményi önértékelésre), igazgatói jelenléte fontosságának tükrében vegyen részt a team munkában.
- Kezdeményezze, szervezze és ösztönözze az intézményen belüli együttműködéseket.
- Szorgalmazza a belső tudásmegosztás különböző formáit, ezt munkatervi szinten is jelenítse meg.

Az intézményben dolgozók feladatai:

- A problémák megoldására alkalmas módszerek, jó gyakorlatok gyűjtése, segítő belső (ötletek, egyéni erősségek) és külső erőforrások (például pályázati lehetőségek) és szakmai támogatások feltérképezése és bevonása legyen természetes gyakorlata az intézménynek.
- Az intézményben legyen rendszeres, szervezett a belső továbbképzés, a jó gyakorlatok ismertetése, támogatása.
- A belső tudásmegosztás működtetésében a munkaközösségek komoly feladatot vállaljanak.
- Az intézmények munkatársai a továbbképzések tapasztalatainak megosztásához belső továbbképzési konzultációs programokat szervezzenek.
- Az intézmény munkatársai gyűjtsék és osszák meg a jó gyakorlatokat az intézményen belül és kívül.

1.4.1.3. Reflektív pedagógiai szemlélet és gyakorlat

Az igényes óvodapedagógus képes elemezni munkáját, tudja, hogy mit, miért és hogyan csinál. Nem elégszik meg a puszta rutinnal, azzal, hogy 'így szoktam, szoktuk, ez korábban már bevált'.

„A reflexióra, azaz megfigyelésre, elemzésre és értékelésre való képesség a pedagógiai professzió alapköve." (Hunya Márta)

Az óvodapedagógusok feladatai:

- az alkalmazott módszerek folyamatos figyelése, értékelése, és szükség szerinti módosítása
- szükség és lehetőség szerint a folyamatos, értékelő magatartás és figyelem adatokra, a gyermekek folyamatos megfigyelésére épül
- hospitálást követő egy héten belül reflexió eljuttatása az érintett kolléga számára
- a szakmai fejlődés tudatos irányítása

A reflektív óvodapedagógus

- feltárja, behatárolja és megkísérli megoldani a csoportjában felvetődő problémákat;
- tisztában van azzal, hogy ő maga is adott értékekkel és feltételezésekkel lép be a foglalkozásra, következésképpen képes kritikusan szemlélni ezeket az értékeket;
- figyelembe veszi azt az intézményi és kulturális környezetet, amelyben nevel;
- részt vesz az ütemterv kidolgozásában és részese az óvodafejlesztésnek, felelősséget érez saját szakmai fejlődéséért
- önelemző gondolkodásának lényege, hogy annak minősége, érvényesítése és a nevelés sikeressége összefügg.

1.4.2. Tárgyi feltételek

Az óvodák épületeit, udvarait, berendezéseit úgy alakították ki, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, megfeleljen változó testméreteiknek, tegye lehetővé a mozgás és játékigényük kielégítését, a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vegye körül, mozgásra hívogatva őket.

Épületeink: Somlóvásárhelyen óvodának épült, több kisebb felújítással, épületrész bővítéssel, Dobán régi épület szintén több felújítással, Somlószőlősön régi óvodaépület felújítással és bővítéssel működnek. Felújításokra, korszerűsítésre mindegyikben szükség van.

Csoportszobáinkban a gyermekek által használt felszerelést, berendezést a biztonságukra figyelve, számukra hozzáférhető módon helyeztük el. A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak,

barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

Az óvoda egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremt a szülők fogadására.

Meglévő **eszközeink**et, játékainkat önkormányzati forrásból, szülői támogatásból, jótékonysági gyűjtésekből igyekszünk folyamatosan fejleszteni.

Az óvoda technikai felszereléseit, konyhai és egyéb gépeit folyamatosan cseréljük, ahogy az anyagi források engedik. Az IKT eszközöket felhasználjuk munkánkban.
Szakirodalom és szakmai folyóiratok beszerzését is támogatjuk az óvodában.

Tárgyi adottságok és feltételek

	Székhely Somlóvásárhely	**Doba**	**Somlószőlős**
Csoportszobák száma	2 db	1 db	1 db
Gyermekmosdók száma	1 db	1 db	1 db
Gyermeköltözők száma	2 db	1 db	1 db
Konyhák, tálalók száma	1 db	1 db	1 db
Egyéb kiszolgáló helyiségek	irodák, raktár, felnőtt öltöző, mosókonyha	iroda, nevelői szoba, konyha, vasaló, mosogató helység, raktár	irodák, társalgó, szertár, raktár, vasaló- mosó konyha, mosogató-konyha, felnőtt öltözők
Tornaterem/tornaszoba			1 db
Orvosi szoba			1 db
Fejlesztő szobák	1 db		1 db
Játék és egyéb tároló helyiségek	2 db	1 db	2 db
Udvar	1 db	1db	1 db
Felnőtt öltöző	1 db		1 db
Internet hozzáférés (router)	igen	igen	igen
Számítógép/laptop a pedagógusok részére	2 db	1 db	1 db
Játéktároló (udvari)	1 db		

A pedagógiai program megvalósításához szükséges, rendeletben előírt **legfontosabb eszközök és alapfelszerelések** mindhárom óvodában **rendelkezésre állnak**.
Folyamatos **karbantartásuk, cseréjük és korszerűsítésük kiemelt céljaink között szerepel**. Az éves eszközfejlesztési terv az éves munkaterv része.
Az új eszközök beszerzésénél lehetőség szerint **szem előtt tartjuk a környezetvédelmi szempontokat**, törekszünk természetes anyagokkal körülvenni óvodásainkat. Szükséges a régi (atkákkal szennyezett) szőnyegek és ülőbútorok rendszeres és alapos takarítása, szükség esetén cseréje. Azokban a csoportokban, ahol allergiás gyermek tartózkodik, minden tevékenység során kiemelten odafigyelünk, hogy allergénektől mentes eszközöket és anyagokat használjunk (pl. rajzolás, mintázás, kézimunka stb.).
A programunk megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések a rendelkezésünkre állnak, de folyamatos pótlásuk illetve korszerűsítésük fontos, a kötelező (minimális) eszközjegyzékhez igazodva.

JEGYZÉK a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/Tanevkezdes2020/BM-9759-1-2025_eszkozjegyzek.pdf.

2. Küldetésünk és nevelésfilozófiánk

Hisszük és valljuk, hogy a **nevelés eredményességéhez elengedhetetlen a család és óvoda együttműködése** és tiszteletben tartjuk, hogy a gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
Megfelelő pedagógiai környezet kialakítása mellett fontos számunkra, hogy óvodánk – minden feladat ellátási helyén - tiszta, esztétikus, jól felszerelt legyen.

2.1. Nevelési céljunk, alapelveink

Az óvodai nevelésünk célja az, hogy elősegítse a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Elvünk, hogy az óvodában dolgozó teljes alkalmazotti közösség **gyermekszerető, empatikus, elfogadó**, tiszteletet, megbecsülést és a bizalomra épülő nevelői magatartást sugározzon. A pedagógiai hatást a gyermeki **személyiséghez igazítva** alkalmazza.
Nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermeki személyiség fejlődését, **az egyéni készségek és képességek fejlődését**, kibontakoztatását.
Nevelési alapelveink érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- érzelmileg biztonságot adó derűs, szeretetteljes óvodai légkörről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek életkor specifikus alakításáról, fejlesztéséről
- a közösségben végezhető (életkornak megfelelő) sokszínű tevékenységről
- a mással nem helyettesíthető játékról
- a gyermek mindennapi tapasztalatszerzéseinek keretében a közösségi élet értékorientált szabályainak megtanulásáról és begyakorlásáról
- a gyermeki tevékenység biztosításáról a teljes nevelési időben.

2.2. Gyermekképünk

Célunk, hogy óvodánkban biztonságos, szeretetteljes, elfogadó légkör ösztönözze a gyermekeket a nyugodt gyermekkor megélésére, önfeledt játékra, tevékenykedésre.

Gyermekképünk alapja

- a gyermek alapvető tisztelete,
- a szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is vett egyediségének szem előtt tartása,
- a gyermeki személyiség értékként kezelése,
- a gyermek személyiségformálásába vetett hit,
- és a gyermek személyiségének kibontakoztatásához szükséges gondoskodó szeretet nyújtása.

Az Alapprogram az emberi személyiség egyediségét, mással nem helyettesíthetőségét hangsúlyozza, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is.
A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését meghatározzák a genetikai adottságok, az érés eltérő üteme, hatásai és a tervszerű környezeti hatások, beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is. A gyermek sajátos, életkoronként, egyénenként változó testi, lelki szükségletekkel bír. Személyiségének kibontakoztatásában fontos milyen személyi és tárgyi környezet veszi körül.
Az óvodai nevelés gyermekközpontú, elfogadó, befogadó, elősegítve személyiségének kibontakozását, önmagához képest történő fejlődését, meglévő hátrányainak csökkenését.
Nevelésünk nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodánkban olyan gyermek nevelésére törekszünk, aki egyéni ütemében, sokoldalúan, harmónikusan fejlődik, testileg, lelkileg egészséges, kiegyensúlyozott.

Szeretnénk elérni, hogy számukra öröm legyen belépni az óvoda közösségébe, biztosan kötődjenek, mert ez ad stabil alapot. Illeszkedjenek be a gyermekközösségbe, sajátítsák el az együttélés, együttműködés normáit. Legyenek nyitottak a külvilág ingereire, vegyék észre ők maguk is az élet apró csodáit. Fejezzék ki érzelmeiket: legyen az öröm, vagy bánat. Vegyék észre mások érzelmeit, és koruknak megfelelően viszonyuljanak hozzá. Tanulják meg az erkölcsi normákat, különböztessék meg a jót a rossztól.
Az óvodában olyan gyerekeket szeretnénk nevelni, akik meghallgatják egymást, önmagukat reálisan értékelik.

Szeretnénk kialakítani bennük az alapvető viselkedési, magatartási szabályokat, és ezeket szokássá mélyíteni.
Életkoruknak megfelelően érezzék át a társadalom közösségeinek (család, óvoda, lakóhely) fontosságát. Ismerkedjenek meg szülőföldjük, lakóhelyük értékeivel, tartsák azt tiszteletben.
Szeretnénk, ha óvodásaink még évek múltán is jó szívvel gondolnának vissza óvodájukra, az itteni élményekre.

Nevelőmunkánk gyakorlatában az egyensúly megteremtésére törekszünk

- a gyermek, mint egyéniség és a gyermek, mint szociális lény formálásában (**szocializáció**),
- a gyermek sajátos fejlettségi szintje és az életkorhoz kötődő fejlettségi szint elérése között (**egyéni bánásmód**),
- a gyermek egyéni fejlődési útja és az általános terhelhetőség között (**differenciálás**),
- a személyiség szabad kibontakoztatása és a tervszerű pedagógiai ráhatások között (**készség-, képesség fejlesztés**),
- a hozott neveltségi szint és az általánosan elvárható viselkedési kultúra átadása között (**nevelőpartneri viszony**),
- a hozott ismeretek és az elvárható tudásszint megteremtése között (**hátránycsökkentés/ felzárkóztatás/ inklúzió/**),
- az eltérő (multi)kulturális háttérből érkezők önazonosságának megőrzése és a magyar kulturális értékek, és szokások elsajátítása között (**integráció**).

Minden gyermeknek **egyenlő esélyt és hozzáférést biztosítunk** a magas színvonalú és szeretetteljes neveléshez, mely pedagógiai gyakorlatunkban úgy valósul meg, hogy az óvodapedagógusok elhivatottságán alapuló nevelőmunka és a szakmai kompetenciákkal megalapozott fejlesztő tevékenység segíti a gyermekek teljes személyiségének kibontakoztatását.
A gyermekek **életkorának megfelelő követelményeket támasztunk**, a feladatok elvégzését ellenőrizzük és a követelményhez igazodóan értékelünk.

Integrált feladatunk **a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** fejlesztésére terjed ki, akik **teljes értékű emberek**, őket őszintén elfogadjuk, fejlődésüket legjobb tudásunk szerint segítjük.

Óvodánkban a gyermekeket elfogadjuk, védjük, gondoskodunk róluk, őket szeretet, tisztelet, megbecsülés és bizalom övezi – így szüleik teljes bizalommal lehetnek irántunk. Fontos, hogy hozzánk járó gyermekek szeretetben, egyéniségüket figyelembe vevő, a különbözőséget elfogadó környezetben élhessenek.

2.3. Pedagógusképünk

Törekszünk a **pedagógusok előmeneteli rendszeréhez,** a **kompetencia és teljesítményalapú értékelési rendszerben** meghatározásra került mennyiségi és minőségi szempontokhoz (elvárásokhoz) való igazodásra, a megjelölt kompetenciák fejlesztésére.
Folyamatosan **képezzük önmagukat**, hogy a társadalmi, szakmai elvárásoknak és belülről fakadó szakmai kultúránknak megfeleljünk.
A pedagógiai folyamatokat figyelemmel kísérjük, **tudatosan tervezzük**, hosszútávon átgondoljuk azok hatásait és az elért eredményeket elemezve **képesek vagyunk a változtatásra**, korrekcióra.
A csoportunkba járó gyermekek egyéni képességeit, igényeit figyelembe véve, **differenciáltan fejlesztjük**, előnyben részesítjük a **megtapasztaláson alapuló módszereket**. Felhasználjuk a szabad játék nyújtotta lehetőségeket a gyermekek fejlesztése érdekében.
A **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek gyermekcsoportban történő nevelését, fejlesztését tervezetten valósítjuk meg, folyamatosan képezzük magukat ennek megvalósítása érdekében is.
Meglátjuk a gyermekekben a jót és szeretettel neveljük őket.
A csoport **szokás- és szabályrendszerét az óvoda értékrendjéhez** igazodva alakítjuk ki, figyelve a **magyar nemzeti értékek** beépítésére is.
Inkluzív, előítéletektől mentes gondolkodásunkkal mutatunk példát a „másság" elfogadására (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, multikulturalizmus), fejlesztjük a gyermekcsoportot közösséggé.
A **szülőkkel** – a gyermekek fejlesztése érdekében – **együttműködünk**, és együttműködésünk a kölcsönös tiszteleten alapul.
A csoportunkba járó gyermekeket megismerjük, fejlesztjük és támogatjuk önállóságukat, **fejlődésüket nyomon követjük**, elemezzük, értékeljük, és ezt írásban rögzítjük.
Kommunikációnk példamutató mind a gyermekek, mind munkatársaik, mind a szülők irányában, melyet tisztelet és együttműködési szándék jellemez. Szakmai kommunikációnkban is tisztában vagyunk az etikai szabályokkal, saját hatáskörünkkel.
Munkánkat szakmai elkötelezettség, önállóság jellemzi, örömmel tanulunk egymástól is.
A gyermekek biztonsághoz való jogának biztosítása érdekében, minden gyermek, aki valamilyen betegséggel érkezik az óvodába (diabétesz, epilepszia, krupp, ételallergia, napallergia stb.) az átlagosnál több, differenciáltabb figyelmet kap és a gyermekkel foglalkozó felnőttek, az általános felelősségen felül, állandó kontrollt tartanak.

A mindennapokban derűt, kedvességet, nyugalmat árasztunk egyéniségünkkel, személyiségünkkel összhangban.

2.4. Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család közössége.
Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a harmadik életévtől az iskolába lépésig.
A pedagógiai tevékenységrendszer és a tárgyi környezet biztosítja a gyermek fejlődésének, nevelésének optimális feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti funkcióit, a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba/ kisiskoláskorba való átlépés pszichikus feltételei.
Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról;
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

Óvodánk pedagógiai szemléletére az elfogadás, befogadás jellemző, ezt közvetítjük a családok felé.
Az óvodai három-négy év alatt játékba ágyazott egyéni fejlesztés eredményeként saját fejlődési ütemükben válnak nyitottá, befogadóvá a külvilágból érkező ingerekre, információkra.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelése során biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Támogatjuk:

- Az érzelmi biztonságot adó, szeretetteljes óvodai légkört
- Az otthonról hozott értékek, jó szokások megőrzését, továbbfejlesztését
- Közösségi, erkölcsi nevelést
- Az egészséges nemzettudat formálását
- Az anyanyelvi kultúra ápolását
- A zenei kultúra ápolását
- Az egyéni képességfejlesztést, egyéni bánásmódot
- Az egészséges életmód szokásainak alakítását, fejlesztését
- A környezettudatos magatartás kialakítását felhasználva a helyi, meglévő természeti környezetet
- Inkluzív nevelés, szemlélet kialakítását a gyermeki és az óvoda felnőtt közösségeiben
- A pedagógus etikus magatartását, modell szerepét
- Pedagógusaink módszertani szabadságát a napi munkában.

3. Az óvodai élet megszervezésének elvei

Az óvodai élethez szükséges személyi és tárgyi feltételeket jelen Pedagógiai Programunk 1. fejezete tartalmazza részletesen.

A gyermek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perc) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, és az egyéni szükségletekhez, figyelembe veszi a helyi szokásokat, igényeket. A rendszeresség, az ismétlődés érzelmi biztonságot, kiszámíthatóságot ad. A napirend folyamatos és rugalmas, tág időkereteket nyújt, legtöbb időt adva a szabad játéknak. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

Az óvodai életben kiemelt szerepe van a **gondozás**nak, ezáltal is nevelünk, fejlesztünk, segítjük az önállóság alakulását, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.

Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozásokat óvodapedagógus irányítja; ugyanakkor, ha reggel 8 óra előtt vagy a délutáni időszakban nem fejlesztő, iskolaelőkészítő vagy más, kifejezetten nevelési jellegű foglalkozást szervez, ezen időszakokban a gyermekek felügyeletét a nevelő oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott pedagógiai asszisztens vagy dajka munkatársak is elláthatják, mely idő alatt, teljes felelősséggel tartoznak a gyermekek biztonságáért, de nem láthatnak el óvodapedagógusi feladatokat.
Gyermek felügyelete: a gyermek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, az óvodába történő belépéstől az óvoda jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, az intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.
Feladatai ebben az időszakban:

a) reggeli időszakban:
   - a gyermekek fogadása, a szülőktől történő átvétele a szükséges információkkal, melyeket a csoport óvodapedagógusának továbbít,
   - a játéktevékenységek biztosítása a csoportszobában, vagy udvari gyülekezés esetén az udvaron,
   - gondozási tevékenységek biztosítása,

b) délutáni időszakban:
   - meseolvasás, mesemondás,
   - nyugodt pihenés feltételeinek biztosítása,
   - gondozási tevékenységek biztosítása,
   - kulturált étkezés biztosítása,
   - a játéktevékenységek biztosítása a csoportszobában,
   - a balesetmentes udvari élet/játék biztosítása, a csoport és az óvoda szokásrendszere alapján,
   - a csoport szokás-szabályrendszerének betartása és biztosítása,
   - az óvodapedagógus útmutatása és kérése alapján, fejlesztő- és szemléltető eszközök elkészítésében való részvétel,
   - fejlesztő szakembereknek az érintett gyermekek átadása és visszafogadása,
   - a gyermekek biztonságos távozásának biztosítása az óvoda házirendjében rögzítettek alapján.

Mindhárom intézményben az óvodai csoportok vegyes szervezésűek, az óvónők heti váltásban dolgoznak. A székhelyen, mivel itt két csoport is működik, a csoportok kialakításánál figyelembe vesszük a partneri igényeket (testvérrel, ismerőssel kerüljön egy csoportba). Fontosnak tartjuk, hogy az óvodai éveket a gyermek állandóságban, érzelmi biztonságban töltse, ezért igyekszünk, hogy a három év alatt állandó legyen az óvodapedagógusok és dajkák személye a csoportokban.
Csoportok nevei:

- Somlóvásárhelyen: Maci csoport, Nyuszi csoport
- Dobán: Süni csoport
- Somlószőlősön: Katica csoport

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – **iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben** vesznek részt.
A nagycsoportos gyermekek iskolaelőkészítő fejlesztésének kereteit minden nevelési évben éves munkatervünkben rögzítjük, igazodva a csoportok összetételéhez.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

3.1. Napirendünk

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, **amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez.** Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe.
Napirendünket **a játék**, mint a gyermekek életkorából adódó fő tevékenység **határozza meg**, így azt úgy szervezzük, hogy a szabad játék kapja a legtöbb időt. Nevelésük, fejlesztésük a játékban, játékon keresztül valósul meg. Fontos, hogy a tevékenységek között helyes arányokat alakítsunk ki. Ha az időjárás engedi, óvodásainkkal a lehető legtöbb időt töltjük a szabad levegőn.

Javasolt napirend mindhárom óvodánkra vonatkozóan

Időkeret	*Tevékenység*
6.20-10.30 Katica cs. 6.30-10.30 Nyuszi cs 6.30-10.30.Maci cs. 7.00-10.45 Süni cs.	Gyülekezés: szabad játék, szabadon választott tevékenység Játékba integrált fejlesztés Tisztálkodás, tízórai Szervezett, tervezett komplex tevékenység hetirend szerint Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység (nagycsoportosok részére naponta 45 perc)
10.30-11.20 Katica 10.30-11.30 Nyuszi 10.30-11.40 Maci 10.30-11.40 Süni	Levegőzés: szabad játék az udvaron, séta Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés
11.20-12.20 Katica	Tisztálkodás, Ebéd,

Időkeret	*Tevékenység*
11.30-12.30 Nyuszi 11.40-12.40 Maci 11.40-12.40 Süni	Készülődés a lefekvéshez: mese, altatódal
14.45- óráig	Pihenés Folyamatos ébredés
14.45-16.20 Katica 14.45-16.30 Nyuszi, Maci 14.45-16.00 Süni	Tisztálkodás, uzsonna Szabad játék, szabadon választott tevékenység hazamenetelig

3.2. Hetirendünk

A javasolt hetirend alapján az adott csoport **hetirendjét a csoportban dolgozó óvodapedagógusok alakítják** ki. A nevelői kompetencia és a gyermeki „kíváncsiság" az irányadója annak, hogy egy-egy fejlesztési tevékenység a hét folyamán milyen „időkeretet" és „számkeretet" ölel fel, kihasználva a komplexitás adta lehetőségeket is. A **hetirend tervezésénél és kivitelezésénél meghatározók számunkra a korcsoportra jellemző életkori sajátosságok, pszichikai, illetve fizikai terhelhetőségük**. Fejlesztésünk a játékban, játékon keresztül valósul meg, szem előtt tartjuk, a gyermek egyéni- és érési folyamatait, valamint a differenciálás lehetőségeit.

Szervezeti formái:

- **kötetlen, kezdeményezett**: tudatosan tervezett tevékenység a gyermek önkéntes, aktív részvételével,
- **kötötten szervezett tevékenység** a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő (5-35 perces) csoportos foglalkozások szervezése, Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység (nagycsoportosok részére naponta 45 perc)
- **spontán lehetőség**: az adódó szituációban rejlő pedagógiai lehetőségek kihasználása.

Egy témakör kapcsán komplexen dolgozzuk fel az ismereteket, a különböző foglalkozások, tevékenységek által.
A választott módszerek, eszközök, tanulási formák, szervezeti keretek alkalmazásában az óvodapedagógusok élhetnek módszertani szabadságukkal, figyelve a gyermekcsoport sajátosságaira, összetételére. A tanulás tervezésénél figyelembe vesszük az aktualitásokat, a csoport befogadó képességét. Munkánkban igyekszünk kihasználni az előre nem tervezhető, a spontán helyzeteket. Biztosítjuk annak a lehetőségét, ha úgy adódik, óvodapedagógusaink eltérhetnek a tervtől, vagy akár hosszabb időtartamban is feldolgozhatják az adott témát.
A tervezés reflexióval zárul.

Hetirend mindhárom óvodánkra vonatkozóan-

Életkor	*Napi tevékenység*	*Kötetlen, vagy szervezett tevékenységek hétfőtől – péntekig*
3-4 éves	Verselés, mesélés. Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, népi játék, tánc. A külső világ tevékeny megismerése és matematikai tapasztalatszerzés.

Életkor	*Napi tevékenység*	*Kötetlen, vagy szervezett tevékenységek hétfőtől – péntekig*
4-5-6 éves	Verselés, mesélés. Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, népi játék, tánc. A külső világ tevékeny megismerése és matematikai tapasztalatszerzés. Szervezett mozgásos tevékenység.
6-7 éves Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység (nagycsoportosok részére naponta 45 perc)	Verselés, mesélés. Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, népi játék, tánc. A külső világ tevékeny megismerése és matematikai tapasztalatszerzés. Szervezett mozgásos tevékenység. Verselés, mesélés.

3.3. A pedagógiai munka dokumentációi

Az óvodai nevelés tervezését, a gyermekek megismerését, fejlesztését, a fejlődés nyomon követését különböző kötelezően vezetett dokumentumok szolgálják.
A 2024/2025 tanévtől az Ovikréta felületen vezetendő:

- Felvételi és előjegyzési napló
- Felvételi és mulasztási napló
- Óvodai csoportnapló
- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését, fejlesztését, fejlődésük nyomon követését, különböző **kötelező dokumentumok**, továbbá az óvodapedagógusok által készített **feljegyzések** tartalmazzák.

Az intézmény szakmai dokumentációs rendszerének felépítése:

Az óvodai nevelés országos alapprogramja
↓
Az alapprogram alapján a helyi sajátosságok figyelembevételével megalkotott Pedagógiai Program
↓
Értékelési - Teljesítményértékelési – Szabályzat
↓
Éves munkaterv
↓
Óvodai csoportnapló, nevelési tervek, tematikus, illetve projekt jellegű tervezés, személyiség lapok, a gyermek fejlettségének nyomon követéséről szóló dokumentumok.

A program megvalósulásának ellenőrzését, értékelését szakaszoljuk, a félévi – éves értékeléssel együtt végezzük.

Az éves munkaterv az előző nevelési év eredményeinek, hiányosságainak számbavételével készül. A tervben leírtak megvalósulását időszakonként és év végén értékeljük.
Az év folyamán végzett munkájuk eredményességéről, a nevelőmunkában való részvételükről a dajkák, pedagógiai asszisztensek is tartanak értékelést.

A nyári élet megtervezése, megszervezése intézményi szinten történik, mely mindegyik csoportnaplóba belekerül, július 1 - augusztus 31 közötti időszakra készül, tartalmazza a javasolt nevelési célokat, -feladatokat, a javasolt fejlesztési célokat, -feladatokat, a javasolt tevékenységeket. Kiemelt feladatunk ebben az időszakban, hogy az időjárás adta lehetőségeket használjuk ki, minél több időt töltsünk a szabad levegőn, mozgásos játékokkal, figyelembevéve a gyermekek egyéni szükségleteit is.

Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.
Célunk: Óvodánk pedagógiai programjának megvalósítása érdekében a tudatosság érvényesüljön fejlesztő munkánkban.
Az óvodákban kialakított szempontok a tervezéshez:

- A közös értékrend biztosítása,
- az áttekinthetőség,
- lehetőség a módosításokra,
- tudatos tervezés a differenciált tevékenység feltételrendszeréhez,
- többoldalú tapasztalatszerzésre törekvés,
- feltételek biztosítása a játékra, amely gyermek legfőbb tevékenysége.

Feladataink:

- Nevelési céljaink ismeretében fejlesztési feladatainkat, tevékenységeinket a gyermekek életkori- és egyéni adottságaihoz igazodva **megtervezzük**, melyben építünk a gyermeki ötletekre, igényekre, az eltérő fejlődési ütemre.
- Valljuk, hogy az óvodás korosztály számára **a játék, a legalkalmasabb ismeretszerzési forma**, amely nagyobb tudatosságot, szervezési képességet és kreativitást igényel, ezért ezt alkalmazzunk tervező munkánkban és annak megvalósításában egyaránt.
- A **fejlesztési tevékenységeink megvalósulásáról feljegyzéseket készítünk** (adott szakaszok végén reflexió), amelyek elősegítik a gyermekek tevékenységének, a fejlesztés eredményeinek, vagy sikertelenségeinek újragondolását, a korrekció lehetőségét.
- Nevelési terveiket és azok megvalósulását **évente két alkalommal** (szeptember-január; február-május), **illetve májusban összesítve értékeljük, elemezzük**.
- A **komplex műveltségtartalmakkal megtöltött tematikus tervet/ projekt tervet** általában 1 illetve 1-2 hetes időtartamra készítjük, a témával való foglalkozás tervezett időszakától függően. A heti bontásban is érvényesül a tematikus tervhez való kapcsolódás. Fontos számunkra, hogy széleskörű, a gyermekek érdeklődésére épülő, sokoldalú fejlesztő hatású, az integrált tanulást is támogató tervezés és reflexió kísérje munkánkat.

Tevékenység/foglalkozás terv
Pedagógusi igényünk szerint készítjük el, amikor fejlesztő tevékenységünkhöz szükségesnek gondoljuk. **Kötelező elkészítenünk a következő esetekben**: főigazgatói látogatásra, teljesítményértékelési látogatásra, tanfelügyeleti látogatásra, minősítő folyamatban történő látogatásra, bemutató foglalkozásokra, hospitálásokra, fejlesztési tervünkben meghatározottak szerint, gyakornokként a gyakornoki tervben meghatározott időpontokra.

A pedagógiai dokumentumok elkészítése (tervezés, értékelés) és a tartalmak megvalósítása során elengedhetetlen a pedagógusok egymással, és a pedagógiai munkát segítő kollégákkal (pedagógiai asszisztensekkel, dajkákkal, fejlesztő szakemberekkel) történő együttműködése.

A gyermek fejlődésének nyomon követése és dokumentálása
A fejlődési napló a gyermekek egyéni fejlődésének regisztrálására szolgáló dokumentum, mely a gyermek óvodába kerülésétől az iskolába meneteléig tartalmazza fejlődését és a szükséges fejlesztési feladatokat.
A tanköteles gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvétele engedélyezéséhez - a szülő kérésére - az Oktatási Hivatalhoz benyújtandó szülői kérelem mellékletét képezheti az aktuális időszak eredményeit tartalmazó dokumentum.
Célunk:
Pedagógiai tevékenységünkben - a gyermek egyéni képességeinek és fejlődési ütemének figyelembevételével - tudatosan meghatározni, és következetesen elvégezni a fejlesztési feladatokat, melynek köszönhetően a gyermek, az óvodáskor végére, alkalmassá válik az iskolai életmód megkezdésére.
Alapelveink:
A differenciálás kiindulópontja a gyermekek játékának megfigyelése, kapcsolatai, társas magatartása, verbális képességei, gondolkodása, ismeretei, mozgása, és ezen megfigyelések rögzítése.
Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.
A gyermekek tudatos megfigyelése, a differenciált bánásmód érvényesítése, továbblépés elképzelhetetlen része.
Az óvodapedagógusoknak feljegyzéseket kell készíteniük a megfigyelésekről.
Feladataink:

- A gyermekek fejlődését **folyamatosan nyomon követjük**, és tapasztalatainkat írásban rögzítjük.
- **Szükség esetén speciális szakemberek segítségét** kérjük, illetve szakvizsgálatokat a gyermek megfelelő fejlesztése érdekében, melyhez pedagógiai véleményt írunk.
- Az óvodás gyermek fejlődéséről a **szülőket folyamatosan tájékoztatjuk**, évente legalább 2 alkalommal kötelezően, illetve szükség esetén többször is lehetőségünk van rá, elsősorban személyes konzultáció, fogadóóra keretében. A gyermek fejlődéséről és a fejlődési napló tartalmáról - a gyermek óvodapedagógusain kívül – csak a főigazgató részére adhatunk ki tájékoztatást, illetve - indokolt esetben – a főigazgató engedélyével más személynek is (speciális szakemberek részére, vizsgálatokhoz).

Azok a szülők, akik igénylik az oviKréta elérést, megtekinthetik a gyermekükkel kapcsolatos dokumentációt.

A felvételi és mulasztási napló az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál.
A gyermeket akkor lehet a felvételi és mulasztási naplóból „törölni”, ha az óvodai elhelyezése megszűnt - ez a főigazgató joga és kötelessége.

3.4. Óvodánk kapcsolatai

3.4.1. Családokkal való együttműködés

Célunk: Szoros, együttműködő, egymást segítő, kölcsönös bizalmon és tiszteleten alapuló kapcsolatot alakítunk ki óvodásaink családjaival, a gyermekek fejlesztése, egészségének megóvása érdekében.

Az óvodai nevelés során legszorosabb együttműködés a családdal van, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. A beszoktatáskor különös figyelmet fordítunk a gyermek, és a családi környezet megismerésére. Ilyenkor indul el a bizalom kiépítése, ami az egész óvodai létet végigkíséri. Személyes kapcsolat, amit napi szinten ápolunk. Tapasztalatunk, hogy a szülők is nyitottabbak a négyszemközti beszélgetéseknél. Nevelőmunkánk akkor lesz hatékony, ha a családdal való kapcsolatunk kölcsönös, folyamatos, együttműködő- segítő szándékú és tapintatos.

A személyes kapcsolattartáson, egyéb alkalmakkor is kialakítjuk, ápoljuk a kapcsolatot: szülői értekezletekkor, közös programokon, de akár egy telefonhíváson keresztül is. Az óvodának van zárt facebook csoportja, mely az információáramlást, tájékoztatást hivatott segíteni.

A szülőkkel együttműködve **a diabéteszes, valamint a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermek** napirendjének tervezése oly módon, hogy a gyermek a lehető legoptimálisabban és biztonságban vehessen részt a szervezett tevékenységekben, ehhez szükséges a gyermek egészségállapotának megismerése.
Amikor az allergiás/diabéteszes gyermek közösségbe/óvodába kerül, akkor a családnak óriási szorongást okoz, hogy vajon biztonságban tudhatja-e gyermekét, ugyanis a közösségben sem a felnőttek, sem a gyermekek nem rendelkeznek akkora ismerettel a gyermek tartós betegségével kapcsolatban, mint otthon a szülei.

- Érintettség esetén az óvodapedagógusok az első szülői értekezleten, azt követően pedig szükség szerint kell, hogy kezdeményezzenek szülői beszélgetéseket, amikor elmagyarázzák pl. a napi rutin sajátosságait, ismertetik pl: az anafilaxiás sokk óvodai kezelésének eljárásrendjét.
- A szülők tájékoztatása arról, hogy a csoportban allergiás/diabéteszes gyermek van: pl. annak bemutatása, hogy milyen allergiában szenved a gyermek és annak milyen tünetei lehetnek.
- Érintettség esetén szülői értekezlet szervezése az egészségügyi ellátásban dolgozók meghívásával a betegség bemutatásáról és az óvoda feladatellátásáról.

A szülők a következő ünnepeken, programokon vehetnek részt:

- Szeptember 30. Magyar Népmese Napja (Katica csoport)
- Márton nap (Maci, Nyuszi, Katica, Süni csoport)
- Adventi kézműves délután (Maci, Nyuszi, Katica, Süni csoport)
- Nemzedékek napja (Süni csoport)
- Húsvéti kézműves délután (Maci, Nyuszi, Katica csoport)
- Anyák napja (Maci, Nyuszi, Katica, Süni csoport)
- Évzáró ünnepség (Maci, Nyuszi, Katica, Süni csoport)

3.4.2. Bölcsődékkel való együttműködés

Mivel két óvodánk mellett is működik bölcsőde, így kapcsolatunk a mindennapokban is szoros. A bölcsőde hasznos információkkal szolgálhat a gyermekek fejlődéséről az óvodapedagógusoknak, mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés színtere. Ezért a leendő kiscsoportos óvodapedagógusok felveszik a kapcsolatot a bölcsődei kisgyermeknevelőkkel a beiratkozás előtti időszakban.

3.4.3. Együttműködés az iskolával

Óvodánk és a tagintézményei kapcsolatot ápolnak a környékbeli, és helyi általános iskolákkal. Erre jó lehetőség az Ovi- Suli.

Igyekszünk jó kapcsolatot tartani a leendő elsős tanítónénikkel, ellátogatnak hozzánk, mi is megnézzük a korábbi nagycsoportosainkat, szülői értekezletre hívjuk meg a tanítókat.

3.4.4. A közművelődési intézményekkel való kapcsolat

A művelődési házzal, könyvtárral van kapcsolatunk, ahová rendszeresen ellátogatunk, kézműves foglalkozásokon, ünnepeken veszünk részt, melyek igazodnak a gyermekek életkori sajátosságaihoz.

3.4.5. Fenntartóval való együttműködés

Óvodánk fenntartója Somlóvásárhely Község Önkormányzata.
Olyan pozitív kapcsolat kiépítésére és fenntartására törekszünk, amelynek alapja az együttműködés és a megfelelő információáramlás.
A hivatalos ügyeken túl, meghívásos, vagy önkéntes alapon veszünk részt a községi ünnepeken, rendezvényeken, hogy a falu büszke lehessen kis óvodásaira, és jó benyomást alakítsunk ki az óvodáról.
Törekszünk mindhárom település önkormányzatával a hatékony együttműködésre óvodáink megfelelő szintű üzemeltetése érdekében, függetlenül a fenntartói feladatoktól.
Ehhez a következő kapcsolattartási formákat alkalmazzuk: kölcsönös információáramlás, tájékoztatás az óvodát érintő kérdésekben; főigazgatói beszámolók; ismertető küldése óvodai eseményekről, rendezvényekre való meghívás, a vezetői önértékelés és az intézményi önértékelés keretében partneri igény- és elégedettség mérések; jogszabályi elvárás szerint a szabályozó dokumentumok jóváhagyása, ellenőrzése; kompetencia és teljesítményalapú vezetői teljesítményértékelési rendszer működtetésének támogatása.
A Fenntartóval való kapcsolattartás felelőse az intézmény igazgatója, felhatalmazása alapján az óvoda más dolgozója.

3.4.6. Veszprém Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat DevecseriTagintézményével való együttműködés

Közös célunk a felzárkóztatás, a hátrányok csökkentése, a fejlődés elősegítése.
A szűrés, felmérés alapján szükségesnek tartott egyéni vagy kiscsoportos fejlesztésekhez mindhárom óvoda épületében barátságos fejlesztőszobák állnak a szakemberek rendelkezésére. Az óvoda igazgatósága és dolgozói minden segítséget megadnak számukra: szervezés, gyermekek motiválása, szülőkkel való kapcsolattartás segítése.

A **Szakszolgálat** segítséget nyújt a gyermekek és szüleik, óvodapedagógusaink számára a következő területeken: nevelési tanácsadás és logopédiai ellátás, tankerületi szakértői bizottsági feladatok, fejlesztő nevelés, koordinátori feladatok (óvodapszichológiai és tehetséggondozás).

A logopédusok szűrő- és egyéb kiegészítő vizsgálatokat végeznek, tanácsot adnak, és a terápiát vezetik. A KOFA - korai nyelvi fejlődés vizsgálatát - a logopédus irányítja és értékeli, az eredményeket fogadóórán csatolja vissza a szülők számára. Minden szeptemberben elvégzik a nagycsoportosok artikuláció és részképesség szűrését. A gyermekeket, ha szükséges, év közben is megvizsgálják, a szülő, a pedagógus, vagy más szakember (óvodapedagógus, orvos, védőnő) javaslata alapján.
A logopédiai ellátás keretében óvodánkban igénybe vehető terápiák:
Enyhe és súlyos pöszeség javítása, nyílt, zárt orrhangzós beszéd terápiája, hangképzési zavarok javítása, rajzoló, finommozgások fejlesztése (grafomotoros fejlesztés), az olvasáshoz, íráshoz szükséges részképességek fejlesztése.

Pedagógusaink napi kapcsolatban állnak a logopédusokkal, és együttműködve követik a csoportjukba járó gyermekek fejlesztő, beszédjavító (korrekciós) programját.

Nevelési tanácsadásra és **tankerületi szakértői feladatellátás** keretében képességvizsgálatok elvégzésére az óvodapedagógusok tesznek javaslatot. Tapasztalataikat megbeszélik a szülőkkel, a szakemberek tájékoztatásához elkészítik a pedagógiai véleményt és a hatályos jogszabály által előírt dokumentumot.
A pedagógus a pedagógiai munkát segítő, valamint az utazó gyógypedagógus kollégáit is tájékoztatja arról, hogy miről vehetik észre az anafilaxia tüneteit, és hogy mit kell tenniük anafilaxiás reakció kialakulása esetén, továbbá hol található az EpiPen injekció.

A **Szakszolgálat tagintézményében**:
Nevelési tanácsadás keretében segítenek pszichológiai vizsgálat, terápiás gondozás, gyermekpszichoterápia, pedagógiai támogatás és fejlesztő tevékenység formájában.
Tankerületi szakértői feladatellátás keretében végzik a harmadik életévét betöltött gyermekek teljes körű pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, továbbá szükség szerinti orvosi vizsgálatát, a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség megállapítását vagy kizárását.
Pedagógusaink és a szakszolgálat szakemberei között folyamatos a szakmai tapasztalatcsere. Az óvodapedagógusok nyitottak új módszerek, eljárások megismerése annak érdekében, hogy az intézményünkbe járó gyermekek fejlesztése még hatékonyabbá váljon.

A Szakértői Bizottság szakemberei, akik hivatottak megállapítani a sajátos nevelési igényt, fogyatékosságot.
A sajátos nevelési igény, illetve fogyatékosság tényét kizárólag a szakértői bizottságok állapíthatják meg, komplex - orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai - vizsgálat alapján.
Feladatuk:

- a fogyatékosság szűrése, vizsgálata alapján **javaslatot tenni** a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra;
- vizsgálni a különleges gondozás ellátásához szükséges feltételek meglétét.

A probléma típusától függően a törvényi előírások betartásával irányítjuk a gyermeket a szakszolgálathoz. Az ott dolgozó szakemberekkel folyamatos kapcsolatot tartunk gyakoribb találkozással, információcserével.

3.4.7. Az óvoda orvosaival, védőnőivel való együttműködés

A védőnők az igazgatóval egyeztetett rend szerint, vele együttműködve, a hatályos jogszabályok szerint végzik a preventív munkát. Az óvoda dolgozóinak feladata a feltételek biztosítása, a szülők tájékoztatása és a gyermekek együttműködésének elősegítése.
Az ételérzékeny, az allergiás, valamint a diabéteszes gyermekek ellátása érdekében az óvoda orvosaival, valamint a gyermekek ellátását végző szakemberekkel való együttműködés, kapcsolattartás elsősorban az óvodapedagógusok feladata, a főigazgató elsődleges tájékoztatása mellett. Óvodánk egészségfejlesztési programjának véleményezésében, megvalósításában számítunk óvodánk orvosaira és védőnőire.
Allergiás gyermek ellátása esetén fontos, hogy az óvodapedagógusok ismerjék a gyermek kezelőorvosának a nevét, valamint az orvos telefonos elérhetőségeit.
A pedagógus mindig kérdezze meg a szülőt esetleg a gyermek kezelőorvosát arról, hogy mire kell odafigyelni.

3.4.8. A Családsegítő és Gyermekjóléti Központtal való együttműködés

Esetmegbeszélésen, előadásokon, rendezvényeken való részvétel, segítség kérése a Központtól, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, valamint minden olyan esetben, amikor a gyermekközösség védelme miatt ez indokolt.
A **Gyermekjóléti szolgálat** munkatársa a kiscsoportos gyermekek szüleinek tájékoztatót tart a szolgáltatásaikról, köztük az óvodai szociális segítő tevékenységről, melynek során elsődleges szempont az óvoda kapcsán a segítség és a segítség eszköztárának kialakítása, továbbá az új rendszer mihamarabbi bevezetése annak érdekében, hogy a veszélyeztetett gyermekek minél hamarabb kiszűrhetőek legyenek, és veszélyeztetett helyzetük megszűnjön.

3.4.9. Egyházakkal való együttműködés

Az óvodás gyermekek számára szülői igény szerint a történelmi egyházak által nyújtott hittan szakképzett hitoktatóval szervezhető. Az óvoda biztosítja a vallási neveléshez szükséges helyet és az eszközöket. A hitoktatás megkezdése előtt be kell szerezni a szülői szervezet véleményét.

3.4.10. Az óvoda külhoni kapcsolatai

Mivel tapasztalataink még nincsenek, ezért külhoni magyar óvodapedagógusokkal és óvodákkal szakmai kapcsolatépítésre törekszünk.
Az óvoda külhoni kapcsolatainak fejlesztési lehetőségei:

- Szakmai tapasztalatcserék szervezése: Kapcsolatfelvétel és ápolás külhoni magyar óvodákkal.
- Olyan pályázati lehetőségek és egyéb források felkutatása, amelyek hozzásegítenek a külhoni magyar óvodákkal történő szakmai kapcsolatfelvételre és annak ápolására.
- Olyan szakmai tartalmak (versek, mesék, dalok, fotók, kisfilmek, stb.) beemelése az óvodai nevelőmunkába, melynek révén a gyermekek is közelebb kerülhetnek a Kárpát medence magyar lakta településeihez, kultúrájához.

Az itt fel nem sorolt partnereinkkel való kapcsolattartásról Házirendünk és SZMSZ-ünk részletesen rendelkezik.

3.5. Hagyományos ünnepeink, rendezvényeink

A természet változásának éves körforgásán keresztül ismerkedik a gyermek a környezetével. Az **ünnep** lehetőséget ad a hétköznapok **megállítására, a lélek feltöltésére, az összetartozás** kifejezésére. Az óvodai élet hagyományos ünnepeit a természet jeles napjai egészítik ki.
Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot.

Célunk:
Az ünnepeket, hagyományos tevékenységeket **úgy szervezzük meg**, hogy

- élményszerű feldolgozásuk segítségével a gyermekek megismerjék a **szülőföld, az itt élő emberek helyi hagyományait, a népszokásokat**,

- a gyermekek ismereteket szerezhessenek a családi élet szokásairól és a multikulturális értékekről egyaránt,
- a gyermekekben **erősödjenek a hagyományokhoz kapcsolódó erkölcsi szokások** és pozitív érzések.

Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak)**:**

- Ünnepeinkhez kapcsolódóan fontos feladatunknak tekintjük a kötődés alapját is szolgáló keresztény kulturális értékek megismerését és megtapasztalását, úgy, mint a szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás.
- **Hagyományaink** ápolásánál a pedagógiai célrendszert **segítjük, színesítjük**, tudatosan használjuk ünnepeinket a személyiség fejlesztés és szocializáció folyamatában.
- Átgondoltan tervezzük a hagyományápoláshoz kapcsolódó tevékenységeket, a különböző életkorú és fejlettségű gyermekek sajátosságaihoz igazodva.
- Folyamatosan képezzük néprajzi és természetvédelmi ismereteinket.
- Az ünnepeket megelőző előkészületeknél a gyermekek **aktív részvételére** támaszkodunk és biztosítjuk számukra az érzelmi ráhangolódást.
- Az év eseményeiből, ünnepeiből, ezek mindenkori körforgásából fakadó lehetőségeket, tapasztalatokat, spontán és tervezett ismereteket, élményeket biztosítunk.
- Biztosítjuk, hogy **minden alkalmat a megfelelő érzelmi beállítódás, derűs, oldott légkör, az együvé tartozás érzése** hassa át, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- **Ünnepeinket a szülők és a gyermekek igényeinek, ötleteinek figyelembevételével** szervezzük, a családok önazonosságát megőrizve, lehetőség **szerint a szülőket is bevonva** az ünneplésbe.
- Biztosítjuk, hogy minden alkalmat a készülődés izgalma, a várakozás öröme hasson át.
- Az **ünnepek fényének emelése** érdekében közösen díszítjük fel óvodánkat, a felnőttek és gyermekek közös munkájával készült dekoráció segítségével.
- **Lehetőséget adunk a menekült/bevándorló gyermekeinknek és családjaiknak arra, hogy megismertessenek bennünket sajátos szokásaikkal**, melyeknek jó eszközei a zene, az ábrázolással kapcsolatos foglalkozások, a mesélés, verselés.
- A közös ünneplésnek összetartó ereje van. Az óvodapedagógus a család vagy más érintettek bevonásával gondosan kell, hogy eljárjon a születésnapok és a különböző ünnepek szervezése és lebonyolítása során, nehogy véletlenül is kizárják az ünneplésből az ételallergiás gyermeket (olyan torta, gyümölcs vagy egyéb más édesség, amelyet az ételallergiás gyermek is fogyaszthat).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek felismerik a természet változásának éves körforgását, tisztában vannak az ünnepek sorrendiségével, évszakbeli helyével.
- Tudnak megnevezni néphagyományokhoz, nemzeti ünnepekhez és természetvédelmi jeles napokhoz kapcsolódó ünnepeket, megemlékezéseket, népszokásokat. Ismernek helyi hagyományokat is.
- A gyermekek tájékozottak a családi élet szokásaiban és a multikulturális értékekben egyaránt.
- A gyermekek a hagyományokhoz kapcsolódó erkölcsi szokásokkal és pozitív érzésekkel rendelkeznek.

Óvodánkban a következő hagyományos ünnepeket, programokat, megemlékezéseket tartjuk meg, a programok szervezése óvodán belüli, vagy kívüli lehet, a pedagógusi szabadságra építve:

Ünnepség, program megnevezése	Székhely Somlóvásárhely	Doba	Somlószőlős
Szeptember 30. A magyar népmese napja az Idősek Világnapjával egybekötve	x	x	x
Márton nap	x	x	x
Mikulás nap	x	x	x
Adventi kézműves délután	x	x	x
Nemzedékek napja		x	
Karácsonyi ünnepség	x	x	x
Maci nap	x	x	x
Farsang	x	x	x
Március 15.-i megemlékezés	x	x	x
Húsvéti locsolkodás	x	x	x
Gyermeknap	x	x	x
Anyák napja	x	x	x
Május 10. Madarak és Fák Napja	x	x	x
Évzáró ünnepség	x	x	x
A gyermekek születésnapjának megünneplése	x	x	x
Külső előadó művészek műsora (színház)	x	x	x

Az ünnepek menetét, megünneplését minden óvodapedagógus saját csoportjához, módszereihez alkalmazkodva tervezi és valósítja meg.

4. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki szükségleteinek kielégítése, az alapvető feltételek biztosítása:

- **az egészséges életmód alakítása**: egészségnevelési program alkalmazása, különös tekintettel a mindennapos testmozgásra,
- **az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés** biztosítása:
  - a gyermekek esélyegyenlőségének megteremtése,
  - a szülő, a gyermek és a pedagógusok együttműködésének támogatása,
  - a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek gyakorlása,
  - a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek inkluzív nevelése,
- **a környezeti értékekhez fűződő pozitív attitűd** formálása, különös tekintettel:
  - a környezettudatos szemléletmód,
  - az életmódi szabályok tudatos kialakítására,
  - a nemzeti identitástudat alakítására,
  - a közlekedésbiztonsági ismeretek elmélyítésére.
- **az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés** biztosítása:
  - a spontán játék elsődlegességének biztosítása a tevékenységek rendszerében,
  - a különböző tevékenységi formákban komplex módon érvényesíthető képességfejlesztés lehetőségeinek kihasználása,
  - komplex szemléletmód megvalósítása a tevékenységek szervezésében.
- **a gyermekvédelemmel** összefüggő pedagógiai tevékenység biztosítása.

4.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt. A megszerzett ismeretek, készségek, szokások befolyásolják a későbbi életvitelt. Alapot adnak a további épülésre.
Kialakításának területei:

- gondozás: testápolás, öltözködés, önkiszolgálás
- mozgás
- levegőzés
- pihenés
- egészséges táplálkozás
- egészségvédelem (testi, lelki)
- edzés

Célunk, olyan óvodai környezet biztosítása, ahol

- a gyermekekben az **egészséges életvitel igénye** (testápolás, öltözködés, táplálkozás) és a testi fejlődésükhöz szükséges szokások (mozgás, edzés, egészségvédelem, pihenés) kialakul,
- az **óvoda által nyújtott érték és szabályrendszer** következményeként a rendszeresség, rugalmasság és helyes életritmus alkalmazásával növekszik a gyermekek általános „jó" egészségi állapota. Fizikailag és lelkileg edzettek, erősödik, növekszik a teherbírásuk,
- **jól tudnak alkalmazkodni a környezet változásaihoz**, az egészséges életmód természetessé számukra,
- a gyermekekben kialakulnak a **környezettudatos gondolkodás és magatartás** alapjai.

Az egészségfejlesztés területei óvodánkban:

- Egészséges táplálkozás
- Mindennapos mozgás, levegőzés
- Személyi higiéné (öltözködés, tisztálkodás, pihenés)
- Lelki egészség fejlesztése: bántalmazás, erőszak megelőzése
- Baleset megelőzés, elsősegélynyújtás.

A mindennapokban kiemelten figyelünk az **életvezetési készségek fejlesztésére** - a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének figyelembevételével - , amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
Az életvezetési készségek fejlesztésének területei és azok megvalósítása az óvodában:

- Pénzügyi menedzsment: számolási készség és logikus gondolkodás fejlesztése
- Az önrendelkezés: önbizalom növelése, szükségletekért való kiállás
- Konfliktusok megoldása: beszélgetés, aktív hallgatás és empátia fejlesztése
- Önfegyelem, önértékelés fejlesztése
- Hála érzése és pozitív gondolkodásmód fejlesztése
- Az érzelmi intelligencia fejlesztése
- Kritikus gondolkodás: információk elemzése, érvelés
- Tanulj meg NEM-et mondani: közöljék határaikat, miközben fenntartják a pozitív kapcsolatokat

- Kudarctűrő képesség fejlesztése, kitartás
- Együttműködési készség fejlesztése, csapatmunka
- Szociális készségek fejlesztése, szerepjátékok, társas történetek, gyakorlási és visszajelzési lehetőségek.

Feladataink:

- Az optimális feltételek biztosítása, a gyermekek alapos megismerése, tudatos tervezés az egyéni fejlődéshez igazodva, az esélyegyenlőség biztosítása mindenkinek, a nevelés-oktatás színvonalának folyamatos fejlesztése a külső és belső változások, igények figyelembe vételével.
- Óvodánkban kiemelt figyelmet fordítunk az egészséges táplálkozás megtervezésére, változatos étkezésre. Az élelmezésvezetővel közösen kialakított gyermekmenü az előírások szerint tartalmazza az életkornak megfelelő tápanyagokat és arányaikat. Mindennap törekszünk rá, hogy fogyasszanak zöldséget, gyümölcsöt.
- Az ivóvíz fogyasztását szorgalmazzuk, a gyerekek bármikor ihatnak igényeik szerint, de nagy hőség idején erre fokozottabban figyelünk.
- Az óvodapedagógusok feladata megkóstoltatni, rávenni a gyerekeket az új ételek, ízek kipróbálására.
- A gyermekek folyamatos mozgásigényének kielégítése érdekében igyekszünk naponta kint tartózkodni az udvaron, ha erre nincs lehetőségünk a csoportszobában szervezünk mozgást a gyermekeknek. A környék adta lehetőségeket kihasználva sétákat is beiktatunk a mindennapokba.
- A gyerekek jó közérzetét testi szükségleteik feltárása, kielégítése alapozza meg. Azon kell lenni, hogy kialakítsuk, több esetben pótoljuk a tisztaság, ápoltság igényét. Ennek érdekében együtt kell működni a családdal.
- A nyugodt pihenés biztosítása hozzátartozik a testi, lelki egészség megőrzéshez, mesékkel, behozott kedvenc plüssállattal, simogatással segítjük a nehezebben elalvókat.
- Az óvodában előítéletektől mentes nevelést pártoljuk, az erőszakot, kirekesztést szigorúan elítéljük! Mai világunkban rengeteg negatív inger éri a gyermekeket, azon vagyunk, hogy az óvoda a béke" kis szigete „legyen számukra!
- Szintén nem támogatjuk a káros szenvedélyeket, függőségeket (dohányzás, alkohol, energiaitalozás).
- A kisgyermek fejlődése akkor biztosítható, ha az óvoda rendelkezik a gyerekek számára megfelelő, biztonságos, balesetmentes környezettel, berendezésekkel, eszközökkel, mely a gyermekek életkorához, igényeihez igazított, színeiben, formáiban, összhangjában barátságos harmóniát áraszt.
- A pedagógusi, pedagógiai asszisztensi és dajkai modellszerepből adódóan, különös figyelmet szentelünk a saját öltözködési-, személyi higiénés-, étkezési-, kommunikációs és egyéb viselkedési kultúránkra, hisz a magatartásunk a különböző élethelyzetekben mintául szolgál a gyermekeknek.
- Törekszünk a családi és az óvodai életritmus közelítésére.
- Fejlesztjük az egészséges életvitel iránti igényüket és megfelelő napirendi ritmussal, rugalmassággal elősegítjük a nyugodt, kiegyensúlyozott élettempót, megismertetjük az egészséget befolyásoló tényezőket.
- A gyermekek életkor sajátosságaihoz igazodó szokás- és szabályrendszert alakítunk ki.
- A gyermek önállóságára építve fejlesztjük, alakítjuk a környezetük rendjének megóvása iránti igényt.
- A gyermekek életkor sajátosságaihoz és egyéni érésükhöz igazodóan várjuk el tőlük az önálló öltözködést, ruháik/cipőjük rendben és helyén tartását.
- Kialakítjuk annak az igényét, hogy a gyermekek az időjárástól függően önállóan változtassanak öltözködésükön.
- Figyelünk arra és segítjük, hogy az öltözködés, illetve vetkőzés sorrendjét tartsák be. Bíztatjuk őket egymás segítésére.
- Elegendő időt biztosítunk a gyermekek számára az öltözködési feladatok elvégzésére – szükség szerint a napirend rugalmas kezelésével.

- Személyre szóló segítséget nyújtunk a gyermek fejlettségének, igényének, kérésének megfelelően, öltözködésben, tisztálkodásban.
- Visszajelzéseinkkel megerősítjük a gyermekek próbálkozásait önállóságuk fejlődése érdekében.
- A szülőknek javaslatot teszünk a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására.
- Igyekszünk kialakítani bennük az igényt ruháik, kezük, arcuk tisztán tartására.
- Figyelünk az esetleges higiénés hiányosságokra, kialakuló helytelen szokásokra, és a családokkal közösen törekszünk azok kiigazítására.
- A tisztálkodási tevékenységek során biztosítjuk a gyermekek számára az igényüknek megfelelő intimitást, az olykor tanácstalan szülők számára felvilágosítást biztosítunk, ösztönözve őket a helyes szokások kialakítására.
- Odafigyelünk az ételek kulturált, esztétikus tálalására, a kulturált étkezési szokások betartására: csukott szájjal eszünk, nem esszük le magunkat és környezetünket, szalvétát használunk, tele szájjal nem beszélünk, törjük a kenyeret, evőeszközöket helyesen fogjuk és tartjuk, behúzzuk a székek magunk alá és egyenes háttal ülünk, csendben beszélgethetünk asztaltársainkkal.
- Igyekszünk megismertetni új ízeket is, próbáljuk a gyermekeket rávenni, hogy megkóstolják a számukra ismeretlen ételeket is.
- Biztosítjuk változatos formákban minden napra a gyümölcsöket, zöldségeket (főzőkonyha és szülői támogatás), melyeket akár a gyermekekkel közösen is előkészíthetünk (frissen, gyümölcssaláta, aszalt gyümölcs formájában stb.).
- Tejtermékek fogyasztásának ösztönzése változatos módon (tej, túró, joghurt, kefir, turmix stb.), a magas cukortartalmú ételek és italok és a magas só- és telített zsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, elhagyása.
- Táplálkozás közben is törekszünk az egyéni igényeknek megfelelő bánásmód megvalósítására (keveset evő, túlevő, válogató, ételallergiás gyermek).
- Az 1-es típusú diabéteszes gyermekek ellátását feladat specifikusan munkaköri leírás alapján, a jogszabályban rögzített feltételekkel rendelkező dolgozónk végzi.
- A fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekekre minden dolgozó kiemelt figyelmet fordít, az adott csoportba tartozó gyermekek pedagógiai felkészítését – a megvalósítás folyamataiba bevonva a pedagógiai munkát segítőket is – az óvodapedagógus tervezi meg és irányítja.
- Odafigyelünk, hogy a csoportszobában a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés megtörténjen.
- A beteg gyermekek szüleit értesítjük, érkezésükig a gyermeket elkülönítjük, ápoljuk.
- Erősítjük a gyermekekben a betegségmegelőzés fontosságát: folyadékpótlás, zöldség/gyümölcsfogyasztás, tüsszentés/köhögés zsebkendőbe történjen, kézmosás, orrfújás.
- A higiénés szabályokat a gyermekekkel megtanítjuk és betartatjuk: kézmosás, szappan használat, kéztörlés, WC-papír használat, wc leöblítése, fésülködés, helyes fogápolás és szájhigiénia (fogmosás): arra törekszünk, hogy gyermekeink minél egészségesebb fogakkal rendelkezzenek. Ennek érdekében fokozatosan váljék igényükké az étkezés utáni fogmosás. A fogkrém igazodjon a gyermekek fogazatához, a fogkefék cseréje szükségszerűen, illetve időszakosan legyen biztosítva. Ismerkedjenek meg a helyes fogmosás technikájával.
- Kiemelten figyelünk a tisztálkodási eszközök rendben tartására.
- A gyermekek napirendjéhez igazodva, életkori sajátosságaik figyelembevételével biztosítjuk a mindennapos pihenést számukra, kizárva a külső, zavaró tényezőket. Optimális feltételeket biztosítjuk: szellőztetünk, függönyöket behúzzuk, redőnyöket leengedjük, halk zenét/csöndet biztosítunk, betakargatjuk őket.
- Jelzés értékűnek tekintjük az alvás közben előforduló szokatlan viselkedést (nyugtalan alvás, kényszermozgások, horkolás). Tapintatosan beszéljük meg tapasztalatainkat a szülőkkel, szükség esetén szakember felkeresését tanácsoljuk.

- Folyamatosan kapcsolatot tartunk az óvodai védőnővel.
- Minden gyermeknél, de különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél, komplex példaadásra (bemutatás és magyarázat), az utánzási kedvük felkeltésére, fenntartására törekszünk.
- Feladatainkat a gyermekek érdekében, a családokkal együttműködve, közös szemléletmód alapján végezzük.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az alapvető egészségvédő és egészségmegőrző szokásokat ismerik és betartják.
- Igényük van az életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelő napirendre, pihenésre, mozgásra és egészséges étkezésre (egészséges ételek, gyümölcsök, zöldségek és sok folyadék fogyasztása).
- Alapvető testi szükségleteiket önállóan és a helyes sorrend betartásával, belülről fakadó igényességgel végzik: tisztálkodás (arc, kezek, körmök), WC használat, fogápolás, hajápolás, zsebkendő használat, a gyermek önállóan képes tisztálkodni, fogat mosni.
- Képesek az öltözködés helyes sorrendjének betartására, az időjárásnak és alkalomnak megfelelő ruhák kiválasztására. Ruhájuk tisztaságára, rendezettségére igényesek.
- Étkezésnél önállóan kiszolgálják magukat, a tényleges igényüknek megfelelő mennyiséget szednek. A számukra ismeretlen ételeket is megkóstolják.
- A kulturált étkezés (magyar) szokásait betartják.
- Rendeltetésüknek megfelelően használják az evőeszközöket, a takarító eszközöket, a játék és egyéb eszközöket (lábtörlő, ajtók).
- Önállóan képesek a saját személyükkel és környezetükkel kapcsolatos tevékenységeket ellátni (cipőfűző bekötése, gombolás, hajtogatás).
- Belülről fakadó igényük van környezetük védelmére és megóvására.
- Igényük van közvetlen környezetük rendjének és tisztaságának megtartására.

4.1.1. Egészségfejlesztési program

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta:
„Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorékság hiánya.”

Célunk: Megtanítani a gyermekeket, hogy a mindennapi élet alternatívái közül a **legegészségesebbet válasszák**, az egészséget választó képességük kifejlődjön. Képessé tenni – életkorának és fejlettségének megfelelően - a saját egészségét meghatározó és befolyásoló tényezők felismerésére, lehetőség szerinti felügyeletére, a környezet befolyásolására. Elsődleges a **prevenció, az egészségi állapot megőrzése és erősítése**.

Az óvodai pedagógiai program általános nevelési feltételei közé tartoznak az alábbi egészségfejlesztő tevékenységek:

- a testi egészség (gondozás, ápolás, edzés, mozgás-fejlesztés),
- a lelki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása, a kommunikáció és a konfliktuskezelés alapjainak elsajátítása),
- a szociális interakciók harmóniája (közösségi élet, segítés stb.),
- az egészségvédő képességre való igény kialakítása, fejlesztése,
- a gyermekek egészséges életmódjának formálása,
- az óvodapedagógusok, és a pedagógiai munkát segítők feladatainak meghatározása.

- Az ember életmódi szokásai döntően a kisgyermekkorban alakulnak ki, ezért rendkívül gondos odafigyelést, és a családdal történő szoros együttműködést kívánó feladat az egészségmagatartás formálása, szükség esetén áthangolása.
- Az óvodai étkeztetésnek napjainkban szigorú szakmai szabályoknak kell megfelelnie. A szakmai irányelvek maradéktalan teljesítésülését negatívan befolyásolja több tényező: az élelmiszer áremelkedéseket nem követő élelmezési norma szolgáltatók nem kielégítő mennyiségű és minőségű személyzete; a lakosság ismeret hiánya, ellenállása a jogszabályban rögzített étrendi előírásokkal kapcsolatban, az új tudományos ismereteket mellőző táplálék választási szokásai; illetve az, hogy a gyermekek nem találkoztak bizonyos alapanyagokkal, ízekkel az otthoni étkeztetésük során. Segítő, támogató faktor a megfelelő óvodapedagógusi leleményesség (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködése (a kiegészítő táplálkozáson).
- Javaslatok a családok otthoni egészségnevelő feladataihoz (higiénés szokások alakítása, egészségvédő példamutatás, tudatos és következetes nevelési módszer),
- egészséges étkezés- táplálkozás érdekében mérsékeljük az édességek, chipsek behozatalát az óvodába, minden nap biztosítjuk a gyümölcs és zöldség fogyasztást.

Feladataink:
- Támogatjuk az egészséges táplálkozást (pl. gyümölcssaláta készítés).
- Biztosítjuk a mindennapos fejlesztő testmozgást.
- Kialakítjuk a személyi higiéné iránti igényüket.
- Támogatjuk a testi és lelki egészség fejlesztését, A gyermekek számára kedvezőtlen helyzeteket igyekszünk elkerülni, valamint pozitív mintát nyújtunk. Szabad beszélgetések alkalmával és játékban adjuk át ezzel kapcsolatos ismereteinket és az esetleges élményeket is ilyen formában dolgozzuk fel.
- A gyermekeknek biztosítjuk, hogy az óvodában eltöltött időben részesüljenek a teljes testi-lelki jóllétüket, egészségüket, egészségi állapotukat hatékonyan fejlesztő, az óvoda mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.
- Küzdünk a bántalmazás, erőszak ellen, segítjük azok megelőzését. Közreműködünk a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, együttműködünk a szakszolgálatokkal.
- Megtanítjuk a gyermekeket a baleset megelőzés és elsősegélynyújtás ismereteire, életkori sajátosságaiknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően (óvodai óvó-védő előírások), a balesetek megelőzésére, a tehetetlenség, kiszolgáltatottság elkerülésére.

4.1.2. A különleges étrendet igénylő gyermekek ellátása

A speciális étrendet igénylő gyermekek (ételérzékenység, allergia, diabétesz) ellátásának rendjét óvodánk házirendje részletesen tartalmazza (igénylés a közétkeztetés keretein belül, otthonról behozott ételek).

Az óvodapedagógus feladatai:
- rendszeres kapcsolattartás az érintett gyermek szüleivel,
- kapcsolattartás az ellátásukat végző szakemberekkel, orvossal, védőnővel,
- kiemelt odafigyelés arra, hogy a gyermek a neki megfelelő ételt kapja,
- a szülő által esetlegesen átadott gyógyszer megfelelő tárolása, használatának ismerete, szükség esetén beadása a gyermeknek,
- esetleges allergiás roham esetén a szülő azonnali értesítése, valamint a mentők hívása,
- ha a gyermek másik csoportba (pl. ügyelet esetén) kerül, akkor az információk átadása az érintett óvodapedagógusoknak,
- szükség esetén a konyha értesítése a nem megfelelő étellel kapcsolatban.

A dajka és a pedagógiai asszisztensnek egyaránt feladata kiemelten odafigyelni, hogy a gyermek a részére küldött ételt kapja.

4.2. A környezettudatos magatartás megalapozása - fenntarthatósági szemléletformálás

A környezet tudatos magatartás szokásait már az óvodában el kell kezdeni kialakítani, hiszen gyermekeink eltérő környezetből érkeznek, ki többet, ki kevesebb ismeretet hoz otthonról.
Egészségünket és életünk minőségét nagymértékben meghatározza a bennünket körbevevő természeti és társadalmi környezet minősége. Napjainkban, környezetünkben rendkívül kedvezőtlen, legtöbbször visszafordíthatatlan változások indultak el, mint a globális felmelegedés, élőhelyek eltűnése, ezáltal sok faj kihalása. A közösség szemléletformáló erejét kihasználva közvetíthetünk új értékeket és célokat, hogy ezen változtatni tudjunk.
A **fenntarthatóság** azt jelenti, hogy a jelen szükségleteit úgy kielégíteni, hogy a jövő szükségleteit ne csorbítsuk.
Célunk olyan szemléletet közvetíteni, amely elősegíti, hogy

- a gyermekek szeretik és tisztelik az életet, a kulturális és természeti értékeket, valamint őrzik a hagyományokat,
- az egészséget értékként megbecsüljék, óvják,
- a tudatos döntések meghozatalának képessége és készsége kialakuljon,
- pozitívan viszonyulnak a bennünket körülvevő élő és élettelen, természeti és társadalmi környezethez,
- szokásukká válik a környezetre figyelő, azt megóvó, a harmonikus együttélésre törekvő magatartás, az egészséget károsító magatartások visszaszorítása, visszautasítása,
- a családok életvitele is környezettudatossá válik a gyermekek szokásai, viselkedése, ismeretei hozadékaként.

A nevelési év során kihasználjuk a nevelési lehetőségeket a közvetlen, óvodai környezetben.

- *Ősszel:* levelet gereblyézünk, udvart rendezünk, figyelve a tiszta és esztétikus környezetre, összeszedjük a szemetet, terméseket gyűjtünk, dolgozunk fel, „szemünk kényeztetésére" sétálunk a színes lombok alatt, őszi gyümölcsöket gyűjtünk, kóstolunk.
- *Télen:* etetjük a madarakat, figyeljük milyen madarak jelennek meg, játszunk a hóban, megvizsgálva tulajdonságait, a dekorációk, apró dolgok készítésénél újrahasznosított anyagokkal dolgozunk.
- *Tavasszal:* megfigyeljük az ébredő természetet, ültetünk, lehetőségeink szerint ellátogatunk olyan helyre, ahol állatokkal találkozhatnak.
- Figyelünk a *takarékos vízhasználatra*, hiszen a víz fontos kincsünk. A víz hetében változatos tevékenységeken keresztül ismerkedünk a vízzel, ellátogatunk forráshoz, kúthoz is.
-

Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak)**:**

- A **környezet, és egészségtudatos közösségi nevelés** hatékonyságának érdekében nyitott óvoda megteremtésére törekszünk. Nevelőmunkánk és programjaink megtervezésekor egyaránt figyelünk a község természeti adottságaira és társadalmi-kulturális jellegzetességeire.
- Érvényre juttatjuk a **tevékenységformák közti komplexitást**.
- Figyelembe vesszük a **néphagyományokat és a családi értékrendet**.
- A gyermekeket arra ösztönözzük – életkori sajátosságaikra építve -, hogy **környezetünket egységben szemléljék**.

- **Modell értékű példamutatással járjunk elöl**, felhasználva az óvoda és a környezet által nyújtott lehetőségeket.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében is törekszünk a személyes példaadásra, a szoros érzelmi kötődés kialakítására, amely segítségével fejlődésüket pozitívan befolyásolhatjuk.

Beépítjük óvodánk mindennapjaiba a korszerű szemléletmódot és viselkedést, az abból fakadó tevékenységeket:

- felelős **hulladékgazdálkodás** (esővízgyűjtő használata, papírgyűjtés megszervezése),
- takarékoskodás az **energiával** (villany, fűtés),
- takarékoskodás az **ivóvízzel,**
- **kulturált környezet** kialakítása és megőrzése,
- **egészséges étkezés** igényének alakítása,
- **optimista életszemlélet** preferálása felnőtteknél, kialakítása a gyermekeknél,
- a **családokat és az óvodánk közvetlen környezetében** élőket is bevonjuk tevékenységeinkbe – papírgyűjtésbe, környezet- és egészségvédő programokba

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretik, tisztelik és óvják/védik környezetüket. Odafigyelnek a hulladékgyűjtésre.
- Takarékoskodnak a vízzel, nem folyatják fölöslegesen.
- Részt vesznek a madarak etetésében, növények gondozásában.
- Rá tudnak csodálkozni, és felfedezik a természeti és kulturális értékeket.
- Örömmel vesznek részt a hagyományőrző tevékenységekben.
- Problémamegoldó gondolkodásra törekszenek, hozzáállásuk pozitív.
- A Zöld Jeles Napok programjaiban érdeklődéssel, cselekvő aktivitással vesznek részt.

4.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Az óvodáskorú gyermek jellemzője, hogy érzelmei vezérlik, elengedhetetlen számára a nyugodt, szeretetteljes, derűs légkör, érzelmi biztonság, állandó értékrend mindennapjainak része legyen az óvodában. Már az óvodába lépéskor érjék kedvező érzelmi hatások, a vele foglalkozókkal alakuljon ki pozitív kapcsolat, a gyermek erkölcsi-, szociális érzékenysége, én tudata fejlődjön a három óvodai év alatt, tapasztalja-tanulja meg, hogy minden ember egyedi és különböző.

Az óvoda alakítsa és erősítse a szülőföldhöz fűződő érzelmi viszonyait.

Pozitív példa erejű az óvodapedagógusok, nevelő munkát segítők kommunikációja, bánásmódja, viselkedése, attitűdje.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen fontos az óvoda együttműködő szerepe, viselkedésmintái a speciális szakemberekkel.

A társadalom számára fontos és elfogadott, értékes tulajdonságokat alakítjuk, erősítjük a gyermekekben. A nyugodt, szinte családias légkör jó alapot ad az érzelmi kötődések alakulásához, kapcsolatteremtésre ösztönöz, aktivitásra, játékra motivál.

Célunk, olyan gyermekek nevelése,

- akik az **odafigyelés, elfogadó** magatartás hatására biztonságban érzik magukat óvodánkban,
- akik számára természetes a **különbözőség, másság elfogadása** és tiszteletben tartása, a toleráns magatartás,

- akik életkoruknak megfelelően **ismerik és betartják az erkölcsi** – társadalmi szabályokat és normákat,
- akik meg tudják megkülönböztetni a helyes és helytelen, a jó és rossz viselkedést, cselekvést, tulajdonságokat,
- akiknek **fejlődnek szociális készségeik, képességeik**, attitűdjeik, azaz kompetenciáik,
- akiknek kialakul a reális énképük, van önbizalmuk, önbecsülésük, akaraterejük, **alkalmazkodnak a szabályokhoz**, törekednek az **önállóságra**,
- akikben kialakul a segítőkészség, a társak értékeit figyelembe vevő segítő magatartás, a szülőföldhöz való kötődés, a hazaszeretet.

Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak):

- Megteremtjük az érzelmi **biztonságot a befogadó**, szeretetteljes attitűddel.
- Erősítjük az **egymáshoz való kötődést** a gyermek-gyermek/gyermek-felnőtt kapcsolatában.
- Törekszünk arra, hogy már az óvodába lépése előtt megismerjük a gyermekeket és a szülőket, valamint a befogadás módjáról és lehetőségeiről tájékoztassuk őket.
- **Példát mutatunk** kommunikációnkkal, bánásmódunkkal és viselkedésünkkel a gyermekek é szüleik számára egyaránt.
- Kialakítjuk az **együttélés normáit**, szokásait és elősegítjük az azokhoz való alkalmazkodást. Figyelünk ezek következetes betartására, **segítjük a szociális érzékenység** fejlődését.
- Természetes társas szükségleteikre építve megismertetjük őket a társas érintkezési formákkal és **konfliktuskezelési módokkal**. Igyekszünk kialakítani bennük a toleráns viselkedés alapjait, a **különbözőség elfogadását** tiszteletét.
- Biztosítjuk - a különböző szociális miliőből érkező gyermekek számára - az **egyenlő hozzáférést** nevelésünkben és a tevékenységekben, programokon.
- Alkalmazzuk a **differenciálás lehetőségeit**, a tehetséggondozásban, felzárkóztatásban egyaránt.
- Fejlesztjük **erkölcsi** (együttérzés, együttműködés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és **akarati** (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) tulajdonságaikat, ezzel közvetetten **segítjük az iskolai életmódra való felkészülést**.
- Óvodásainknál segítjük az **én tudat alakulását** és teret engedünk az **önkifejező törekvéseiknek**.
- A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva, a **hazafiasság érzését erősítve** szervezzük meg nemzeti ünnepeinket, megemlékezéseinket.
- Örömteli tevékenységeket szervezünk, amelyek a csoport és az óvoda hagyományrendszerére épülnek és elmélyítik az **összetartozás érzését, a környezettudatos magatartást**.
- Segítjük az érzelmek kifejező képességének, az **élménybefogadás** képességének fejlődését, a gyermekek igényeihez igazodóan nyújtunk **lelki törődést, bíztatást**, megerősítést.
- A gyermek érzelmi nyitottságának alakítása, a társadalomban előforduló másság elfogadásának elősegítése a jellem formálásán keresztül.
- A gyermekek érdekében együttműködünk a családokkal.
- A gyermekek megismerjék szűkebb és tágabb környezetünket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz, valamint a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjanak csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Az ünnepek, /ünnepkörök hangsúlyozott lehetőséget biztosítanak a nemzeti identitástudat megalapozására, éppen ezért kiemelt figyelmet kell fordítanunk az ezeket előkészítő élmények megteremtésére.
- **A szocializáció szempontjából meghatározó** a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például elfogadás/tolerancia, az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a jóság, a figyelmesség) hangsúlyozása és akaratának (ezen belül:

önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek érdekében, szoros együttműködésre törekszünk az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- Az óvodapedagógusok számára **az allergiával élő gyermekek** jelenléte egyfajta lehetőséget is kínál arra, hogy ne csak megtanítsák a figyelmes gyermekeket, de felhívják a figyelmet a „láthatatlan" fogyatékosságokra, az allergiákra is. A pedagógus elmagyarázza a csoportjába járó gyermekeknek, hogy xy gyermek ki van téve az anafilaxiás sokk kockázatának, ha (az érintett gyermek) veszélyes allergénnel érintkezik. A korosztálynak megfelelően készíti fel őket, hogy jelezzék, ha a problémát tapasztalják, szóljanak ők is a pedagógusnak.
- Nagyon fontos a valamiben más gyermekek önbizalmának erősítése.

A gyermekek közötti együttműködés szabályai
Az egymáshoz való alkalmazkodás váljon természetessé a gyermekek körében. Legyenek egymásra tekintettel, váljanak érdeklődőkké egymás iránt, szükség esetén segítsenek egymásnak. **Másokkal együttműködve** is tudják végig vinni elképzeléseiket. Szívesen hallgassák meg egymást, ne vágjanak egymás szavába. Helytelen viselkedés esetén figyelmeztessék társukat. Vigyázzanak egymás munkáira, a számunkra kevésbé szimpatikus gyermekkel is kommunikáljanak. A fiúk legyenek előzékenyek a lányokkal szemben, vegyék át tőlük a nehéz fizikai munkát. Befogadás alkalmával a „régi" gyermekek segítsék, támogassák az új gyermeket. Pihenés után segítsenek egymásnak az ágyazásban.

A gyermek jutalmazásának elvei:
- mindig az egyéni teljesítőképesség arányában történjen, az erőfeszítést, aktivitást emeljük ki, nem pedig a gyermek okosságát, főként nem teljes személyiségét,
- igazodjon a gyermek életkorához,
- azonnali visszajelzés legyen, nem késleltetett,
- az elvégzett munkával arányos legyen,

formái:
- szóbeli dicséret, elismerés,
- társak előtti dicséret.

A gyermek elmarasztalásának elvei:
- mindig a helytelen tettre vonatkozik a büntetés, soha nem a cselekvő személyére, nincs általánosan rossz gyermek, csak a konkrét cselekedet lehet rossz,
- nincs megszégyenítés, sem fizikai büntetés,
- igazodjon a gyermek életkorához,
- figyelembe veszi az érintettek aktuális lelkiállapotát, érzéseit, mindkét féllel törődik,

formái:
- megoldások és alternatívák azonnali felkínálása (azonnal helyre kell hoznia, bocsánatot kell kérnie).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:
- Az óvodához, egymáshoz, felnőttekhez való kötődésük megjelenik érzelmeikben, tetteikben. Egymás iránt **érdeklődnek**, fokozatosan megtanulnak másokkal együttműködni, érintkezni a kommunikáció segítségével. **Elfogadják** az átélt helyzetek során, hogy minden gyermek más-más egyéni, külső-belső tulajdonságokkal rendelkezik.

- A **felnőttek utasításait** előbb érzelmi, majd értelmi síkon **elfogadják, gyakorolják** az egyéni magatartásmódokat.
- Próbálkoznak döntési, választási lehetőségeikkel, eligazodnak a csoport szokás- és szabályrendszerében.
- **Beszédfegyelmük kialakult**, az óvodapedagógus metakommunikációs jeleit ismerik.
- Önként vállalnak feladatokat, és keresik a segítségnyújtás lehetőségeit.
- A közös cél érdekében **képesek együttműködni**.
- Törekednek az **önmérsékletre**, tudják konfliktusaikat kezelni.
- Rendelkeznek életkoruknak és **fejlettségüknek megfelelő önkritikával és önértékelési képességgel**.
- Felismeri és tudja kezelni a környezetük rendjét megbontó megnyilvánulásokat.
- **Hazaszeretete, a szülőföldhöz való ragaszkodása** kialakul, szűkebb-tágabb környezetének megismerése által.

4.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk az óvodában, a teljes napot áthatja: beszélő környezettel, helyes mintaadással, ösztönzéssel, szabályközvetítéssel, értő figyelemmel kísérve és válaszadás által.
A gyermek egyéni érdeklődését, kíváncsiságát, meglévő ismereteit alapul véve biztosítunk a gyermek számára változatos tevékenységeket, melyeken keresztül további benyomásokat, élményeket szerezhet az őt körülvevő természeti, társadalmi környezetről.

Az anyanyelvi fejlesztés megvalósulásának területei:

- **Spontán beszédhelyzetek:** gyermekek fogadása, játék, öltözködés, mosdóhasználat, étkezések, kirándulások, közművelődési intézmények látogatása, színházlátogatások.
- **Irányított beszédhelyzetek:** játéktémák bővítése, szabályjátékok alkalmazása, a különböző tevékenységi formák keretében megvalósuló kezdeményezések, probléma felvetések, konfliktusmegoldó helyzetek.
- **Tervezett, felépített beszédhelyzetek:** anyanyelvi játékok, zenei játékok, meseszövés, hangjátékok, irányított szerepjátékok, problémamegoldó helyzetgyakorlatok, mimikai játékok, beszédhibák indirekt kezelése.
- **Logopédiai fejlesztés.**

Célunk: olyan gyermek nevelése, aki

- alkalmas a tágabb és szűkebb környezetükben való érintkezésre, önkifejezésre, kommunikációra,
- akinek beszéde érthető, választékos és nyelvtanilag helyes,
- szívesen beszél magyarul, érti a nyelvet és megérteti önmagát,
- ismeri és alkalmazza a nyelvi udvariassági formulákat.

Prevenciós feladataink:

- a gyermek alapos megismerése
- a probléma feltárása, hiányok pótlása, segítő fejlesztés
- a család figyelmének felhívása a problémára közös együttműködés kialakítása a gyermek érdekében

- súlyosabb esetben szakember bevonása.

Az értelmi nevelés feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
Célunk az értelmi fejlesztésben, hogy érzékszerveik útján megismerjék az őket körülvevő világot és az óvónő irányításával észrevegyék az egyszerűbb összefüggéseket.

Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak)**:**
- Teremtsünk olyan kezdeményező, együttműködő, támogató, határozott és következetes magatartást, mely segíti az érzelmi biztonság, ezzel a közlékenység fenntartását.
- **Példaadó, modell értékű beszédünkkel** megismertetjük velük nyelvünk szépségeit, árnyalatait.
- Ügyeljünk a spontán és az irányított beszédhelyzetek közötti egyensúly megtartására.
- Alkalmazzunk tervezett és felépített **anyanyelvi játékokat** az egyéni fejlettségi mutatóknak és a csoportos helyzeteknek megfelelő differenciálással.
- **Használjuk ki a tevékenységekben rejlő lehetőségeket:**
  - A **művészeti nevelés** értékeinek kibontakoztatása a beszédtechnikai fejlesztés, a gesztusnyelv értése és a mimika alkalmazása a verselés, dramatikus játékok területén.
  - Az **auditív észlelés fejlesztése**, és a szókincsbővítés a zenei, vagy hangjátékok, éneklés, énekes játékok területén; a beszédészlelés és beszédértés fejlesztése a mesehallgatás területén.
  - A kifejezőkészség, előadókészség és önkifejezés segítése a **bábjáték, dramatikus játék, drámajáték területén**.
  - A **külső világ tevékeny megismeréséből** fakadó lehetőségek kibontakoztatása a beszédkészség, mondatalkotás és fogalmazási készség, valamint a szókincs, a konkrét és elvont fogalmi körök, és az asszociációs képesség területén.
  - Kihasználjuk **az irodalom, az IKT eszközök** fejlesztési lehetőségeit.
- Aktív szakmai kapcsolatot ápolunk a logopédussal, a fejlesztőpedagógussal nyomon követjük a gyermekek fejlődését és közvetítünk, információkat nyújtunk a családok felé.
- A gyermekek érzelmi biztonságát támogató **„befogadó- beszéltető" környezetet** teremtünk, melyben bátran beszél, könnyen eligazodik, kérdez.
- Megfigyeljük és feltárjuk a **gyermekek nyelvi kompetenciáit és általános ismereteit**, melyet nevelésünk szolgálatába tudunk állítani.
- Életkoruknak megfelelő **irodalmi élményekkel** felkeltjük az irodalom iránti érdeklődésünket.
- Odafigyelő- meghallgató magatartásunkkal **ösztönözzük beszédkedvüket**, elkerülve a javítgatást.
- Gondot fordítunk a **beszédhibák felismerésére**, és minden ilyen esetben a logopédushoz irányítjuk a gyermeket.
- Személyre szabott **pozitív értékeléssel** segítjük gyermekeink **személyiségfejlődését**.
- Mindennapi kommunikációnkban tudatosan használjuk a mimika és gesztus adta lehetőségeket is.
- **Menekült/bevándorló** gyermekeink nevelésével foglalkozás esetén ismerkedünk, lehetőséget nyújtunk anyanyelvük bemutatására.
- A **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek fejlesztése érdekében folyamatosan kapcsolatot tartunk a logopédussal, gyógypedagógussal és a gyermek fejlesztésében résztvevő szakemberekkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére
- Kialakulnak az érthető és kifejező beszédkészség alapjai.
- Környezetükkel megfelelően kommunikálnak, használják a non-verbális kommunikáció jelzéseit.

- Viselkedés kultúrájukba beépülnek az alapvető illemszabályok.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődik, beszédkészségük, beszédkedvük erősödik.
- Várják, igénylik a mesét.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Tudnak meséket, történeteket, verseket kitalálni.
- Megalapozódik a könyv és könyvtárhasználat igénye, kialakulnak az ehhez kapcsolódó viselkedési formák.

5. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

5.1. A játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

Az óvodapedagógus a gyermek társa ebben a tevékenységben, egyben minta, félrehúzódik, vagy bevonódik, motivál, segít, kezdeményez, feltételeket: helyet, időt, eszközöket, élményszerzési lehetőségeket kínál, ezáltal biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását.
Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.
Fontosnak tartjuk, hogy a szabad játék valóban igazi élményt nyújtson, mert ez által fejlődnek leginkább a gyermek érzelmi, értelmi, testi képességei, személyiségének egésze.
A játékhoz megfelelő helyre, esztétikus és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

Célunk, olyan napi óvodai élet megszervezése, ahol
- a szabad játék az **elsődleges**,
- a gyermekek tudnak **önfeledten, örömmel egyedül és együtt** is játszani, képesek a szerepek konfliktusmentes, **megegyezésen alapuló** elosztására,
- a **játékeszközökre vigyáznak**, azokat megbecsülik, és használat után a helyére teszik,
- képesek saját **játéktevékenységek** és - eszközök **kitalálására**, a meglévők kreatív használatára,
- képesek **a kitartó** játéktevékenységre és a **szabályok betartására**, annak befejezéséig (pl. társasjátékok, memória, építő, stb.),
- minimálisan igénylik felnőtt segítségét, beavatkozását.

Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak)**:**

- Segítjük **szociális magatartásukat** alakító modellek követését, példaképek választását.
- Az óvodai élet megkezdésének első pillanatától tudatosan közvetítjük a szülők felé a **szabad játék fontosságát** és az erre épített nevelői, fejlesztői lehetőségeket.
- A játékon keresztül a gyermeki személyiség sokoldalú fejlesztése, kibontakoztatása.
- Biztosítjuk, hogy a **játék és a játékba integrált** tanulás minél sokrétűbb, élményeken alapuló tájékozódó tevékenységgé váljon.
- Szabad játékhoz a **fejlesztő eszközöket, kellő pedagógiai kulturáltsággal** kutatjuk, fejlesztjük.
- Megteremtjük a **játék feltételeit** (hely, idő, eszközök) és a megfelelő csoportlégkört: elfogadó, segítő, támogató attitűd, differenciált módszerek, multikulturális - interkulturális szemlélet.
- A gyermekek számára **érthető és teljesíthető** szabályokat, tevékenységekre késztető, **motiváló környezetet** alakítunk ki.
- A gyermekek **eltérő fejlődési ütemének** függvényében szervezzük a szabad játék tevékenységben megnyilvánuló tapasztalatszerzést.
- A gyermekek egyéni sajátosságaihoz mérten, **rugalmasan változtatunk** előzetes terveinken, azonnali önreflexiót alkalmazunk.
- **Ötleteket, lehetőségeket, helyzeteket teremtünk** a sokszínű játék kialakulásához.
- **Tiszteletben tartjuk** a gyermeki játék önállóságát.
- Szükség esetén, **indirekt módon** irányítjuk a játéktevékenységet.
- **Felhasználjuk a játék hatásait**, fejlesztjük a gyermekek értelmi képességeit (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek **megismerési vágyát**, kíváncsiságát, sokoldalú érdeklődését felhasználjuk fejlesztése érdekében.
- Fejlesztjük a **gyermekek önállóságát, figyelmét, kitartását**, pontosságát, feladattudatát és kreativitását.
- Biztosítjuk, hogy a gyermekek óvodába érkezésüktől **önállóan választhassák** meg játékaikat, játszótársaikat, a játékhoz szükséges eszközöket.
- Lehetőséget biztosítunk a szemlélődésre, a válogatásra, az egyedüllétre, a tárgyak kreatív használatára, a magányos vagy a társakkal együttműködő játékra.
- Szükség szerint a gyermek **spontán játéka mellett** kezdeményezünk játékszituációkat.
- Olyan játékokat is kezdeményezünk, melyekben a gyermekek különböző természetes **anyagokkal ismerkedhetnek**: víz, homok, kavicsok, levelek.
- Felhasználjuk az **anyanyelvi fejlesztésre** is a játéktevékenységekben adódó lehetőségeket: szabályalkotás, szerepjátékok.
- **Segítjük és támogatjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek játékát**, felhasználva az egyéni fejlesztés lehetőségeit.

Közbe lépünk, ha:

- testi épségüket veszélyeztetik,
- a konfliktust a gyermekek nem képesek önállóan megoldani,
- zavarják egymást,
- veszélyben van a játékok épsége.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolását, alkalmazkodnak a játék szabályaihoz.
- Képesek az együttműködésre és az önállóságra a játék előzetes, közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában, társaik igényeinek, ötleteinek figyelembevételével, elképzeléseik tiszteletben tartása mellett.
- A barkácsoláskor létrehozott eszközöket felhasználják játékukban, tovább fejlesztik.

- Képesek a konstruáló játékokból bonyolultabb alkotásokat készíteni.
- Szívesen báboznak, dramatizálnak, szívesen vesznek részt a szabályjátékokban, egészséges versengés jellemzi őket.
- A játékhelyzetekben újra alkotják a felnőttek tevékenységét.
- Képesek kedves játékszereiket is átadni társaiknak.
- Kreatív, kezdeményező, érdeklődő magatartást tanúsítanak a játék során.
- Képesek a kiegyensúlyozott, nyugodt játékra.
- Ismerik és betartják a szabályokat a játéktevékenységekben, életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően.

5.2. Verselés, mesélés

Az irodalmi nevelés **anyanyelvi nevelésünk része**. A **szép magyar beszéd** fejlesztését népi mondókák, versek, népköltések segítségével formáljuk. A **beszélő környezet fejlesztően hat** a belső képi világukra, emberi kapcsolatokra tanít, belső élményeket közvetít. A **szép és igényes magyar nyelvművelést** egyaránt támogatják a klasszikus és kortárs, a magyar és más népek gyermekirodalmi művei.
A mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.
Az érzelmi biztonság megteremtésében, és anyanyelvi nevelésben használjuk a játékos mozdulatokkal kísért mondókákat, verseket, dúdolókat.
A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag, erős alapot kínálnak a napi mondókázásra, verselésre.
A mese a gyermek érzelmi- értelmi, és erkölcsi, anyanyelvi fejlesztésének legfőbb segítője, alakítja szemléletmódját, világképét, feloldja szorongásait, megoldást mutat, érzelmi biztonságot nyújt a mesélővel való személyes kapcsolatban. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. Az **élőszavas** mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelembe vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A naponkénti mesélés, mondókázás, verselés a gyermek mentális egészségének elengedhetetlen eleme, mely kapcsolatot teremt más tevékenységi formákkal.
A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

Célunk, olyan óvodai környezet biztosítása, ahol

- a népmeséken, verseken keresztül a gyermekek **érzelmi világa színessé** válik, a bennük rejlő **nyelvi kifejezések**, szófordulatok által **gazdagodik** kifejezőkészségük,
- az **anyanyelvi neveléssel** szoros egységben az irodalom irányában érdeklődésük növekszik,
- felfedezik **anyanyelvünk szépségeit**, szókincsük gazdagabbá válik és magabiztosan fejezik ki magukat,
- színesedik, formálódik a gyermekek **érzelmi, erkölcsi világa**, belső képi világa, **fantáziája és kreativitása**,
- ráéreznek - a versek zeneisége, a rímek csengése, a mesék feldolgozása, által - az irodalom.
- a gyermekek szeretnek mesét, verset, mondókát hallgatni, jelentsen igazi örömforrást számukra.

Feladataink:

Az óvodapedagógus feladata, hogy az **életkori sajátosságaihoz igazodóan:**

- biztosítsa a lehetőséget a mindennapos mondókázásra, verselésre, mesélésre,
- a népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat,
- kapjanak helyet a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi.

Változatos gyermekirodalmi műveltségtartalmakat válogatunk, melyben egyaránt megjelennek a **klasszikus és kortárs** szépirodalmi, valamint a **népköltészeti** anyagok.
Biztosítjuk a meséléshez szükséges **helyet, időt, eszközt, élményt** a gyermekek számára, kialakítjuk a **befogadást, megértést, élményt** segítő zavartalan környezetet és atmoszférát.
Megalapozzuk az irodalmi alkotásokhoz, a könyvhöz fűződő érzelmi viszonyt, az **olvasóvá nevelést**.
Fejlesztjük a gyermekek **nyelvi képességeit**: a helyes légzést, a tiszta kiejtést, az artikulációt, a beszédtempót, a hangsúlyt, a szókincset, a helyes nyelvtani struktúrát, a verbális és nem verbális jelzések megjelenítését.
Olyan helyzetet teremtünk, melyben a mindennapos mesélés, verselés a gyermek igényévé válik.
Támogatjuk a **játékban** megjelenő **spontán gyermeki verselést és mesélést**.
Lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára az **önálló mese-, versmondásra**, dramatizálásra, bábozásra.
Megteremtjük a **bábjáték és dramatikus játék** lehetőségeit tér és eszközök (bábok, fejdíszek, jelmezek) biztosításával.
Megteremtjük a népi hagyományos jeles napokhoz, ünnepekhez kötődő dramatikus játékok átörökítését, élményszerű megélését.
Újszerű irodalmi, színházi élményeket szervezünk **az intézményben**.
Felkeltjük és fenntartjuk az irodalmi érdeklődésüket irodalmi élmény közvetítésével és az ehhez szükséges eszközök biztosításával.
Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére neveljük a gyermekeket a természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával.
Fejlesztjük önkifejezőképességüket a művészeti tevékenységeken keresztül.
Az óvoda kezdésekor és kiscsoportban játékosan gyakoroljuk a mondókákat, a dúdolókat, hiszen a testközelség az óvodapedagógus–gyermek kapcsolatában a gyermekek számára biztonságot ad, megnyugtatja őket.
A gyermekek **életkorának, egyéni fejlettségének** megfelelően lehetőséget teremtünk a játékra, utánzásra, fejlesztjük belső képvilágukat, módot adunk a **spontán utánzáson alapuló** tanulásra is.
Egyéni fejlettségüket figyelembe véve, **differenciáltan foglalkozunk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel**, fejlesztésük érdekében együttműködünk a családokkal és a szakemberekkel.
Felkeltjük érdeklődésüket az irodalom iránt, a kezdeti élmény befogadástól jussanak el arra a szintre, amikor már ők maguk is előadják, elmondják a számukra kedves mesét, verset, mondókát a többi társuknak, óvónéniknek.

A megvalósulás tartalma: az életkorhoz, képességekhez igazodó

- mozgással kísért mondókák,
- mondókamesék,
- rövid versek,
- képes könyvek versikéi,
- állatmesék,
- láncmesék,
- kiszámolók,
- felelgetős versek,
- tréfásmesék,
- tündérmesék,
- bábozás,
- dramatizálás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Szívesen hallgatnak meséket, verseket, azokat igénylik, szeretik.
- Szét tudják választani a mesét és a valóságot, kialakult a mesetudatuk.
- Beszédkultúrájuk és szókincsük gazdag, beszédkedvük erős.
- Az irodalmi élménysorán megismert új szavakat, aktív szókincsükben használják.
- Megjelenik beszédükben, játékukban, rajzaikban a mese, vers hatása.
- Szeretnek bábozni, kedvelt időtöltésük az ismert mesék dramatizálása.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlett.
- Képesek önálló mesemondásra, azt többnyire szöveghűen adják elő.
- Egyszerű meséket, történeteket képesek kitalálni, amelyeket mozgással, beszéddel megjelenítenek.
- Életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelő ideig tudják figyelmüket ugyanarra összpontosítani.
- Képesek összefüggően beszélni képekről, ok-okozati összefüggéseket elmondani.
- Eligazodnak az erkölcsi, morális érzelmek terén.
- Beszédük árnyalt, értelmes hangsúlyozású, metakommunikációjuk kifejező.
- Képesek a pozitív és a negatív érzelmek pontos elhatárolására.
- Szívesen mondogatnak mondókát, verset, ismerik a hozzájuk kapcsolt mozgást
- Örömmel vesznek részt mesehallgatásban, szívesen mesélnek, báboznak társaiknak spontán is
- Maguk találnak ki meséket, versikéket
- Van kedvenc meséjük, s ezt a játékban is megjelenítik, szívesen báboznak, rajzolnak egy-egy jelenetet kedvenc meséjükből
- Önállóan, hosszan nézegetik a képes könyveket, vigyáznak azokra.

5.3. Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.
Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.
Az ének-zene és ehhez kapcsolódó mozgás mindennapjaink része, a nap folyamán számtalan alkalom adódhat éneklésre, mondókázásra vagy dalos játék játszására. A gyermekek a **játékidő bármely részében énekelhetnek, körjátékozhatnak, mondókázhatnak**. Az énekes tevékenységekhez szükséges eszközök: hangszerek, saját készítésű hangszerek, fejdíszek, egyéb eszközök rendelkezésükre állnak.
A zene pozitív hatásai minden területre fejlesztően hatnak.

Célunk, olyan óvodai környezet kialakítása, ahol

- gyermekek **ráéreznek a közös éneklés**, a közös játék **örömére**, zenei kreativitásuk kialakul,
- a **magyar népi játékok és táncok** megismertetésével zenei ízlésük formálódik, **mozgáskultúrájuk fejlődik**, hagyományainkat megismerik,
- a **felnőtt minta** spontán utánzásával az éneklés-zenélés a gyermekek mindennapi, természetes tevékenysége,
- érdeklődnek a **zene** iránt, a **zenei élményeket képesek** befogadni, igényük az ízléses zen
- képesek a mindennapokban nyújtott ének-zenei anyag feldolgozására, zenei- „fantáziájukat", ritmusérzéküket, mozgásukat használják ennek érdekében,
- a gyermekek zenét értő és szerető, egészséges lelkű, kulturált, boldog emberek,
- a közös éneklés, a közös énekes játék, megszerettetni a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat, felkelteni zenei érdeklődésüket, ízlésük formálása, esztétikai befogadó képességük tágítása.

A megvalósulás tartalma:

- a környezet hangjainak, zörejeinek megfigyelése,
- ölbeli játékok,
- népi gyermekdalok, énekes játékok,
- gyermek és néptáncok, népi játékok,
- egyszerűbb népdalok éneklése és meghallgatása,
- kortárs művészeti alkotások, mondókák, műdalok,
- hallás, és ritmusfejlesztés,
- változatos mozgásformák a dalokhoz, táncokhoz – mindezek a fokozatosság elvének betartásával.

Feladataink:

- Felmérjük a gyermekek zenei szintjét, **megismerjük otthoni szokásaikat**.
- A megfelelő légkör kialakításával **kellő motiváltságot** teremtünk az énekléshez, mondókázáshoz.
- Megerősítjük a gyermek spontán kezdeményezéseit.
- Megteremtjük a közös játékhoz **szükséges feltételeket** (tér, idő, hely, eszköz).
- Az igényes **dalok, mondókák** kiválasztása során figyelembe vesszük a **népi- és kortárs műveket**, valamint a gyermekek (a család) kulturális világnézetét, az életkori és egyéni fejlődésüket.

- Megismertetjük a gyermekeket hangszerekkel, mozgásformákkal és táncos mozdulatokkal.
- Törekszünk a **zene megszerettetésére, a közös játékra, éneklésre**.
- A **magyar gyermekdalok** és más népek gyermekdalainak megismertetésével segítjük a **nemzethez való tartozás** érzésének kialakulását. Lehetőséget adunk a más országokból érkező gyermekeknek saját kultúrájuk bemutatására.
- A zenei nevelés anyagát **elsősorban a magyar mondóka** és dalkincsből válogatjuk, de megismertetjük a gyermekeket **más népek dalaival** és igényes kortársalkotásokkal is.
- A **zenehallgatás** élményének biztosításával motiváljuk a gyermekeket a zenei élmény átélésére, befogadására, szeretetére. Olyan népdalokat és műzenei alkotásokat választunk, melyeket mi magunk is **szép esztétikai élményt** nyújtva tudunk előadni.
- A dalanyagot összehangoljuk a zenei feladattal, mely által fejlesztjük hallásukat, ritmusérzéküket, zenei emlékezetüket, zenei formaérzéküket, mozgáskultúrájukat.
- A dalanyag választásánál figyelünk arra, hogy a néphagyományőrzés mellett **ünnepeikhez is kapcsolódjon**.
- Megismertetjük a gyermekeket a **ritmushangszerekkel**, valamint zörej- és dallamjátszó hangszerekkel. Felhasználjuk hangszerkészítésre a már feleslegesnek tűnő tárgyakat, eszközöket, anyagokat.
- A kiolvasók, kiszámolók, a dalos játék szövegeiben előforduló **mennyiségek, számlálások segítségével serkentjük a matematikai gondolkodást**, a táncban használt **térformai alakzatokkal** pedig fejlesztjük a térbeli viszonyítást és a geometriai alakzatok felismerését.
- A gyermekek **nyelvi képességét** is fejlesztjük a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.
- A dalok, mondókák kiválasztásában figyelembe vesszük a gyermekek **életkori sajátosságait és egyéni képességeiket** (pl. hangkészlet, terjedelem, ritmikai vonatkozások).
- A gyermek **értékelését** egyéni képességeikhez viszonyítva végezzük.
- A **kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél** a mozgásban, ritmikában rejlő fejlesztési lehetőségek célirányos kihasználására törekszünk (beilleszkedés segítése, anyanyelv, mozgás, kreativitás fejlesztése) és egyénre szabott feladatokat is biztosítunk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Törekednek a tiszta éneklésre, helyes zenei tempóra.
- Különbséget tudnak tenni a zenei fogalompárok között és hangoztatják is azokat.
- Ismernek néhány ritmushangszert, biztosan használják azokat.
- Megkülönböztetik és maguk is létrehozzák a dalok, mondókák ritmusát, dallamát.
- Kitalálnak két és négyütemű dallamokat, szövegeket, ritmusokat, mozdulatokat.
- Képesek a dalos játékok szabályainak elfogadására és betartására.
- Örömmel, önállóan is kezdeményezzenek énekeket, mondókákat, dalosjátékokat.
- Gátlás nélkül is tudnak önállóan énekelni.
- Meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést, a dal ritmusától.
- Képesek a zenehallgatás befogadására, az improvizációra.
- Tudnak tempót tartani, természetes tempóban járni.
- Tudnak felelgetős dalokat társaikkal, vagy a csoporttal énekelni.
- A dallamokat, dallammotívumokat önállóan adják vissza, képesek a dallambújtatásra.
- Ismernek népi- és műdalokat, más nemzetek dalait.
- Szívesen hallgatnak zenét, szeretnek énekelni, énekes játékokban részt venni.
- Óvodáskor végére kialakul zenei kultúrájuk, fogékonnyá válnak a zene több területére
- Felismernek általuk már halott dalokat, ritmust, mozgást, ezeket megismétlik, képesek a rögtönzésre

- néhány hangszert felismernek a hangjáról
- képesek néhány térforma kialakítására
- egyszerűbb táncformákat esztétikusan, szívesen végeznek
- zenei fejlettségük alkalmassá teszi őket a következő életszakasz zenei elvárásaira.

5.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az **ábrázolás különböző fajtái**, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés **fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének**.
Ábrázoló tevékenységekre a mindennapok során nagyon sokféle és sokrétű lehetősége nyílik a gyermekeknek. Az óvodapedagógus az **ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán** teret és változatos eszközöket biztosít. Óvodánkban minden csoportban megfelelően kialakítottuk az ábrázolás, a kézimunkázás, a barkácsolás lehetőségét megadó sarkokat, ahol a gyermekek szabadon **fejleszthetik és kipróbálhatják saját kreativitásukat**, és megismerkedhetnek új anyagokkal.

Célunk, olyan óvodai környezet kialakítása, ahol
- a gyermekek képesek élmény- és fantáziaviláguk **képi, szabad önkifejezésére**: tér, forma és szín tekintetében,
- a gyermeki alkotás a **belső képek gazdagítására** épül,
- **örömteli tevékenységként** élik meg az ábrázoló, mintázó folyamatokat, különböző technikák, eszközök használatát,
- **képesek ismereteiket rendszerezni**, a látott tárgyak és események megjelenítésére a **rajzolás, mintázás, kézimunkázás** eszközeivel és technikáinak felhasználásával.

Tartalma:
- firkálgatás,
- rajzolgatás,
- festés,
- ragasztás,
- nyomat készítés,
- hajtogatás,
- tépés,
- nyírás,
- mintázás, agyagozás, gyurmázás,
- szövés, fonás, varrás.

Feladataink:
- Megteremtjük a gyermeki **alkotó-alakító tevékenység** feltételeit: megfelelő légkör, hely, idő, valamint megfelelő minőségű és mennyiségű eszköz és anyag biztosítása.
- A gyermekeket megismertetjük képző- és népművészeti alkotásokkal.
- A gyermekcsoport **fejlettségi szintjéhez igazodva**, mielőbb megismertetjük a gyermekeket az **eszközök használatával** (olló, ragasztó, festékek,...), a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- A gyermekek **látáskultúrájának fejlesztése** érdekében megfigyelési, tapasztalatszerzési lehetőségeket és élményeket biztosítunk, kiállítások és múzeumlátogatások szervezésével.

- **Tudatosan és tervszerűen fejlesztjük manipulációjukat, finommotorikájukat**, szem-kéz koordinációjukat, kitartásukat, téri és síkbeli tájékozódásukat, monotónia tűrő képességüket.
- Az érzelmi nevelés fontos eszközeként a gyermekek **önkifejezését erősítjük**, lehetőséget adunk, hogy minél több élményt átélve valósíthassák meg elképzeléseiket.
- **Megismertetjük a gyermekeket a népi kultúra, szokásaink, hagyományaink**, gyökereink ápolásával, népi kismesterségekkel, nemzeti szimbólumokkal, a multikulturális javakkal. A vizuális (és egyéb más tevékenységek során) a nemzeti jelképeinkkel: zászlóval, koronával, címerrel való élményszerű ismerkedés biztosítása.
- A **környezet esztétikai** jelenségeiben, a **művészi alkotásokban** történő együttes gyönyörködéssel és az esztétikus környezet biztosításával megalapozzuk a gyermekek esztétikum iránti fogékonyságát.
- Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- Művészeti tevékenységeinket felhasználjuk **ünnepeinkre történő készülődésünkben**.
- Kihasználjuk a **tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális** megnyilatkozásokat a spontán beszéd formáinak fejlesztése érdekében.
- Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek, hogy **értékeljék munkáikat**, ezzel is fejlesztjük önértékelési képességüket, valamint a képi megjelenítés és a verbális megfogalmazás összekapcsolását.
- Olyan tevékenységeket szervezünk, melyekben **fejlődnek a vizuális képességeik**: a képi gondolkodás, valamint a megjelenítő- és konstruálóképesség.
- Többféle színes, változatos témajavaslatokkal segítjük **ábrázoló kedvük és fantáziájuk** kibontakozását.
- Megtanítjuk őket a **technikák pontos kivitelezésére**.
- **Ösztönzéssel, dicsérettel segítjük alkotókedvük**, vizuális látásmódjuk, térbeli-síkbeli tájékozódásuk, komponálási képességeik fejlődését.
- Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.
- Az alkotó munka során **fejlesztjük a gyermekek gondolkodását** (analizál, szintetizál, különbséget tesz, ítéletet alkot, következtet).
- Segítjük a kezdeményező, a kreatív magatartás érvényre jutását, megteremtjük a **kreativitás kibontakozásának alapfeltételeit**.
- **Új megoldások** keresésére, biztonságos, takarékos, kreatív megoldásra, gondolkodásra biztatjuk őket **(környezettudatosság, újrahasznosítás, fenntarthatóság**).
- **Előtérbe helyezzük a természetes anyagok, termések felhasználását.**
- Folyamatosan **gyűjtünk** felhasználható, **újrahasznosítható anyagokat**, a családok bevonásával.
- Az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva, segítjük a gyermekek képi-plasztikai, kifejező, komponáló, térbeli tájékozódó- és rendezőképességének, szép iránti nyitottságuk, igényességük kialakulását.
- Az eszközök kiválasztásnál figyelembe vesszük a gyermekek életkorát és fejlettségi szintjét.
- Arra törekszünk, hogy a gyermek önmaga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit és csak kérésére nyújtunk segítséget.
- A **tevékenységeket mikro csoportosan** (alacsony gyermeklétszám) szervezzük, így nyomon tudjuk követni az elsajátítás fokát, technikai ismeretük, eszközhasználatuk fejlődését.
- A gyermekek képi-plasztikai kifejező nyelvének fejlesztését egyéni érettségi szintjükhöz igazodó differenciált fejlesztéssel valósítjuk meg, egyéni fejlődési üteméhez igazítottan segítjük a különböző technikák megismerését és gyakorlását.

- A **kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél** hangsúlyosan fejlesztjük a vizumotoros és finommotorikus készségeket, ezért tervezetten biztosítunk számukra erre irányuló, differenciált feladatokat egyéni képességeikhez, igényeikhez igazodóan (tehetségfejlesztés, hátránykompenzálás), kiemelt figyelem a tehetséges gyermekekre (különleges eszközök, anyagok biztosítása, pályázatokon való részvételi lehetőségek felkutatása).
- Élmény és fantáziavilágának képi- plasztikai szabad önkifejezése, a gyermek tér- forma és szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük alakítása.
- Az alkotásig vezető út, tevékenység átélése.
- Változatos eszközök, technikák használata, kipróbálása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek a művészeteket, népi kultúránkat kedvelő, öntudatos, az esztétikum befogadására, önmegvalósításra, kreativitásra alkalmasak.
- Az ábrázoláshoz, rajzoláshoz, festéshez, kézimunkához szükséges eszközöket, anyagokat ismerik, tudják azok helyét.
- A különböző technikákat önállóan alkalmazzák.
- Képzeletük gazdag, bátran kísérleteznek a képi megjelenítés formái között.
- Képesek saját elképzeléseik megvalósítására, nyitottak az új befogadására, alkalmazására.
- Ismerik és alkalmazzák a közös munka során a munkamegosztást és az ehhez kapcsolódó szabályokat.
- Vigyáznak egymás munkájára és megbecsülik azt.
- Rendelkeznek a helyes ceruzafogás, vonalvezetés technikájával.
- Képesek véleményt alkotni és azt megosztani is, a műalkotásokról, az élő és épített környezetről.
- Ismerik az alap és kevert színeket, árnyalatokat, a színkeverés technikáját.
- Manipulációjuk, finommotorikájuk, szem-kéz koordinációjuk, kitartásuk, téri és síkbeli tájékozódásuk, monotónia tűrő képességük egyéni képességeikhez igazodóan fejlett.
- A változatos vizuális tevékenységeket örömmel végzik.
- Eszközhasználatuk, ceruza, ecsetfogásuk, vágási technikájuk magabiztosabbá válik.
- Alkotásaikban részletező formagazdagság és színhasználat figyelhető meg.
- Rácsodálkoznak egymás produktumaira, s ezt szóban ki is fejezik.
- Az elsajátított technikákat önállóan alkalmazzák.

5.5. Mindennapos mozgás

Az **óvodás kor a mozgásfejlődés szenzitív (érzékeny, fogékony) szakasza**. A mozgásformák és ezek gyakorlása az idegrendszer érését fejlődését segítik elő, ez a korszak a mozgás és érzékelés finom összehangolódásának időszaka. A mozgásnak fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában, mozgásműveltség fejlesztésében.
A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
c) szervezett mozgásos tevékenység.

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az **irányított mozgásos tevékenységek**, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.
A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.
A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.
Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Célunk, olyan változatos szabad mozgás, tervezett mozgásfejlesztés, amelyben

- a gyermekekben kialakul - az egészséges életviteli szokások részeként - a mozgás szeretete, a mozgásigény,
- a gyermekek teljesítőképessége, terhelhetősége, testi képességei és fizikai erőnléte növekszik, figyelembe véve a mozgásfejlődés lépcsőfokait,
- a gyermekek pszichomotoros képességei és készségei fejlődnek.

Feladataink:

- A gyakorlatok mintaszerű végzésével, együttműködő magatartásunkkal, derűs légkör megteremtésével fokozzuk a gyermekeknek a rendszeres testmozgásokhoz való pozitív viszonyulását.
- A mozgásfoglalkozások során fejlesztjük a gyermekek állóképességét, koordinációját, nagy- és finommozgásait, testsémáját, téri tájékozódását, egyensúlyérzékét és a laterális dominanciáját, alkalmazkodóképességét, mozgáskultúráját, testi képességeit.
- A nap folyamán kihasználjuk a spontán mozgáslehetőségeket.
- Biztosítjuk a játék, játékosság elsődlegességét a foglalkozásokon.
- Figyelünk arra, hogy az értékelés, a hiba javítása személyre szóló legyen és motiváló hatással bírjon.
- Biztosítjuk, hogy a gyermekek minél több időt töltsenek a szabad levegőn mozgással.
- Alakítjuk és fejlesztjük szocializációs és kooperatív alkalmazkodó és együttműködő képességeiket, önuralmukat, toleranciájukat, pozitív énképüket.
- Fejlesztjük kommunikációs képességeiket az irányok, szakszavak, kifejezések használatával.
- Biztosítjuk, hogy a mozgás során a gyermek, az egyéni fejlettségének és temperamentumának megfelelően, kielégíthesse mozgásigényét.
- A természetes mozgások, mozgásos játékok, játékos mozgások, prevenciós gyakorlatok hatékonyságának fokozása érdekében felhasználunk különféle, változatos kéziszereket, tornaszereket.

- Kialakítjuk az egészséges versenyszellemet, erősítjük a pozitív személyiség tulajdonságaikat, az akarati tényezőket.
- Az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk az egészségfejlesztő testmozgásra (csoportszobában, udvaron, séták során).
- A mozgás megtervezésénél és vezetésénél szem előtt tartjuk a csoport egészségi állapotát, egy-egy gyermek fáradékonyságát, teljesítőképességét.
- Tervező munkánkban figyelembe vesszük a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait, ahol lehet, differenciáltan tervezzük/szervezzük meg a feladatokat.
- A foglalkozások tervezésénél felhasználjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermek fejlesztésének lehetőségeit, akik részére speciális mozgásszervi prevenciós torna feltételeit is biztosítjuk.
- A mozgásfejlesztő pedagógussal együttműködünk a prevenciós és korrekciós feladatok ellátásában.

Tartalma:

- mozgásos játékok, feladatok,
- járások, futások,
- indulás- megállás,
- ugrás,
- dobás,
- kúszás, mászás, gurulás,
- gimnasztikai gyakorlatok,
- egyensúly gyakorlatok

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A gyermek testi képességei kibontakoztatásával képes az iskolai elvárásoknak megfelelő mozgásokra, kitartásra, örömmel vesz részt mozgásos tevékenységekben.
- Kondicionális képességek tekintetében az életkor sajátosságoknak megfelelő erőléttel, gyorsasággal, hajlékonysággal és ügyességi jellemzőkel a gyermekek rendelkeznek.
- Állóképességük jó, pszichés reakciókészségük átlagos, téri tájékozódásuk kialakult, irányokat meg tudnak különböztetni.
- Ismerik saját testüket, testrészeiket, képesek megnevezni azokat.
- Növekszik teljesítőképességük, képesek a harmonikus, összerendezett, megfelelő ritmusú mozgásra.
- Képesek a szabályok betartására, tudják kezelni a siker-, illetve a kudarcélményeiket.
- Tisztában vannak a szakszavak, kifejezések jelentésével és képesek azokat végrehajtani.
- Teljesítő képességük növekszik, mozgásuk összerendezetté válik.
- Szeretik, igénylik a rendszeres mozgást.
- Fejlődik téri tájékozódásuk ,testképük.
- Fizikai erőnlétük, állóképességük, kitartásuk fejlődik.
- Egészséges versenyszellemmel tudnak küzdeni a verseny, illetve ügyességi játékokban.
- Mozgáskészségük, mozgáskultúrájuk elég fejletté válik az iskolába lépéshez.

5.6. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A valóság felfedezése közben érzelmi viszonya is alakul a környezet iránt, megtanulja azok védelmét, értékeinek megőrzését. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.
A megfelelő érzelmi viszony kialakítása mind a természeti, mind a társadalmi környezetünk iránt a környezetvédelmi nevelés alapjául szolgál. A **gyermek ismereteiben, környezethez való alkalmazkodásában a családi nevelésnek alapozó**, döntő jelentősége van és a fejlődés folyamán az elsődleges szerepe meg is marad. Ezért tartjuk kiemelkedően fontosnak, hogy óvodánk tudatosan fejlesztő eljárásaival kiegészítse ezt a nevelést és az esetleges hátrányokat kompenzálja. A környezet megismerése során **matematikai tartalmú tapasztalatoknak** is birtokába jut a gyermek, a környezet formai, mennyiségi, nagyságbeli és téri viszonyairól, alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.

Célunk: olyan tevékenységek biztosítása és olyan környezet kialakítása, ahol

- a gyermekek **tapasztalatokat szereznek** az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből, életkoruknak megfelelő szinten,
- ismereteik birtokában biztonságosan **eligazodnak, tájékozódnak** szűkebb környezetükben,
- a gyermekek **felfedezik és megtapasztalják a külső világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit**, megismernek mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat,
- tudnak véleményt alkotni és döntéseket hozni,
- rendelkeznek **pozitív érzelmi kötődéssel környezetük iránt**, megtanulják védelmét, az értékek megőrzését, elsődlegesen az óvodán belüli, majd az óvodán kívüli világukban,
- **megismerik szülőföldjüket, az ott élő hagyományokat, embereket,**
- **logikusan gondolkoznak**, problémafelismerő és megoldó képességük kialakul,
- képesek a **környezet-, és egészségtudatos gondolkozásra**, magatartásra a mindennapokban (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, újrahasznosítás),
- tisztában vannak a **biztonságos közlekedés szabályaival**.

Tartalma:

- megfigyelés,
- megismerés,
- ismertetés,
- tájékozódás,
- gyakorlás,
- látogatás,
- összehasonlítás,
- csoportosítás végzése
- a gyermekek társadalmi és természeti környezetében, minél több érzékszerv bevonásával és az élmények több szempontú felidézésével.

Munkánkban felhasználjuk a környék kínálta adottságokat, a környező falvakban meglévő tárgyi és természeti kincseket. Kiemelt figyelmet fordítunk a környezettudatos magatartás alakítására, értékek védelmére. Előszeretettel dolgozunk természetes anyagokkal, támogatjuk az újrahasznosítást. A

csoportszobáink, öltözőink dekorációi az évszakok, ünnepek szerint készülnek. Fontos az óvodapedagógus pozitív példamutatása, fokozottabb elköteleződése a környezettudatosságban.

Feladataink:

- A valóság felfedezése (a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások) és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségeket tervszerűen biztosítjuk.
- **Megismertetjük és megszerettetjük** a gyermekek **környezetében lévő élővilágot**, a család és a tárgyi kultúra értékeit.
- Irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréje, **önálló véleményalkotásra ösztönözzük** a gyermekeket kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Minden alkalmat és lehetőséget felhasználunk a fenntartható fejlődés érdekében a környezet,- és egészségtudatos magatartás formálására, alapozására.
- Hangsúlyt helyezünk a természet közeli életszemlélettel a környezet megismerésére, tiszteletére, megóvására.
- Biztosítjuk a **környezet tevékeny megismerését**, segítjük a gyermekek véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a megfelelő hely, idő, eszköz egységében.
- **Ünnepeket, megemlékezéseket szervezünk a néphagyományokhoz**, természetvédelemhez és nemzeti ünnepeinkhez kapcsolódóan.
- A környezeti kötődés kialakításánál kihasználjuk szűkebb környezetünk adta lehetőségeit, a **természetben történő tapasztalatszerzést**.
- A **megfigyelések, kísérletek** során törekedünk a gyermekek aktivitásának, kommunikációjának kihasználására, aktív és passzív szókincsük bővítésére.
- Megismertetjük őket az **alaki, nagyságbeli, téri viszonyokkal, a mennyiségi relációs fogalmakkal**.
- Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek élősarok kialakításához (akvárium, terrárium, növények) és az abban való folyamatos tevékenykedéshez.
- **Séták, kirándulások** alkalmával tudatosítjuk a biztonságos közlekedés szabályait.
- Élményt nyújtó lehetőséget biztosítunk az ismeretszerzésre, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével.
- **Differenciálást alkalmazunk** a gyermekek felé irányuló kérdéseinkben, az eszközök kiválasztásában.
- Az **értékelésnél figyelembe vesszük** a gyermekek eltérő képességeit, fejlődési ütemét.
- A foglalkozások tervezésénél felhasználjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermek fejlesztésének lehetőségeit.
- Felkeltjük a gyermekek **matematikai érdeklődését**, felismertetjük az elemi ok-okozati összefüggéseket, pozitív viszony alakítunk ki a problémahelyzetek megoldásához, megalapozzuk a logikus gondolkodást, ítélőképességet.
- Olyan feltételeket és tevékenységeket biztosítunk, melyek felkeltik a gyermekek érdeklődését, természetes élethelyzetekben lehetővé teszik a **matematikai tapasztalatok megszerzését**, illetve örömforrást nyújtanak a spontán és irányított ismeretszerzés közben is.
- Felismertetjük, szemléltetjük, **rávezetjük őket a matematikai problémahelyzetekre**, gazdagítjuk a tevékenységben való alkalmazás lehetőségét.
- A **szervezett matematikai tanulás** során lehetőséget teremtünk a tudatos, egyéni képességfejlesztésre, a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembevételével.
- Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

- Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt **fenntarthatósági szemléletformálásra,** a környezettudatos magatartás alakítására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekeket jellemzi a befogadó, környezettudatos, környezetét szerető, megbecsülő, kreatívan gondolkodó, érdeklődő magatartás.
- Csoportját, óvodáját, hazáját szereti, mely megnyilvánul viselkedésében is.
- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről, tudják nevüket, lakcímüket, szüleik foglalkozását.
- Ismerik és gyakorlatban alkalmazzák a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismerik szűkebb lakóhelyüket, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Ismerik a viselkedés alapvető szabályait.
- Meglátják környezetükben a szépet és jót, tisztelik és megbecsülik azt.
- Ismerik a természeti és társadalmi környezetből mindazt, ami szükséges az életkoruknak megfelelő eligazodáshoz.
- Az emberi testrészeket felsorolják, megnevezik az érzékszerveket.
- Napszakokat felismerik, megnevezik, tudják a napok nevét.
- A minőségi- mennyiségi eltéréseket felismerik, tudnak halmazt létrehozni, elemeket sorba rendezni, tő és sor számlálni.
- Becsléseket- méréseket végeznek, szívesen kísérleteznek, elemi mennyiségi ismereteik vannak.
- Vonalakat, síkbeli térformákat, geometriai alakzatokat megneveznek, térben jól tájékozódnak.
- Az ok-okozati összefüggéseket felismerik, megnevezik, tudnak analizálni, szintetizálni, általánosítani.
- Tisztában vannak a biztonságos közlekedés szabályaival és alkalmazzák is azokat.
- A gyermekekben pozitív érzelmi viszony alakul ki, ezáltal jobban megbecsülik az őket körülvevő környezetet
- Környezetbarát szokások megalapozása, az erőforrások pazarlása helyett figyeljenek azok takarékos felhasználására.(ivóvíz, áram)
- Helyes viselkedési szokások erősödjenek a gyermekekben, ha a természeti környezetben tartózkodnak: ne szemeteljen, ne törjön le ágakat…
- Szívesen vesznek részt sétákon, kiránduláson, rendezvényeken
- Alapvető ismereteik vannak az őket körülvevő világról, és fogékonyak a további ismeretszerzésre.
- Segítséggel, vagy önállóan képesek megoldani egy problémahelyzetet, tudnak összehasonlítani, szétválasztani, halmazokat létrehozni, azonosságokat és különbözőségeket meglátni.
- Tudnak tájékozódni a szűkebb környezetükben, vannak téri ismereteik.
- Mennyiségi és formai ismeretekkel rendelkeznek, mely alkalmassá teszi őket az iskolába lépésre.

5.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok dologban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység, melyet szívesen és örömmel végeznek a gyerekek. A munka olyan készségeket, tulajdonságokat alakít, formál, melyek a közösségi kapcsolatokat befolyásolják, társas kapcsolatokat színesít, újabb tapasztalatokhoz juttat, önállóbbá tesz, önbizalmat épít.

A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Célunk, olyan tevékenységek biztosítása, ahol:

- a gyermekek **tapasztalatokat és ismereteket szereznek**, a társadalmi környezetből aktív cselekvésen keresztül, így személyiségük fejlődik,
- a gyermekek érzik, hogy fontos az általuk elvégzett munka, ez fáradtságot, kitartást igényel tőlük, de benne rejlik az elvégett munka öröme,
- a munkavégzés során **szociális és verbális képességeiket** gyakorolják,
- megismerik a munkaszervezés menetét.

A megvalósulás tartalma:

- önkiszolgálás,
- naposság,
- alkalomszerű munkák,
- növénygondozás, kerti munka,
- segítségnyújtás más gyermeknek, felnőttnek,
- teremrendezés,
- rendrakás.

Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak)**:**

- Segítünk a gyermekeknek **megkülönböztetni a játékot és a munkát**, bár a munka játékossága megmarad.
- Rávilágítunk az **önkiszolgálás és a közösségért** végzett munka jellegű tevékenységek eredményeire, az elvégzett feladat jelentőségére.
- Megtanítjuk a gyermekeknek, hogy az **elvégzett munkáért elismerés jár (dicséret)**.
- Észrevesszük és rámutatunk az óvodai élet bármely tevékenységben a munkavégzés lehetőségére.
- Ösztönözzük a gyermekeket arra, hogy **önként vállaljanak feladatokat**. Minden olyan munkát **elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van** és testi épségüket nem veszélyezteti.
- A munkavégzés során biztosítjuk az **önállóságot, felhasználjuk önkéntességüket, nyitottságukat**, megismerési vágyukat, aktivitásukat.
- Biztosítjuk, hogy önállóan választható lehetőség és **ne kényszerített feladat legyen** a munkavégzés, mely rendszeresen, folyamatosan épül be mindennapjainkba.
- Figyelünk a gyermek szülői házból hozott hozzáállására, **érvényesítjük a fokozatosság, önkéntesség alapelvét és a differenciált bánásmódot**. A képességfejlesztés érdekében összehangoljuk a családokkal a feladatokat és elvárásokat.
- Az életkoruknak megfelelő, **változatos munkalehetőségeket biztosítunk**, lehetővé tesszük, hogy **megismerjék a különböző munkaeszközök használatát**, motiváljuk a gyermekeket azok kipróbálására.
- Ügyelünk a **higiéniai szokások, szabályok betartására, a balesetveszély** elhárítására.
- **Fokozatosan vezetjük be a különböző munkafajtákat**, s közben figyelembe vesszük az egyéni képességeket.
- Erősítjük a **munkatevékenységek iránti pozitív hozzáállást** a gyermekekben.

- Azokat a munkatevékenységeket, amelyek elvégzésére a gyermekek **önállóan** is képesek, **nem végezzük el helyettük**.
- A gyermekeknek megfelelő méretű és mennyiségű, a testi épségét nem veszélyeztető munkaeszközt biztosítunk, melyek hozzáférhető helyen, a gyermekek rendelkezésére állnak.
- A napirendben elegendő időt biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően végezhessék el feladataikat.
- A gyermekektől pontos, precíz munkavégzést várunk el.
- **Munka jellegű tevékenység** elvégzése után az eredményt tudatosítjuk, megláttatjuk, **elismerjük és óvjuk, rámutatunk, hogy értéket képeztünk**.
- A munkavégzés értékelését folyamatosan, **konkrétan és reálisan** végezzük.
- A **kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** esetében előtérbe helyezzük a személyes példaadást és a pontosan megfogalmazott utasításokat, figyelünk, hogy az eszközök mindig a rendelkezésükre álljanak, így ha igénylik, szabadon tevékenykedjenek.
- Az elvégzendő **munka során** folyamatosan **segítjük, javítjuk, dicsérjük a gyermeket**, arra serkentve, hogy legközelebb a feladatot önállóan végezze el – ezzel alakítjuk **felelősségtudatát**.
- A munkatevékenységeket felhasználjuk az anyanyelv fejlesztésére is: spontán beszédszituációkban különböző beszédformák, udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezéseinek gyakorlása és a munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Képesek az önkiszolgálásra.
- Örömmel segítenek társaiknak és a felnőtteknek.
- Az elvállat, illetve rábízott feladatokat kitartóan, önállóan végzik.
- Munkájukban felelősségteljesek, céltudatosak, pontosak.
- Képesek az együttműködésre, munkamegosztásra, társaik igényeinek figyelembevételére.
- A munkát és a munka eredményét megbecsülik.
- Örömmel vállalnak a közösségért feladatokat.
- A vállalt feladatokat örömmel, aktívan végzik. Másoknak önként segítenek.
- Egymás munkáit tiszteletben tartják, a szülők felé is ezt tolmácsoljuk (tartsák ők is tiszteletben gyermekük, vagy más munkáját)
- Önkiszolgálásban, testápolásban felkészültek az iskolakezdésre.
- A lemaradó gyerekek is fel tudnak zárkózni képességeikhez mérten.

5.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
Az óvodában a tanulás folyamatos, részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, a napi spontán helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban valósul meg, és a teljes személyiséget fejleszti. Elsődleges cél, a gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, sok érzékszervet foglalkoztatva, a felfedezés örömével.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az **utánzásos minta- és modellkövetéses** magatartás- és **viselkedéstanulás, szokások** alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a **játékos, cselekvéses tanulás,**
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által **irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés**, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

Célunk, olyan tevékenységek megszervezése, amelyekben

- az óvodás gyermekek **kompetenciái, képességei sokoldalúan fejlődnek**, az attitűdjeik erősödnek, tapasztalataik bővülnek,
- megismerik a **felfedezés örömét, érdeklődésük, kíváncsiságuk** az ismeretlen iránt kialakul,
- a gyermekek **kreatívan használják** meglévő ismereteiket és **érzékszerveiket** a tanulási folyamatokban,
- **nyitottak a variálásra**, az újszerű megoldások keresésére.

Feladataink:

- A **játékosság megőrzésével**, megfelelő motivációval, a játékos tevékenységek végzésével a céltudatos képességfejlesztést megvalósítása.
- Az egyéni- és életkori sajátosságok figyelembevételével határozzuk meg további feladatainkat, a felzárkóztatásnál és tehetséggondozásnál.
- Lehetőséget biztosítunk **az önálló cselekvésre**, a gyermek képességeinek fejlesztésére - építve előzetes tapasztalataira - úgy, hogy támogató környezetet biztosítunk, ahol lehetőségük a felfedezésre, a kreatív megoldások megtalálására.
- A gyermekekkel **közösen a megszerzett ismereteket feldolgozzuk**, rendszerezzük.
- Biztosítjuk, hogy a tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését szolgálja.
- A **kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** fejlesztését egyéni fejlődési ütemük figyelembe vételével tervezzük, szervezzük meg.
- A tanulást támogató környezet megteremtése során építünk a **gyermekek előzetes tapasztalataira**, ismereteire.
- A tanulás irányítása során személyre szabott, **pozitív értékeléssel** segítjük a gyermekek személyiségének kibontakozását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel vesznek részt a felfedező tevékenységekben, érdeklődőek, kíváncsiak.
- Meglévő tudásukat felhasználják az új ismeretek megszerzése érdekében.
- Törekednek a problémamegoldó gondolkodásra.
- Együttműködnek a megoldások keresésében, kooperatívak.
- Érdeklődnek, tudnak kérdezni
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban,
- tevékenységekben
- Törekednek önálló feladatmegoldásra
- Kezd kialakulni szándékos figyelmük, igényük a sikeres feladat megoldásra
- Képesek önálló megfigyelésekre

- Felismernek egyszerű összefüggéseket.

6. Inkluzív nevelés – integráció – a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az iskoláskor kezdetéig a gyermek **fejlődésének üteme** messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az **élet első évei meghatározó jelentőségűek** az idegrendszer, a tanulás, az alkalmazkodási készségek alakulásában. Az **alapvető készségek**, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban, az agyi érési folyamatok lezárulásáig rendkívül hatékonyan fejleszthetők. Az óvodáskorban történő pedagógiai támogatás **jelentősen segíti az iskolába lépést**.

Használatos fogalmak:

- *Az inklúzió (befogadás)* azt jelenti, hogy a befogadott kiemelt figyelmet igénylő gyermek nem csak jelen van, hanem a közösség szerves része.
- *Az integráció* azt jelenti, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermeket beillesztjük a közösségbe.
- *Differenciálás:* a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.
- *Multikulturalizmus:* A kisebbségi társadalmi csoportok nyelvének és kultúrájának megjelenítése a pedagógiai hatásrendszerben.
- *Interkulturalizmus:* Egy óvodában a többséghez és a kisebbséghez tartozó gyerekek együttnevelése.
- *Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció:* a szakértői bizottság szakértői véleményében meghatározott fejlesztési területekre és a fejlesztéshez szükséges szakemberre vonatkozó javaslat figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló egyéni szükségleteinek támogatására, az akadályok leküzdésére, új funkciók kialakítására és a környezeti feltételek optimalizálására irányuló kötelező foglalkozás.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

a) ***sajátos nevelési igényű gyermek:*** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

b) ***beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek:*** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.
   - tanulási nehézséggel küzdők (például: lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi-, szociális-, kulturális-, nyelvi hátrányok)
   - tanulási zavarral küzdők (például: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba)
   - visszahúzódó (regresszív) és depresszív (félénk, csendes, visszahúzódó stb.) viselkedésű gyermekek. Eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás stb.
   - ellenséges (agresszív) és inkonzekvens (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb.) viselkedésű gyermekek. Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélt egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények, pozitívumok

kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadás

c) ***kiemelten tehetséges gyermek:*** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség,
   - intellektuális tehetség (a különböző tudományterületeken kimagasló: matematikai, fizikai, nyelvi stb.)
   - művészi tehetség (képzőművészeti, zenei)
   - pszichomotoros tehetség (sport, tánc, kézügyességet igénylő terület)
   - szociális tehetség (vezető, szervező, irányító)

2. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 67/A.§ szerint ***hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.***

3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek: az a gyermek, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni.

4. Mindezeken felül ide tartoznak még a ***nemzeti kisebbségekhez tartozó és a bevándorló gyermekek.***

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. A gyermekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket együtt neveljük, fejlesztjük a többi óvodással. Ezzel segítjük őket, hogy az egyes részterületeken a lehető legkisebb lemaradást mutassák, illetve kibontakoztathassák tehetségüket egyes területeken. Legyenek egyre önállóbbak, lelkileg kiegyensúlyozottabbak, sikeresek.

Célunk, hogy a közös erőfeszítések eredményeképpen a gyermekek az óvodáskor végére testi, szociális és értelmi téren egyaránt alkalmassá váljanak az iskola megkezdésére.

Feladatunk:
Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítanunk óvodánkban, ahol a másság felé fordulás mindenkinek természetessé válik.
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket fejlesztő munkánk során a gyermek egyéni képességeinek és fejlettségi szintjének megfelelő ismeretszerzést, sokoldalú tevékenykedtetést, cselekvésbe ágyazott, játékos módszereket kell alkalmaznunk, a társas kapcsolatok kialakulásának, illetve a személyiség fejlesztésének biztosításával. A gyermek fejlettségi állapotáról a szülőket folyamatosan tájékoztatnunk kell.
A gyermekek alapos megismerése a három év során. Bemenetkor anamnézist veszünk fel minden gyermekről, melyet az óvodapedagógusok megfigyelései, tapasztalatai egészítenek ki.
Félévente fejlődési lapon értékeljük a gyermek képességeit, fejlődését. Hiányosság, lemaradás esetén jelzéssel élünk a Pedagógiai Szakszolgálat felé. Fejlesztésükre, felzárkóztatásukra kiemelt figyelmet fordítunk, karöltve a Szakszolgálat fejlesztő pedagógusával.
Elfogadó, támogató közegben, óvodai légkörben, az óvodapedagógus pozitív mintáján keresztül törekszünk rá, hogy minden gyermek egyenrangú, teljes tagja legyen az óvoda közösségének. Támogatjuk társas kapcsolataikat, alkalmazkodásukat, együttműködésüket.
Az egyéni fejlesztési terv nyomán cél, hogy megelőzzük a kudarcból eredő másodlagos zavarokat.

Óvodánk alapító okirata nem tartalmazza a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadását.

6.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

6.1.1. Beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézséggel küzdő gyermekek

Az a gyermek beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézséggel küzdő gyermek, akit szakértői vélemény alapján annak minősítenek.

Megnyilvánulási formák lehetnek:

- zavarok az egyéni és közösségi viselkedésben,
- magatartásproblémák,
- kommunikációs és kapcsolati, szocializációs nehézségek,
- pszichoszomatikus tünetek.

Célunk, hogy **szocializációt, kommunikációt serkentő** eljárásokkal a gyermekek alkalmassá váljanak a társas együtt élésre, a közösségi szabályok betartására.

Feladataink:

- a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek alapján megválasztott **speciális módszer- és eszközrendszer** segítségével történő fejlesztési terv megalkotása,
- **közösségi nevelés, a közösség kohéziós** erejének megtapasztaltatása,
- **kommunikációs- illetve személyiségépítő** játékok alkalmazásával a gyermek interperszonális kapcsolatépítési képességeinek, illetve önszabályozó funkcióinak fejlesztése,
- az óvoda teljes felnőtt közössége részéről a **befogadó, elfogadó**, előítélettől mentes magatartás biztosítása,
- a gyermekek egyéni sikereit, pozitív irányú fejlődéseit segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

6.1.2. Kiemelten tehetséges gyermek

A tehetségcsíra egy rejtőzködő és fokozatosan megmutatkozó képesség, adottság, kimagasló átlagtól eltérő teljesítmény mely a gyermek tevékenykedése, játéka vagy az egyéb feladat elvégzése során tetten érhető. Megnyilvánulási formák bármilyen területen lehetnek.

Célunk: hogy a tehetség ígéretes gyermekek megfelelő figyelemmel, elegendő terheléssel, kibontakoztathassák különleges képességeiket.

Feladataink:

- a pedagógusok az adott gyermek **különleges tehetségének felismerésével** biztosítsanak minél több alkalmat képességeinek megmutatására,
- a tehetséges gyermekek számára **differenciált, nehezebb, komplex kihívások teremtésével** saját erősségük fejlesztésére törekvés,
- **szülők tájékoztatása**, szakemberek segítségével speciális területek külön fejlesztési lehetőségek felkutatása,
- **egészséges személyiség fejlesztése**, a tehetség feldolgozása a közösség irányában (egészséges önbizalom, de nem önhittség).

6.1.3. A gyermekek fejlettségállapotának mérése

„Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi és írásban rögzíti. Az óvodás gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell."

(20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 63.§(1).)

Tartalma:

1) Amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta:
   - a vizsgálat megállapításait,
   - a fejlesztést végző szakember fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
   - a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait
2) Emlékeztető fogadóóráról.
3) Emlékeztető szakmai konzultációról.
4) Tájékoztató a fejlesztő foglalkozáson részt vett gyermek fejlődéséről.
5) Logopédiai szűrés anyaga, eredményei.
6) Elvégzett logopédiai fejlesztőmunka értékelése (nevelési év/fejlesztési folyamat végén).
7) Elvégzett gyógypedagógusi fejlesztőmunka értékelése (nevelési év/fejlesztési folyamat végén).
8) Logopédiai szakvélemény.
9) Egyéb szakvélemények, beutalók, logopédus, pszichológus.
10) Szakorvosi vizsgálatok eredményei: látás, hallás, fogászat, stb.
11) Az óvodapedagógus – szükség esetén – a fejlesztő szakember útmutatásainak és tanácsainak figyelembevételével, beépítve a gyermek fejlődési naplójába, egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében hosszabb távú fejlesztési tervet dolgozunk ki, szükség esetén megfelelő szakemberrel együttműködve.

Célunk: hogy a ránk bízott gyermekek minden irányú fejlődését folyamatosan nyomon kövessük, a rehabilitáció irányát meghatározzuk, a fejlesztési lehetőségeket kiaknázzuk.

Feladataink:

- A gyermekek képességeinek alakulásának az életkorhoz igazodó feladatok, eszközök biztosításával nyomon követése.
- A gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumainak értékeléséből kapott adatok elemzése, és ennek alapján egyéni fejlesztés kidolgozása.
- A fejlesztési terv a gyermek egyéni képességfejlődésének üteméhez igazítása.
- Az értékelés időszakos eredményeiről a szülők tájékoztatása.
- óvodásainkról átfogó szakmai dokumentumok alapján felelősségteljes szakmai véleményt alakítunk ki, mely tartalmazza az esetleges különleges gondozási igényt, a fejlődés ütemét és minden adatot a fejlődésről, amely meghatározó volt a gyermek óvodába járása során.

6.2. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A tanulási nehézség kialakulás tekintetében külön figyelmet igényelnek a rendezetlen, kedvezőtlen családi háttérből, szociokulturális közegből érkező gyermekek.

A környezetkárosító hatása megnyilvánulhat:

- a testi fejlődésben,
- az értelmi fejlődésben,
- az érzelmi élet zavarában,
- az erkölcsi élet zavarában.

A környezeti ártalom okai:

- ingerszegény környezet,
- elhanyagoltság,
- hibás nevelés,
- a család rossz anyagi helyzete.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek életében a legfőbb problémák, amelyek kihatnak későbbi tanulmányaikra:

- a család életének strukturálatlansága, időfogalom nem vagy alig alakult ki,
- hiányos szókincs, gyenge beszédkészség,
- írás-olvasás élmény hiánya (nincs otthon könyv, mesekönyv, regény, képeskönyv, ceruza, papír, sohasem rajzolt még stb.),
- kialakulatlan, helytelen testkultúra,
- elhanyagoló szülői magatartás, (a gyermek egymaga ül a televízió, számítógép előtt, nem hasznosan töltik el a szabadidejüket, pl. kirándulással, meseolvasással, közös játékkal stb.).

Célunk:

- Az előjelek mielőbbi felismerése, okok feltárása.
- A hátrányos, és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociokulturális hátrányainak csökkentése, a családokkal való szoros együttműködés kialakítása.
- Az iskoláskorra kitolódó tanulási zavarok megelőzése.

Feladataink:

- A megelőzés érdekében figyeljen a gyermekek rendszeres óvodába járására, különös tekintettel a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre.
- Biztosítson megfelelő szocializációs körülményeket, nyugodt, strukturált napirendet, inger gazdag légkört a csoportban.
- Folyamatosan vonja be a gyermeket minden tevékenységbe, apróbb kihívásba, ezzel elősegítve a sikerélmény átélésének lehetőségét, ezzel csökkentve a tanulási nehézség kialakulását, vagy annak súlyosságát.
- A fejlesztést az életkori sajátosságok figyelembevételével, a **játék** segítségével valósítsa meg.
- A fejlesztő játékokat és tevékenységeket a gyermek mindennapjaiba építse be.
- A fejlesztő foglalkozást egyénre szabottan, a gyermek képességeinek ismeretében tervezze.
- Biztosítson minél több lehetőséget a mozgásos játékokban való részvételre (téri viszonyok, testséma, egyensúly fejlődésének elősegítése).
- Intenzíven vonja be a gyermeket az éneklésbe, verselésbe, mesehallgatásba – (emlékezet, figyelem, fantázia, sorrendiség, szókincs, ritmusérzék fejlesztés).
- Segítse elő a gyermek társas készségeinek fejlődését (pl.: társas- és kártyajátékok, melyek egyúttal fejlesztik a logikát a finommotorikát, az irányok megismerését stb.).

6.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

A cukorbetegség, vagy más néven diabétesz egy anyagcserezavar, amelyben a szénhidrátok hasznosítása szenved zavart.

1-es típusú diabétesz: ebben az esetben a hasnyálmirigy nem termel inzulint, így külsőleg kell bevinni a szervezetbe. Az 1-es típusú diabétesz általában genetikai okokra vezethető vissza. A napi többszöri vércukormérés, inzulin beadás, szénhidrátszegény diéta betartása nehézséget okoz a gyermekek számára. Ezért a környezetet az óvodát is szükséges felkészíteni ennek elfogadására, és a betegséghez kapcsolódó teendőkre.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbetegszakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni, illetve tankötelezettségét iskolába járással nem tudja teljesíteni, tehát, a szakorvos véleménye alapján várhatóan 36 nevelési napot, 36 tanítási napot egészségügyi (járó -vagy fekvőbetegellátás) ellátásban részesülő tanuló, aki emiatt nem tud óvodába vagy iskolába járni.

A főigazgató feladatai
2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 62. § (1a) A nevelési-oktatási intézmény, főigazgatója a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, részére abban az időtartamban, amikor az óvoda, felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján az (1b)–(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.
(1b) Az intézmény főigazgatója a pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottja számára az (1a) bekezdés szerinti esetben és módon előírhatja

- a vércukorszint szükség szerinti mérését,
- szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását.

(1c) A nevelési-oktatási intézmény főigazgatója az (1b) bekezdés szerinti feladat ellátását
olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítja, aki a hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésén részt vett, és aki a speciális ellátásban való részvételt vállalja, vagy iskolaorvos vagy iskolavédőnő útján biztosítja.
(1d) A szülő, más törvényes képviselő az (1a) bekezdés szerinti kérelmét az Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban megtett formában nyújtja be.
(1e) Az intézmény főigazgatója az e § szerinti esetkörben egy esetleges rosszullét esetén az Eütv.-vel összhangban álló speciális ellátási eljárásrendet alakít ki.

A feladatot ellátó pedagógus feladata
Az ellátás formája vércukormérés az orvosi előírás alapján az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadása.

A fokozott kockázatú allergiás gyermek ellátása az óvodában

Kiemelt figyelmet kapnak az anafilaxiás rizikójú allergiások az óvodákban. A köznevelési intézménynek biztosítania kell a gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet. Ez a változtatás azért jelentős, mert jogalapot ad és egyértelmű irányt jelöl ki a már diagnosztizált anafilaxiás gyermekek intézményi létének és biztonságának érdekében. Ők azok a gyerekek, akiknél mindig van az esetleges anafilaxiás reakciót visszafordító, adrenalin hatóanyagú injektor, szüleik pedig pontosan informálni tudják az intézményt arról, milyen óvintézkedéseket kell megtenni annak érdekében, hogy a gyerek ne érintkezzen az allergénnel.
A jogszabály módosítás értelmében az igazgató:

- kötelesek egyrészt felvenni a diagnosztizált allergiás gyerekeket az intézményekbe,
- másrészt biztosítaniuk kell a tudottan allergiás gyerekek számára a biztonságos körülményeket.

Az anafilaxiás túlérzékenységi reakció akár perceken belül fulladáshoz, szívmegálláshoz vezethet, ám ezt a reakciót vissza lehet fordítani az adrenalin hatóanyagot tartalmazó Epipen injekciós tollal, amelynek

használata másodpercek alatt elsajátítható. Az autoinjektorból a súlyos allergiában szenvedőknek kettőt kell mindig maguknál tartani.

6.4. A nemzetiség kultúrájának és nyelvének ápolásával járó feladatok

„A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését társadalmi integrálását, és, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét." (ÓNOAP – Óvodakép 8.)

Óvodánk a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja. Lehetőséget biztosítunk arra is, hogy a menekült/bevándorló családok, illetve a vegyes ajkú családok is egyaránt megismerjék, és tisztelhessék saját népük hagyományait, szokásait a békés egymás mellett élés szellemében. A multikulturális szemlélet a mai korban elengedhetetlen kiváltképp a pedagógusoknak kell ebben jó példát mutatni.

Célunk: hogy amennyiben más nemzethez tartozó, illetve vegyes ajkú család gyermeke nevelkedik intézményünkben, a gyermekek hazánk nevelési feladatainak, társadalmunk szokás- szabályrendszerének megfelelve, ugyanakkor saját népének szokásait is figyelembe véve, azt ápolva, közös értékrendet létrehozva, egészséges személyiségfejlődést biztosítsunk számára.

Feladataink:

- a más nemzethez, nemzetiséghez tartozó, illetve vegyes ajkú gyermekek szülőföldjének, szokásainak megismerése,
- közösségi nevelés során a gyermekek közös nevelése, az egyéni értékek figyelembevételével,
- az esetleges vallási- táplálkozási- illetve egyéb betartható speciális igény figyelembevétele.

Bevándorló gyermek az a gyermek, aki, valamint akinek a családja nem magyar állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú. ***Alapelveink:*** A bevándorló gyermek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett veheti igénybe az óvodai nevelést. Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden bevándorló kisgyermeket megillet. Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük. A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

Az óvodapedagógus legfontosabb feladata: A kezdeti időszakban, a gyermek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokás, viselkedés módok, étrend elfogadása. A más kultúrákról, vallásról, bőrszínről, etnikai különbözőségekről szóló életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét-játék-mese-vers-zene-tánc-figyelembe véve valósítható meg. A bevándorló gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

6.5. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az **egyenlő bánásmód követelménye** és az esélyegyenlőség előmozdítása nevelési alapelveinkben és értékeinkben rejlik, miszerint **minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz**. Intézményünk óvodapedagógusainak **alapvető feladata**, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mind ahhoz, amely a gyermeki **személyiség szabadon történő kibontakozásához** szükséges.

Az egyenlő bánásmód érvényesítésének megmutatkozási formái lehetnek:

- A teljesítmények **egyenlő értékelése** során (a differenciáló pedagógia figyelembevételével).
- Az óvodai ellátáshoz **kapcsolódó szolgáltatások** egyenlő biztosítása és igénybevétele során.
- Gyermeki jogok egyenlő gyakorlása során.
- A tehetségígéretes és képességeikhez viszonyítva rosszul teljesítő gyermekek részére egyenlő segítség nyújtás során.

Az egyenlő bánásmód a negatív diszkrimináció tilalmát jelenti, az esélyegyenlőség fogalma ennél tágabb

- diszkrimináció tilalma: a károsodáson alapuló hátrányos megkülönböztetéssel száll szembe.
- az egyenlő esélyek megteremtése: azzal a kiinduló helyzetben rejlő egyenlőtlenséggel veszi fel a harcot, amely csökkenti a hátrányban lévő emberek lehetőségeit a társadalmi életben.
- a pozitív megkülönböztetés: előnyben részesítő bánásmód.

Célunk: Az esélyegyenlőség biztosítása, egyenlő hozzáférés megteremtése, olyan támogató lépések, szolgáltatások tervezése és megvalósítása, melyek csökkentik a gyermekek hátrányait, elősegítik a sikeres iskolakezdésüket, megkönnyítik számukra a társadalomba való beilleszkedést.

Az esélyteremtéssel kapcsolatos pedagógiai tevékenységek:

- Az esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód biztosítása
- A szegregáció és a szelekció kiszűrése
- Zökkenőmentes beszoktatás érdekében testvérükkel ,rokonukkal egy csoportba kerülnek, anyás beszoktatást szorgalmazunk, tanácsokkal segítjük a folyamatot
- Óvodába járás szorgalmazása, hiányzások nyomon követése
- A közoktatási szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása
- HH,HHH gyerekeknek járó kedvezmények megadása
- Együttműködés a szakemberekkel, gyermekvédelemmel, családsegítő szolgálattal
- Jelzés a képességbeli hátrányokról a szakemberek felé
- Befogadó, toleráns óvodai légkör
- Differenciált, egyéni képességfejlesztés
- Jó partneri viszony megteremtése a szülőkkel
- Jelzés a hátrányos helyzetről, veszélyeztetettségről
- A dokumentációban (egyéni fejlesztési terv, fejlődési lapok) is tükröződjön, jelenjen meg a segítő egyéni bánásmód, fejlesztés, odafigyelés.
- Óvoda- iskola átmenet támogatása.
- **közösségi nevelés** segítségével elfogadás, empátia, tolerancia, és segítőkészség fejlesztése,
- **egyenlő esély teremtése** valamennyi gyermek számára az óvodai élet valamennyi területén (megfelelő idő- tér- és eszközök biztosítása a tevékenységekhez),
- **egyenlő figyelem és gondoskodás biztosítása** valamennyi kisgyermek számára (a differenciáló pedagógia mellett a semmilyen külön gondoskodást nem igénylő kisgyermek is elegendő pedagógiai odafordulást kapjon).

6.6. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Felelősségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében és fejlesztésében. A hátrányos helyzet - esetenként - a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja. Ők néha csak tőlünk

kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.
Fontos kihívás az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket elhanyagoló családokkal való – együttműködésre késztető – kapcsolattartás.

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai:

- Környezeti okok (lakhely, lakókörnyezet, negatív hatású szociokulturális környezet).
- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje (gyermek és/vagy a szülő egészségi állapota, 3 vagy több gyermek, több generáció együttélése, Nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (brutalitás), érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér, szülők iskolázatlansága).
- Anyagi okok (munkanélküliség, létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem, a szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen, a kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik).
- A gyermek egészségügyi állapota,
  - születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékosság,
  - mozgáskorlátozottság,
  - érzékszervi károsodás (látás, hallás, stb.),
  - tartós betegség,
  - idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyermek),
  - higiénés hiányosságok,
  - értelmileg, érzelmileg visszamaradt.

Célunk: hogy a különböző okokból fakadó **szociális hátránnyal** induló gyermekeket **kompenzációval, megfelelő differenciált** pedagógiai magatartással, illetve egyéb segítséggel felzárkóztassuk, és a közösség teljesen egyenértékű tagjává fejlesszük.

Feladataink:

- A gyermekek előéletének, illetve **családi hátterének feltérképezése**, a hátrányos helyzetre utaló jelek kiszűrése.
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés (esetleg tapintatosan korrigálni a helytelen szokásokat).
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: **tanácsadás, külső segítségek felajánlása,** anyagi támogatási lehetőségek kiaknázása.
- Az önművelés igényének kialakítása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása.
- Differenciált fejlesztés: felzárkóztató foglalkozások a valamilyen területen lemaradóknak, tehetségígéretes gyermekek felkészítése.

A részletes Integrációs Óvodai Fejlesztő Programot az 1. számú melléklet tartalmazza!

6.7. A gyermekvédelemmel összefüggő tevékenységünk

Az óvoda **óvó-védő funkciójából következően az óvodai gyermekvédelem óvodai munkánk szerves része**, az egyik legfontosabb jelzőrendszer. Tudjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő, kompenzáló szerepet töltenek be.

Alapelvek a gyermekvédelemben:

- Szakmai szabályozottság elve
- Információk felelős kezelésének elve

- Egyéni szükségletek figyelembe vételének elve
- Komplexitás elve
- Kötelezőség elve
- Objektivitás elve
- Szakmai felelősség elve

Céljaink:
- Prevenció, a gyermek hátrányos helyzetének csökkentése, veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, segítségnyújtás, együttműködés a szakemberekkel
- A családi értékek, nevelés tiszteletben tartása, szoros kapcsolat kialakítása
- Problémamegoldó képesség fejlesztése: tapintatos tanácsadás a családoknak, pedagógusi esetmegbeszélő kör működtetése.

6.7.1. Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén

1. szint: Az óvodapedagógusok szintje
A **veszélyeztetettséget észlelő és jelző** rendszer első lépcsőfoka. Az óvodapedagógusoknak elsőként adódik alkalmuk a **gyermekek és a szülők jelzéseinek fogadására**; a hátrányos vagy veszélyeztetett helyzet felfedezése. Tapintatosan keressük a tünetek kiváltó okait, lehetőségeinkhez képest törekszünk azok megszüntetésére probléma megelőző és problémakezelő módon. **Érzékenyen figyelünk a gyermekek, családok problémáira**, minden gyermek számára biztosítjuk az egészséges személyiségfejlesztés feltételeit.
Feladatok:
- Elősegítjük a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését és a rendszeres óvodába járást.
- Biztosítjuk a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő–óvó intézkedésre javaslatot teszünk.
- Indokolt esetben kezdeményezzük a törvényben meghatározott pénzbeli és természetbeni ellátások megállapítását.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket és okokat felismerjük, és szükség esetén szakember segítségét kérjük.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezzük, megvalósítjuk (a gyermekek fejlődési lapjain erről folyamatosan feljegyzést készítünk).
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakítunk ki.
- Szülői értekezleteket, fogadóórákat tartunk (családi beszélgetések).
- Együttműködünk a gyermekvédelmi felelőssel, rendszeresen tájékoztatjuk tapasztalatainkról.
- A gyermek és annak családjának megismerése.
- A fejlődést hátráló tényezők feltárása, fejlesztési stratégia kidolgozása, egyéni fejlesztést végez.
- Informálja a felettesét, pedagógiai jellemzést készít.
- A család életéről szerzett információkat bizalmasan kezeli.
- A gyermek érdekében együttműködik a családdal, segítő szakemberekkel.

2. szint: A gyermekvédelmi felelős szintje
A pedagógusoktól beérkező információk gyűjtése itt zajlik; a meglévő információk alapján a **gyermekvédelmi felelősnek lehetősége nyílik a tanácsadásra**, a hátrányos helyzetben lévő szülők felé; illetve a **kapcsolat felvételére a család- és gyermekjóléti szolgálattal**.
Feladatok:
- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkát az adott évre.

- Nyilvántartja a hátrányos helyzetű gyermekeket. Szükség esetén javasolja a szülőnek, hogy keresse fel a Gyermekjóléti Szolgálatot.
- A fogadóórák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és kérések megoldásában.
- A segélykérő lapok kitöltéséhez segítséget ad, javaslatokat készít az óvodapedagógusokkal együtt.
- Folyamatos kapcsolatot tart az óvodapedagógusokkal, óvodaigazgatóval.
- A nevelés év végén beszámolót készít az éves munkáról.
- Kapcsolatfelvétel- és kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal és a Családsegítő Központtal.
- Rendszeresen tájékozódik a gyermekvédelemmel kapcsolatos legújabb törvénymódosításokról, és ezekről kollégáit folyamatosan informálja.

3. szint: Az óvodaigazgató szintje

Az óvodaigazgató **irányítja és ellenőrzi** az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát. Érvényesíti a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit, és ennek betartását ellenőrzi. Az óvodaigazgató **felveszi a kapcsolatot** az illetékes gyermekjóléti és gyermekvédelmi szervezetekkel, szakemberekkel.

Feladatok:

- segíti a gyermekvédelmi felelős munkáját, gondoskodik a továbbképzéséről;
- biztosítja a gyermekvédelemhez szükséges feltételeket;
- évente egy alkalommal értékeli a gyermekvédelmi munkát;
- a törvényben meghatározott pénzbeli és természetbeni ellátások kezdeményezéséről a gyermekvédelmi felelőssel és a családokkal, pedagógusokkal folyamatosan egyeztet, és a megfelelő intézkedéseket megteszi;
- tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős személyéről, és a Családsegítő Központ elérhetőségéről;
- segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.
- Törvényben meghatározott feladatok ellátása.
- Megszervezi a gyermekek biztonságos és egészséges környezetben történő ellátását.
- Egyszemélyi felelőse az ott folyó gyermekvédelmi munkának, koordinálja azt.
- Jelzőrendszer kiépítése és működtetése.
- Intézkedik a gyermek igazolatlan mulasztása esetén.

Rendszeresen tájékozódik a gyermekvédelemmel kapcsolatos legújabb törvénymódosulásokról, és ezekről kollegáit folyamatosan informálja.

4. szint: Fenntartó, Jegyző

A település Önkormányzata a törvények és rendeletek előírásai szerint támogatja a település óvodásait és családokat. Mindhárom település Önkormányzatát be kell vonni ezen a területen.

Ennek formái:

- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- Étkeztetési támogatás

A jegyző felügyeli, illetve nyomon követi az óvodakötelesek óvodáztatását, beiskolázását, intézkedést rendel el, gyermekvédelmi szempontból, vagy tartós, igazolatlan hiányzás esetén.

A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében

- az egészségügyi szolgáltatást nyújtók:
  - a védőnői szolgálat,
  - a háziorvos,
  - a házi gyermekorvos,
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók:

- a család- és gyermekvédelmi szolgálat, amely segíti a nevelési-oktatási intézmény gyermekvédelmi feladatának ellátását,
- a közoktatási intézmények, különösen a nevelési-oktatási intézmények és a szakszolgálatok.

Ezen intézmények és személyek **kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén** a gyermekjóléti szolgálatnál. A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a **veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni** és egymást kölcsönösen tájékoztatni, mindeközben **betartják a pedagógusok etikai normáit és a hatályos jogszabályokat**.

6.7.2. Óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről**:**

„25.§ (1) Az óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújt a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak.

(2) Az óvodai és iskolai szociális segítő egyéni, csoportos és közösségi szociális munkát végez, valamint gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat lát el. Ennek keretében segíti

a) a gyermeket a korának megfelelő nevelésbe és oktatásba való beilleszkedéséhez, valamint tanulmányi kötelezettségei teljesítéséhez szükséges kompetenciái fejlesztésében,

b) a gyermeket a tanulmányi előmeneteléhez, későbbi munkavállalásához kapcsolódó lehetőségei kibontakozásában,

c) a gyermek tanulmányi kötelezettségeinek teljesítését akadályozó tényezők észlelését és feltárását,

d) a gyermek családját a gyermek óvodai és iskolai életét érintő kérdésekben, valamint nevelési problémák esetén a gyermeket és a családot a közöttük lévő konfliktus feloldásában,

e) prevenciós eszközök alkalmazásával a gyermek veszélyeztetettségének kiszűrését és

f) a jelzőrendszer működését.

(3) Ha a köznevelési intézmény foglalkoztat gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst, az intézményt érintő gyermekvédelmi feladatokat az óvodai és iskolai szociális segítő a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködésben látja el.”

Az intézményben nyújtott szociális szolgáltatás során eljáró óvodai szociális segítő – amennyiben, és amikor a gyermekkel közvetlenül foglalkozik -, az egyéni szociális szolgáltatások megvalósításának ideje alatt a gyermek felügyeletéről maga gondoskodik.

Együttműködéséről részletesen óvodánk Szervezeti és Működési Szabályzata rendelkezik.

Felhasznált irodalom:

1) B. Méhes Vera (1993): Az óvónő és az óvodai játék, Calibra Kiadó, Budapest
2) Báthory Zoltán és Gyaraki F. Frigyes (1982): Pedagógiai kézikönyv, Tankönyvkiadó
3) Benedek Kriszta (2008): Játék tér, játék tár, Hagyományok Háza, Budapest, 2008.
4) Budainé Balatoni Katalin, Zsótér Boglárka (2012): Húzz húzz engemet! – Családi játszókönyv, Kesphoto Szolgáltató Kft.
5) Dobos Edit (2006): Más ez a nap - Ünnepes, jeles napok forgatókönyvekkel, Dinasztia tankönyvkiadó
6) Dr. Balázsné Szűcs Judit - Balázsné Szűcs Judit (Szerk.) - Dr. Bíró Antalné - Galléné Falka Éva - Kalmárné Géczi Gabriella - Kifor Lászlóné - Kuhn Gabriella - Porkolábné Balogh Katalin (Szerk.) - Szaitzné Gregorits Anna (Szerk.) (2004): Komplex prevenciós óvodai program – kudarc nélkül az iskolában Trefort Kiadó, Budapest
7) Dr. Bucharna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravecz Teréz (2005): Néphagyományőrzés az óvodában, A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, Budapest
8) Dr. Faragó István - Dr. Lénárd Gábor (1993): Nyisd ki ezt a kiskaput
9) Dr. Gósy Mária (1989): Beszédészlelés, MTA Nyelvtudományi Intézete
10) Dr. Szabó Pál (1984): A játéktól az iskoláig, Kossuth Könyvkiadó, Budapest
11) Foltin Jolán – Tarján T. Katalin (2004): Játék és tánc az óvodában (2 db CD melléklettel) Hagyományok Háza
12) Gerard Egan (2009): A segítő készségek fejlesztése, ELTE Eötvös Kiadó
13) Karácsony Molnár Erika, Tátrai Zsuzsanna (2006): Jeles napok, ünnepi szokások, Planétás Kiadó
14) Kovács György – Bakosi Éva (2004, 2005): Óvodapedagógia I., Magánkiadás és Óvodapedagógia II. Magánkiadás
15) Kulcsár Mihályné (1990): A tanulási nehézség oldható, Magánkiadvány
16) Kulcsár Mihályné (1998): A tanulás öröm is lehet Magánkiadvány
17) Kulcsár Mihályné (2014): A tanulás öröm is lehet, Bicske
18) Perlai Rezsőné (2014): Az óvodáskor fejlesztő játékai, Flaccus Kiadó
19) Zilahi Józsefné (1996): Nevelés az óvodában verssel, mesével, Eötvös József Könyvkiadó
20) Zilahi Józsefné (1996): Tavasz, Nyár, Ősz, Tél, Eötvös József Kiadó

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

A **Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde** 2024-ben jóváhagyott Pedagógiai Programjának jelen módosítása 2025-ben készült.
A módosítást a Pedagógiai Program jogszabályi hátterének változásai tették szükségessé.

Az újonnan megalkotott Pedagógiai Program jogelőd programja: A Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja 2024.

Érvényessége:
A fenntartó jóváhagyását követően a kihirdetéstől lép életbe és visszavonásig érvényes. A módosított Pedagógiai Programot 2025. szeptember 1-jétől szükséges bevezetni.
Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik az ezt megelőzően 2024-ben elfogadott Somlóvásárhelyi Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja. 2024.

Az Óvodai Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata
- A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
- A Pedagógiai Program hatékonyság és beválás vizsgálatára az igazgatói megbízás negyedik évében kerül sor.
- Az óvodapedagógusok szakmai munkaközösségei minden nevelési év végén, írásban (az éves beszámolóban) értékelik a Pedagógiai Programban megfogalmazott általános és speciális célok/feladatok megvalósulását.

A Pedagógiai Program módosítása - A Pedagógiai Program módosítására javaslatot tehet:
- főigazgató;
- a nevelő testület bármely tagja;
- szakmai munkaközösség;
- Szülői Szervezet;
- az óvoda fenntartója.

A Pedagógiai Program módosítását a nevelőtestület fogadja el és a fenntartó hagyja jóvá.

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala
A Pedagógiai Program nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
A dokumentum egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve helyeken tekinthető meg:
- óvoda fenntartójának honlapján,
- óvoda irattárában,
- az intézmény főigazgatójánál,
- tagintézményekben,

Tájékoztatás a pedagógiai programról
- A kiscsoportos gyermekek szülei számára tartott első szülői értekezlet alkalmával az főigazgató vagy az általa megbízott személy átfogó tájékoztatást nyújt a Pedagógiai Program tartalmáról. Az óvodával később jogviszonyt létesítő gyerekek szüleinek az óvodaigazgató vagy az általa megbízott személy előre egyeztetett időpontban ad tájékoztatást az óvoda Pedagógiai Programjáról, mely a

Fenntartó honlapján folyamatosan, az óvoda irattárában, az igazgatói irodában, valamint az érintett tagintézményekben az óvoda nyitvatartása alatt megtekinthető.

- A fentieken túl a szülők bármely szülői értekezleten tájékoztatást kérhetnek az intézmény igazgatójától, az igazgató helyettesétől és a csoportos óvodapedagógusoktól.
- A Pedagógiai Programmal kapcsolatos kérdéseket a nevelési év ideje alatt bárki, bármikor feltehet az intézmény igazgatójának, aki azokra az ügyintézési határidőn belül érdemi választ ad. Ennek pontos időpontja a szülővel történő előzetes egyeztetés alapján kerül meghatározásra. Szóbeli érdeklődésre, szóbeli tájékoztatást kaphat az óvoda képviseletére jogosult személyektől.

Somlóvásárhely, 2025……..

……
Szabó Judit
mb. főigazgató

ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot készítette: Az intézmény igazgatója a nevelőtestület bevonásával	**Dátum: 2025. …….** …… Szabó Judit, mb. főigazgató P.H.
A **Szülői Szervezet** magasabb jogszabályban - biztosított jogai alapján a fenntartói jóváhagyás előtt a módosított Pedagógiai Programról **a tájékoztatást megkapta.**	**Dátum: 2025. …….** ..... …….. Szülői Szervezet nevében Szülői Szervezet nevében ..... Szülői Szervezet nevében
Az **óvoda nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai** az óvoda módosított **Pedagógiai Programjában** foglaltakról a fenntartói jóváhagyást megelőzően **tájékoztatást kaptak.**	**Dátum: 2025. …….** ..... A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak nevében
A nevelőtestület magasabb jogszabályban meghatározottak alapján a helyi egészségfejlesztési programot az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készítette el, valamint **a diabéteszes gyermekek és allergiás gyermek ellátásához** kapcsolódó teendők rögzítéséhez beszerezte az iskola-egészségügyi szolgálat támogató véleményét.	**Dátum: 2025. …….** ..... Iskola-egészségügyi szolgálat vezetője/orvos PH. ..... Iskola-egészségügyi szolgálat vezetője/orvos PH
A fenntartó a dokumentum tartalmát a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával megismerte. Az óvoda Pedagógiai Programja a fenntartóra többletkötelezettséget nem ró. Az óvoda módosított **Pedagógiai Programját az** Nkt. 26. § (1) bekezdése és a 83. § (2) g) pontja által felhatalmazva **jóváhagyja.**	**Dátum: 2025. …….** ..... Fenntartó nevében P.H.

1.sz. melléklet: Integrációs Óvodai Fejlesztő Program

Cél

A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a veszélyeztetett gyermekek fejlődésének elősegítése, esélyteremtésének biztosítása.

Feladat

A hátrányok pedagógiai eszközökkel történő ellensúlyozása. Szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel, tevékenységgel és módszerekkel a szülőket nevelőpartnerré téve, együttneveléssel, a hátrányok kompenzálása, a gyermekek nevelése-fejlesztése.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendelet alapján az óvoda az oktatási és kulturális miniszter által kiadott személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint szervezi az óvodai nevelést. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátránykompenzálása érdekében fontos a megfelelő minőségű és időtartamú óvodába járásuk biztosítása. Az élet első évei meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkenti a későbbi kudarcokat. A szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Ezért fontos a gyermekek hároméves koruktól történő óvodai nevelése, fejlesztése. Az Óvodai Integrációs Program (óvodai IPR) nem jelent külön programot, az Országos Alapprogramra épülő helyi nevelési programunk alapján, beépül a pedagógiai folyamatokba. Az óvodai IPR legfőbb jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, az interdiszciplináris megközelítés, amely a kisgyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak, egymást kiegészítőnek tartja. Fontos az együttműködések azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatást biztosítanak.

Szervezési feladatok

- A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járása, igazolatlan hiányzás megelőzése érdekében tett óvodapedagógusi intézkedések.
- Integrációt elősegítő csoportalakítás, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos eloszlása
- Befogadás, anyás beszoktatás biztosítása

Nevelőtestület együttműködése

Rendszeres team munka valamennyi óvodapedagógus részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások.

Pedagógiai tevékenység kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapot-, fejlettségszint mérés.
- Egészséges életmódra nevelés, táplálkozás, egészségtudat kialakítása, személyes higiénia megtanítása
- Kommunikációs nevelés (szókincs, beszédészlelés-, értés, nyelvi kifejezőkészség fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (beilleszkedés elősegítése, befogadás, elfogadás bizalom, együttműködés)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Korszerű óvodapedagógiai eljárások, módszerek alkalmazása (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, játék, mozgás zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés)

Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

- Egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség szerint szakorvosi - fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia— vizsgálatának kezdeményezése, megszervezése)
- Védőnői előadás, tanácsadás
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása)
- A szociális jelző-, ellátórendszerrel való aktív együttműködés

Együttműködések az óvodán kívüli szervezetekkel

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
- Védőnői szolgálat (gyermekek óvodai beíratásának támogatása, fejlődéssel kapcsolatos tanácsadás)
- Szakmai szakszolgáltatók: logopédiai, fejlesztőpedagógiai, pszichológiai vizsgálat, terápia biztosítása, konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztőprogram-, terv kidolgozása

Óvoda-iskola átmenet támogatása

- Iskolakészültség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása)
- A tankötelezettséggel, iskolával kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás
- Szakmai megbeszélések
- A gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése, utánkövetése az ált isk. első évében.

Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- A gyermek egyénre szabott befogadásának, beszoktatásának biztosítása
- Rendszeres tájékoztatás a gyermek óvodai életéről, fejlődéséről
- Egyéni beszélgetések, gyermeknevelési segítségadás, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, erőforrásainak feltárása, megsegítése
- Szülői közösségek alakítása, programok, rendezvények szervezése
- Partnerközpontú működés, szülői igények kielégítése

Integrációs fejlesztő program eredményessége

Indikátorok teljesülése: rendszeres intézményi nevelés, fejlesztés, hiányzás csökkenése, iskolakezdés megfelelő készültségi-, fejlettségi szinten, megfelelő időben.

Cél

- Megfelelő minőségű, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Nevelési és szociális hátránykompenzálás.
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolával,– annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

Feladat

- A gyermekek igényeihez, szükségleteihez, fejlettségéhez igazodva
- Gyermekek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatok: egyéni fejlesztési terv alapján történik, a gyermek haladását, fejlődését, ezeket hátráltató, befolyásoló okokat **az <u>óvodapedagógus háromhavonta értékeli</u>** és ezek alapján tájékoztatja a szülőt, gondviselőt.(félévente egy alkalommal szóban, második alkalommal írásban)
- A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek
- Együttműködések kialakítása azokkal a szolgálatokkal, amelyek a szülőket támogatják és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

Jellemzők

- gyermekközpontú és családorientált szemlélet,
- olyan interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymás kiegészítőnek tartja.
- Az Óvodai Integrációs Program működése.

Elvárható eredmény

Az Óvodai Fejlesztő Program megalkotását és legitimálását követően a fenntarthatóság megvalósul, melyet az alábbi szabályozás biztosít:

A fenntarthatóságot biztosító tevékenység megnevezése	Felelős	Határidő	Keletkezett dokumentum
A Helyi Óvodai Integrációs Program cél, feladat és tevékenységrendszerének felülvizsgálata az esetlegesen megváltozott jogszabályok alapján	Óvodapeda gógusok	Minden nevelési év 09.10-ig Emlékeztetők ,Feljegyzések, HH, HHH Határozat(-ok)	

Az Integrációs Program a célok elérése érdekében, a Pedagógiai Programunk cél, feladat és tevékenységrendszerébe integráltan beépül.

1. Szervezési feladatok

1. Szervezési feladatok				
Tevékenység megnevezése	**Felelős**	**Időpont**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
1.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása				
Kapcsolatfelvétel a védőnővel	Igazgató Gyermekvédelmi felelős	április	Együttműködési Megállapodás Védőnői adatok	**Az óvoda körzetében a HH és HHH gyermekek**
Kapcsolatfelvétel a fenntartó önkormányzat anyakönyvi nyilvántartó munkatársával	Igazgató		Anyakönyvi kimutatás	

1. Szervezési feladatok				
Tevékenység megnevezése	**Felelős**	**Időpont**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
Ismerkedés az óvodával - „Ovi - kukucska” rendezvény	Igazgató Óvodapedagógusok	április	Meghívók, Fotók Jelenléti ív Emlékeztető, feljegyzés	**beóvodázása 100%-os**
1.2. Integrációt elősegítő csoportalakítás				
Csoportalakítás az integrált óvodai nevelésnek megfelelve	Igazgató	07.01-08.31.	Felvételi és Mulasztási naplók, Kimutatás a HH és HHH gyermekekről	**Minden nevelési évben megfelelő a HH és HHH gyermekek arányos elosztása a gyermekcsoportokban**
1.3. Az igazolatlan hiányzások minimalizálása				
Érzelem gazdag, családias óvodai légkör kialakítása	Teljes dolgozói kör	Folyamatos	Pedagógiai Program, Teljesítmény értékelés TÉR, Csoportos és intézményi értékelések	**A HH és HHH gyermekek rendszeresen járnak óvodába, igazolatlan hiányzás nincs**
Nyitott óvodai működés fenntartása: a szülői házzal való nyitott kapcsolat		Folyamatos		
A HH és HHH gyermekek körében a hiányzások folyamatos figyelemmel kísérése, szükséges intézkedések megtétele	Óvodapedagógusok	Folyamatos	Felvételi és mulasztási napló	

1. Szervezési feladatok				
Tevékenység megnevezése	**Felelős**	**Időpont**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
Jelzőrendszer működtetése a széles körű intézményi együttműködés keretében: orvos, védőnő, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat,	óvodapedagógusok	Folyamatos	Együttműködési Megállapodások Jelenléti ívek	
1.4. A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitvatartás kialakítása				
Az óvodai nyitvatartási idő egyeztetése a fenntartó önkormányzattal	Igazgató	Minden nevelési év	Házirend	**Az óvoda 10 órás nyitvatartása biztosítja, hogy a szülők munkát kereshessenek, munkát vállalhassanak.**

2. Nevelőtestület együttműködése

2. Nevelőtestületi együttműködés					
Formája	**Résztvevők**	**Időpont**	**Felelős**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
Értékelő eset-megbeszélések	Nevelőtestület Külső szakemberek:, logopédus, fejlesztő pedagógus,	Negyedévente	óvodapedagógusok	Emlékeztető, feljegyzés, Együttműködési Megállapodás	Az óvodában működik az óvodapedagógusi együttműködésre épülő értékelési rendszer, mely teljes mértékben biztosítja a HH és HHH gyermekek egyénre szabott felzárkóztatását, fejlesztését.
Probléma-megoldó fórumok		Probléma felmerülés időszakában			

3. Pedagógiai munka kiemelt területei

3. Pedagógiai munka kiemelt területei				
Tevékenység megnevezése	**Felelős**	**Időpont**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
3.1. Az óvodába lépés után komplex állapot felmérés				
A gyermek megfigyelése után első alkalommal személyes konzultáció a szülővel A gyermek egyéni fejlődését nyomon követő dokumentáció (Óvikréta) a gyermek megismerése, anamnézis, bemeneti tényezők rögzítése az óvodába lépő HH és HHH gyermekek teljes körében	Csoportok óvoda-pedagógusai	Mindenkori nevelési év: 11.15-ig	Személyiségfejlődési napló	Az egyénre szabott fejlesztés, differenciált személyiségfejlesztés valamennyi HH és HHH gyermek körében biztosított
3.2. Kommunikációs nevelés				
Pedagógiai Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a mintaadó óvodai környezet, a HH és HHH gyermekek élményhez juttatása folyamatosan.	Óvodapedagógusok	folyamatos	Pedagógiai Program Intézményi éves Munkaterv Csoportnaplók A Gyermekek Személyiségfejlődési naplója	A HH és HHH gyermekek szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődése folyamatos.
3.3. Érzelmi nevelés, szocializáció				
Az új HH és HHH gyermekek személyre szabott beszoktatása az óvodai életbe	óvodapedagógusok	Mindenkori nevelési év 09. 30.	Óvodai IPR éves Munkaterv	A HH és HHH gyermekek sikeresen beilleszkednek az óvodai életbe,

A csoportok közösségi fejlődése	óvoda-pedagógusok	folyamatos mindenkori nevelési év 09.30.	Csoportnapló	szeretnek óvodába járni, bizalommal fordulnak a velük foglalkozó felnőttekhez, szívesen és örömmel vesznek részt a közös programokban
Közösségi nevelés feladatait magába foglaló nevelési terv			Csoportok nevelési-tevékenységi terve, a gyermekek Egyéni Fejlesztési terve	

3.4. Egészséges életmódra nevelés				
Pedagógiai Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a helyes egészségtudatuk és a táplálkozási szokásaik kialakítása, a testi, lelki egészségük védelme, teljes körű egészségfejlesztés	óvodapedagógusok	Folyamatos	Pedagógiai Program Éves Munkaterv Csoportnapló A Gyermekek Személyiségfejlődési naplója – Egyéni Fejlesztési tervek	A HH és HHH gyermekek teljes körében kialakul az életkorának megfelelő egészségtudatos szokásrendszer
A HH és HHH gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges óvodai tárgyi és személyi feltételrendszer biztosítása	Igazgató	Folyamatos	Intézményi éves munkaterv	
3.5. Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése				
A Pedagógiai Programunknak megfelelően a multikulturális tartalmak beépülése a csoportok mindennapi életébe	óvoda-pedagógusok	Folyamatos	Pedagógiai Program Éves Munkaterv Csoportnapló A Gyermekek Személyiségfejlődési naplója	Az óvodás gyermekek körében az iskoláskor eléréséig kialakul egymás előítélet mentes elfogadása. Az óvodás gyermekek körében az iskoláskor eléréséig szokásrendszerükbe beépül a tudatos környezetvédelem, a környezettudatos magatartás, fenntartható fejlődés.
A Sajátos Nevelési Igényű gyermekekkel való közös óvodai élet				
Felnőttek, az idősek tiszteletére, megbecsülésére való nevelés				
Részvétel a település rendezvényein, ünnepségein, értékeink megismerése,				

3. Pedagógiai munka kiemelt területei				
Tevékenység megnevezése	**Felelős**	**Időpont**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
megőrzésére nevelés				
A munkára nevelés során a környezet megóvására, védelmére való nevelés				
Pedagógiai Programunknak megfelelően a gyermekek individualizálva szocializációjának megvalósítása játékba integrált tanulás folyamatában	Óvoda-pedagógusok	Folyamatos	Pedagógiai Program Éves Munkaterv Csoportok tervei: nevelési és heti tervek A Gyermekek Személyiségfejlődési naplója – Egyéni Fejlesztései terv	Az óvoda nevelőtestülete képes a különböző háttérrel és különböző eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére, egyéni, differenciált fejlesztésére.
Egyéni célirányos részképesség fejlesztés, komplex személyiségfejlesztés				
A HH és HHH gyermekek egyéni fejlesztési naplójában meghatározott feladatok végrehajtása				

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka					
Tartalma	**Formája**	**Időpont**	**Felelős**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
4.1. Egészségügyi szűrővizsgálatok					
A gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi– fogászat, szemészet,	Gyermekek testi fejlődésének mérése: súly, magasság	félévente	Óvoda-pedagógusok	Gyermekek testi fejlődésének Mérőlapja	A HH és HHH gyermekek teljes körében az esetleges egészségügyi problémák megállapításra kerülnek, szükség
	Védőnő: egészségügyi szűrővizsgála-tai	Együttműködési Megállapodásnak megfelelően	tagintézmény-igazgató főigazgató	Együttműködé-si Megállapodás	

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka					
Tartalma	**Formája**	**Időpont**	**Felelős**	**Dokumentum**	**Eredményességi mutató**
fülészet, ortopédia– vizsgálatának kezdeményezése	Szakorvosi szűrővizsgála-tok				esetén további ellátásuk megvalósul
4.2. Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás					
Egészségügyi tartalmú programok, a szülők eseti problémáiban segítségnyújtás	Védőnői tájékoztatás az óvodában a kisgyermekkor leggyakoribb betegségeiről, azok megelőzéséről	Nevelési évente 2 alkalommal	IPR team	Emlékeztető, feljegyzés	A HH és HHH szülők körében végzett felvilágosító, tanácsadó munka hatására a gyermekek otthoni egészséges életmódja javul
4.3. Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése					
Családok szociális támogatása.	Ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása	folyamatos	óvodapedagógusok	Emlékeztető, feljegyzések Jelenléti ív	A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HH és HHH gyermekek szociális hátrányaiból

	Rendezvények en való részvétel biztosítása: szülők-gyermekek				eredő lemaradások csökkennek.

5.Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal

<table>
<tr><td colspan="6">5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal</td></tr>
<tr><td>Tartalma</td><td>Formája</td><td>Gyakorisága</td><td>Felelős</td><td>Dokumentálás módja</td><td>Eredményességi mutató</td></tr>
<tr><td colspan="6">5.1. Gyermekjóléti, Családsegítő szolgálat</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Családok szociális, mentális támogatása, segítése</td><td>folyamatos információ és segítségnyújtás a szülők számára a szociális támogatás lehetőségeiről</td><td rowspan="4">Folyamatos</td><td rowspan="2">főigazgató
tagintézmény-igazgató
óvodapedagógusok</td><td rowspan="2">Pedagógiai Program

Csoportnapló

A Gyermekek Személyiség-fejlődési naplója</td><td rowspan="2">A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HH és HHH gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkennek.</td></tr>
<tr><td>Szülői Szervezet működése</td></tr>
<tr><td>Szükségszerűen, illetve kérésre a családok és a szakszolgáltató intézmény közötti közvetítés</td><td rowspan="2">főigazgató
tagintézmény-igazgató
óvodapedagógusok</td></tr>
<tr><td>Jelzőrendszer folyamatos működtetése</td><td>Pedagógiai Program

Csoportnapló

A Gyermekek Személyiség-fejlődési naplója</td><td>A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HH és HHH gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkennek.</td></tr>
<tr><td>A szülők erőforrásainak feltárása</td><td>Szociális ellátó rendszerrel való közvetlen kapcsolattartás</td><td>Folyamatos</td><td>főigazgató
tagintézmény-igazgató
óvodapedagógusok</td><td>Pedagógiai Program

Csoportnapló

A Gyermekek Személyiség-fejlődési naplója</td><td>A Gyermekjóléti szolgáltatások által a HH és HHH gyermekek szociális hátrányaiból eredő lemaradások csökkennek.</td></tr>
<tr><td colspan="6">5.2. Védőnői hálózattal</td></tr>
<tr><td>A gyermekek óvodai beíratásának támogatása</td><td>Jelzőrendszer működtetése
Esetmegbeszélés</td><td>Nevelési év elején, majd folyamatosan</td><td></td><td></td><td>Az óvoda körzetébe járó HHH óvodáskorú gyermekek teljes</td></tr>
</table>

5.3. Szakmai szolgáltatók					
A gyermek fejlesztésében való kooperatív együttműködés	Esetmegbeszélé-sek Problémamegoldó fórumok	szükségszerűn	főigazgató Óvodapeda-gógusok	Szakvélemény Feljegyzés	Az óvoda képes a különböző háttérrel és különböző eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére, egyéni, differenciált fejlesztésére.
	Fejlesztési terv kidolgozása	Pedagógiai Program szabályozásá-nak megfelelően		Személyiség-fejlődési napló Fejlesztő program	

5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal					
Tartalma	**Formája**	**Gyakorisága**	**Felelős**	**Dokumentálás módja**	**Eredményességi mutató**
A szülői programok-kal kapcsolatos együttműködés	Rendezvények	Éves munkatervnek megfelelően		Éves munkaterv	iskolai életükben az esélyegyen-lőségük biztosított.

6.Óvoda-iskola átmenet támogatás

6.Óvoda - iskola átmenet támogatása					
Tartalma	**Formája**	**Gyakorisága**	**Felelős**	**Dokumentálás módja**	**Eredményességi mutató**
6.1. Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka					
Pedagógiai Program eredményes megvalósítása	A mindennapi óvodai élet tevékenységei	Folyamatos	Óvodapedagógus	Pedagógiai program Éves Munkaterv, Csoportnapló, Gyermekek személyiségfejlődési naplója	A tanulási képességek megalapozásával, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzésével, megoldási késztetés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakításával, a részképességek célirányos fejlesztésével a kudarcmentes iskolakezdés biztosítása.

6. 2. Óvoda-iskola átmenetet segítő közös programok					
A HH és HHH gyermekek kudarcmentes iskolakezdése érdekében közös programok szervezése az iskola megkezdése előtt	Ismerkedés az iskolával. nyílt órák – gyermekek részvételével	Évente 1 alkalom	főigazgató Óvodapedagógusok	Pedagógiai Program Éves Munkaterv, Csoportnapló	A HH és HHH gyermekek kudarcmentesen illeszkednek az iskolai életbe. Az egyéni differenciált fejlesztés eredményeként a HH és HHH gyermekek általános iskolai eredményessége biztosítottá válik.
	Tájékoztató megbeszélések	Beiskolázást megelőző időszakban egy alkalom			
6. 3. A gyerekek fejlődésének utánkövetése legalább az általános iskola első évében					
A HH és HHH gyermekek iskolakezdése	Személyes beszélgetés az elsős tanítókkal	A nevelési év első felében: 12.31-ig	Óvodapedagógusok	Értékelő megbeszélés feljegyzés	A HH és HHH gyermekek teljes körében sikeresen valósul meg az iskolai életbe való beilleszkedés. A gyermekek integrált iskolai környezetben tanulnak.

7. A HH és HHH gyerekek szüleivel való kapcsolattartás, együttműködés

Tartalma	Formája	Gyakorisága	Felelős	Dokumentálás módja	Eredményességi mutató
Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel	Egyéni, beszélgetések	Napi rendszerességgel	Óvoda-pedagógusok	Csoportnaplók bejegyzései, Gyermekek személyiségfejlődési naplója Feljegyzés	Pedagógiai Programunk nyitott óvodaképének megfelelve a családok bevonásának hatékony megvalósításával a partnerközpon-tú működés megvalósul, nevelőpartneri viszony, jó együttműködés.
	Szülői értekezlet	Nevelési évente kétszer			
Napi tájékoztatás, kapcsolattartás a szülővel	Tájékoztatás - beszélgetés a szülőkkel	Napi	Óvoda-pedagógusok	Pedagógiai Program Szervezeti és Működési Szabályzat Házirend Csoportnaplók bejegyzései, Gyermek személyiségfejlődési naplója	
Az egyéni fejlesztési naplóban rögzített fejlődési eredmények megbeszélése	Szülői tájékoztatás, nevelési tanácsadás	félévente			
Szülői részvétel lehetőségeinek biztosítása a foglalkozásokon	Programok megvalósítása szülők részvételével	Éves Munkaterv alapján			
Gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, előadások	Egyéni beszélgetések előadás	Igény szerint			
A családok szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása	Egyéni beszélgetések	Nevelési év elején, majd folyamatosan			

7. A HH és HHH gyerekek szüleivel való kapcsolattartás, együttműködés					
Tartalma	**Formája**	**Gyakorisága**	**Felelős**	**Dokumentálás módja**	**Eredményességi mutató**
Szülői közösségek kialakítása Közös rendezvények szervezése	Csoportos és intézményi Szülői Szervezet megválasztása, működtetése	Nevelési év elején Folyamatos	főigazgató	Csoportnapló	A rendezvények látogatottsága 60-70 %-os

Helyi Óvodai Integrációs Program Befogadási, beszoktatási szabályzat

A szabályozás célja**:**

- Valamennyi új óvodásunk számára megkönnyítsük az első szociális közeg, az óvoda elfogadtatását.
- A gyermekek beszoktatása óvodai szintű folyamat legyen, nevelőtestületi szinten megtervezett beszoktatási tervvel.
- Az óvoda körzetébe tartozó valamennyi Halmozottan Hátrányos Helyzetű gyermek beóvodázása három éves kortól teljes körű legyen, a gyermekek szívesen járjanak óvodába

Célcsoport: a teljes óvoda

Felelős: főigazgató, tagintézmény-igazgatók

A folyamat dokumentumai:
- csoportnapló,
- beszoktatási terv,
- gyermekek egyéni dokumentációja

*A folyamat leírása**:***

1. Befogadási, beszoktatási, visszaszoktatási terv elkészítése.
   Határidő: augusztus vége
   Felelős: óvodapedagógusok
2. Óvodába lépés előtt beszélgetés az anyás beszoktatás fontosságáról. Anamnézis felvétele.

   Határidő: szeptember 15.

Felelős: Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

3. A beszoktatás első napjára a gyermek jelének elkészítése.

Határidő: augusztus 31.
Felelős: Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

4. A szülő eldöntheti, hogy folyamatos, fokozatos, vagy anyás beszoktatást választ. Beszoktatás alatt, a gyermek megismerése (tisztálkodási, WC-használati, étkezési, alvási, játéktevékenységi szokások).

Határidő: szeptember
Felelős: Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

5. A beszoktatás időtartama minimum 1 hét.

Időtartam : szeptember 01 – szeptember 15. közötti időszak
Felelős: Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

6. A beszoktatás tapasztalatainak dokumentálása, értékelése

Szempontok:

- kapcsolatteremtése a felnőttekkel,
- kapcsolatteremtése társaival,
- érzelmi életének jellemzői a beszoktatás idején,
- a csoportszokásokhoz való viszonyulása,
- viszonyulása az óvoda sokféle tevékenységéhez (játék, mese, ének, rajz, mozgás, környezet, stb.)
- beszoktatás eredménye csoport szinten

Határidő: október
Felelős: Új gyermekeket fogadó csoportok óvodapedagógusai

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERV

GYERMEK NEVE: ……..

IDŐSZAK:…….

Motoros képességek	Tevékenység megnevezése	Értékelés
Szociális képességek		
Érzelmi, akarati képességek		
Értelmi képességek		

Nyelvi, kommunikációs kép.		

Helyi Óvodai Integrációs Program– A gyermek testi fejlődésének mérőlapja

……Nevelési év..... gyermekcsoport

Gyermek neve	Súly/kg					Magasság/cm				
	09. hó	11. hó	01. hó	03. hó	05. hó	09. hó	11. hó	01. hó	03. hó	05. hó

Helyi Óvodai Integrációs Program
A Hátrányos Helyzetű és Halmozottan Hátrányos Helyzetű Óvodás Gyermekek Integrált Óvodai Nevelésében résztvevő Partnerek
EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSA

Együttműködő képviselő		A Szülői Szervezet képviselői	Védőnők	főigazgató	főigazgató tagintézmény-igazgató	Polgármester	szakemberek
Együttműködési terület a HHH gyermekek nevelésében-fejlesztésében a Helyi Integrációs Program feladattervének megfelelően	Szülőkkel való kapcsolatt-artás, együttmű-ködés	X	X	X	X	X	X
	Óvoda-iskola átmenet támogatása	X	X	X	X	X	X
	Gyermekek egészségügyi ellátása		X	X			
	Gyermekvédel mi munka, szociális segítség-nyújtás		X	X	X	X	X
	Pedagógiai munka teljes területe	X	X	X	X	X	X
	Nevelőtestületi együttműködés	X	X	X	X	X	X
	Az igazolatlan hiányzások minimalizálása	X	X	X			
	A gyermekek óvodai beíratásának támogatása	X	X	X		X	

A HHH gyermekek Óvodai Integrációs Programjában részt vevő partner megnevezése	
Az óvodába járó gyermekek szülei	
Védőnő	
Család- és Gyermekjóléti	
Általános Iskola	
Fenntartó Önkormányzat	
Pedagógiai Szakszolgálat	

I. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Kimeneti eredmények – Sikerkritérium

Minden gyermek fejlettsége legoptimálisabb szintjén kezdi meg iskolás életét, a gyermekek rugalmas, fejlettség szerinti iskolakezdéssel.
A gyermeket óvodáskor végére testi, lelki, szociális érettség jellemzi. A tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, képességek elérték a megfelelő fejlettségi szintet.
Általános tájékozottsággal rendelkezik szűkebb és tágabb környezetéről. Mozgását, viselkedését, érzelmeit, figyelmét, testi szükségletei kielégítését képes szándékosan irányítani.

A gyermek **testi érettsége**, **motoros képesség fejlettsége**

- Testi fejlettsége megfelelő, arányosan fejlett, teherbíró,
- Mozgása összerendezett, harmonikus, tájékozódása térben és síkban megfelelő,
- Kialakult a kezességdominancia, szem-kéz koordinációs képessége jó.

A gyermek *lelki érettsége, pszichikus funkciók fejlettsége*

- érdeklődő, érzékelése, észlelése differenciálódik,
- megjelenik a szándékos bevésés, felidézés, figyelem,
- vizuális, auditív, verbális memóriája megbízható,
- a cselekvő-szemléletes, képi gondolkodás mellett megjelenik a fogalmi gondolkodás is,
- problémamegoldásra képes, ok-okozati összefüggéseket felismer,
- érthetően kommunikál,
- különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot,
- beszéde nyelvtanilag helyes, minden szófajt használ,
- a fogalmakat helyesen használja és értelmezi,
- képes szövegvisszaadásra,
- képolvasáskor összefüggéseket felismer, a látottakat önállóan, mondatokban fejezi ki,
- elemi természeti, mennyiségi ismeretei vannak.

A gyermek **szociális fejlettsége**

- önállóan képes alapvető személyes szükségleteinek kielégítésére,
- alkalmazkodik társaihoz, képes az együttműködésre,
- képes a társas együttélés szabályainak betartására,
- a felnőttekkel szemben tisztelettudó,
- kialakult feladattudata és kötelességtudata van,
- képes szabályhoz alkalmazkodni,
- önálló, önfegyelme megfelelő,
- képes úrrá lenni érzésein, akaratát irányítani.

II. Az óvodai élet szervezése, időkeretek, tervezés, dokumentálás, mérés, értékelés

Óvodai csoportok kialakítása, szervezése

Helyi adottságok, és a nevelőtestület döntése alapján szervezhetők homogén, vagy heterogén életkorú csoportok. Minden nevelési év elején a beírt gyermeklétszám és a gyermekek életkorának számarányában dönti el a nevelőtestület a csoportok összetételét.
A teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek az óvoda teljes nyitvatartási idejében az óvodapedagógus irányításával történik.
Az óvodapedagógus által felajánlott tevékenység szervezeti keretei:

- Kezdeményezés
- Választható tevékenységek (egy időben többféle tevékenység közül választhatnak)
- Párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek szervezése

A tevékenységek, foglalkozások megvalósulása, formái
Az óvodapedagógus által céltudatosan átgondolt, logikusan felépített pedagógiai tartalmú tevékenységeket, foglalkozásokat a gyermekek élményként élik meg. A tevékenységek, foglalkozások anyagainak feldolgozása során a kapcsolódások, a komplexitás érvényesüljön. A gyermek választhat a felkínált tevékenységek közül, melyek az alábbi munkaformákban valósulnak meg:

- Egyéni
- Mikrocsoportos
- Makrocsoportos forma

Napirend, heti rend, időkeretek
A tevékenységek szervezésének feltétele; a kényszertől, szankcióktól mentes légkör. A hatékony nevelés megkívánja a gyermekekkel való kölcsönösségen alapuló természetes együttélést. A nevelés céltudatos megtervezésével alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét. A napirend, heti rend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható életritmust, mely erősíti biztonságérzetét, valamint biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.
Minden óvodapedagógus önállóan alakítja ki csoportjára vonatkoztatva. Fontos, hogy a napirend a maga rugalmas változásaival elegendő időt biztosítson a széleskörűen felkínált lehetőségekre, melyben a gyermek örömmel, elmélyülten tud tevékenykedni. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakításában fontos szempont a játék kitűntetett, valamint a gondozás kiemelt szerepe. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, segíti a

gyermekek önállóság fejlődését, együttműködve a nevelést és oktatást közvetlenül segítő munkatársakkal.

Az óvodai élet megszervezésénél teljes körűen biztosítjuk a gyermeki jogokat, figyelembe vesszük a napi élet szervezésénél a gyermek állapotát, szükségletét, érdeklődését, mindez rugalmasságot kíván az óvodapedagógustól. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.
A nevelési év során a komplex tevékenységek helyei és időkeretei is megváltoztathatók. A heti rend összeállításakor az egy óvodában dolgozó kolléganőknek egyeztetni kell a testnevelés napját, a hely illetve eszközök használhatósága miatt.

Tervezés
Minden óvodapedagógus kötelező feladata az egyénre szabott, differenciált fejlesztés, melynek alapja a megismerés. Folyamata: megfigyelés-megismerés-tervezés-fejlesztés nyomonkövetéssel. Az óvodapedagógustól, ahhoz, hogy minden gyermeket az adottságainak, képességeinek megfelelően neveljen, fejlesszen, illetve érje el az iskolai élet megkezdéséhez szükséges optimális fejlettségi szintet tudatos tervező, elemző, értékelő pedagógiai munkát igényel.
E munka a gyermek fejlettségi szintjének megismerése után a fokozatosság, a tervszerűség elv alapján úgy érvényesüljön, hogy egyrészt megvalósuljon a gyermek spontaneitásából kiinduló fejlesztés, másrészt a feladatorientált fejlesztés.
A tervezés, a nevelés, fejlesztés irányvonalát határozza meg, a rugalmasság pedig a legfontosabb szempontok egyike. Az ilyen típusú tervezés alapján folyó munka a tevékenység minden pillanatában az óvodapedagógusok készenléti állapotát igényli, a nagyfokú koncentrációt, a szükségletek és lehetőségek folyamatos egybevetését, s a történések folyamatos elemzését teszi szükségessé.
A tervezés a csoportban dolgozó óvónőpárok között megosztva, a megvalósulás összehangolt, megosztott, szituációérzékeny együttműködése által történik. A nevelési, tevékenységi tervezés a gyermekcsoport korösszetételét figyelembe véve 2 vagy 3 szintű differenciálásban történik.
Önképzés, vagy továbbképzés a reflektív pedagógiai szemlélet és gyakorlat vonatkozásában. Az óvodapedagógus minőségi munkavégzésének alaptényezője, hogy képes legyen elemezni munkáját, pedagógiai célmeghatározás-, pedagógiai tartalom, tevékenység, hatás vizsgálata során. Tudja mit, mért, milyen módon, hogyan végez. Ennek eredményessége alapján értékelje önmaga célmeghatározását, pedagógiai tevékenységét, azzal elért, vagy nem elért eredményeket. A megszokást, a rutint váltsa fel a mindenkori céltudatos, átgondolt, igényes munkavégzés, a szakmai fejlődés tudatos irányítása. Fontos a folyamatos értékelő figyelem, az alkalmazott eljárás szükség szerinti módosítására az eredményesség érdekében.
Legyen reális önértékelése, legyen nyitott a kritikus, de jobbító szándékú értékelésekre (hospitálás, látogatás, egymástól való tanulás).

Tervezés-értékelés	időkeret	dokumentálás
Nevelési terv	félév	csoportnapló
Foglalkozások, tevékenységek terve	éves tematikus tevékenységi terv foglalkozások, tevékenységek tematikus heti terve	csoportnapló
Differenciált nevelés, egyéni fejlesztőprogram	negyedév	gyermeki személyiségfejlődési napló egyéni fejlesztőprogram terv

Dokumentálás

Csoportnaplónak tartalmaznia kell a gyermekcsoport összetételét, eltérő szükségletű, hátrányos, halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzetű, roma nemzetiséghez tartozó, sajátos nevelési igényű gyermekek kimutatását.

A helyi nevelési program éves tartalmát, nevelési, tevékenységi tervet, foglalkozások, tevékenységek rendszerét, szervezési feladatokat, csoport életével kapcsolatos feljegyzéseket, valamint a tervek értékelését, reflexiókat.

Gyermeki személyiségfejlődési napló

Az egyéni fejlődés, fejlesztés nyomon követésére szolgáló dokumentum. A fejlettségi szint-megállapítás a megfigyelés mellett a saját kidolgozású, a teljes személyiségstruktúrára vonatkozóan részképességenkénti, életkoronkénti bontásban elkészített mérőanyaggal történik. Tükrözze a gyermek testi-lelki-szociális-értelmi fejlődését, fejlesztését. Mutasson rá a gyermek személyiségfejlődésének alakulására, részképességek fejlettségi szintjére, ismereteire, a megfigyelési és mérési eredményekre, a fejlődésében tapasztaltakra.

A kapcsolattartási részben dokumentálásra kerülnek a gyermekek érdekében tett intézkedések, tájékoztatások, megbeszélések az érintett partner aláírásával, dátummal hitelesítve.

Tartalma:

Anamnézis, bemeneti tényezők, fejlettségi szintek részképesség területenkénti rögzítése év eleji, év végi mérések, megfigyelések alapján, bejövő állapotok rögzítése szeptember-október, **fejlődési tapasztalatok rögzítése (szeptember-október, február, június), egyéni fejlesztési terv kidolgozása, értékelése 3 havi ciklusban (okt.-nov.-dec.; jan.-febr.-márc.; ápr.-máj.-jún.;);**

Óvodáskor végi **kimeneti eredmények mérése, értékelése**, a kimenő gyermek fejlesztési javaslatokkal ellátott összegző értékelő lapjának átadása a szülő részére; a gyermek óvodás évei alatt a szülővel való kapcsolattartás családlátogatás, egyéni tájékoztatás dokumentálása (tájékoztatás a gyermek fejlettségi szintjéről, fejlesztendő területeiről, nevelési-, fejlesztési tanácsok).

Egyéni fejlesztőprogram - fejlesztési terv

Egyéni bánásmód megvalósulására szolgáló egyéni fejlesztőprogram terve tartalmazza a fejlesztendő területet, a fejlesztési módot, tartalmat, eljárást és az értékelést negyedévenkénti bontásban. A fejlődési naplóban képességterületenként kerül rögzítésre a gyermek fejlődésében tapasztaltak. A képességterületenkénti fejlettségi szinteken túlmenően ismereteire, neveltségére, hiányos és kiemelkedő területeire is vonatkozzanak a megállapítások, a fejlesztendő tartalmak: prevenció, korrekció, felzárkóztatás, hátránykompenzálás, kiemelkedő, tehetségfejlesztési területek. A ciklikusan tervezett fejlesztési tervek megvalósulását követő értékelésében reálisan és szakszerűen elemzi saját gyakorlatát, az egyéni bánásmód megvalósulását, eredményeit.

Mérés, értékelés

Legfontosabb, leggyakrabban használt mérőeszköz és módszer a megfigyelés, mely célzott tapasztalatszerzés a gyermek egész személyiségére, valamint a gyermekcsoport életére, megnyilvánulására, tevékenységekre, állapotra.

Egyéni és csoportmérés eredménymutatóiból elemezhető a gyermekek egyéni, ill. a csoport egészére vonatkozó fejlettségi szintje.

Óvodapedagógiai értékelési típusok:

- Dicséret, elismerés, ösztönzés, a gyermek pozitívumaira támaszkodás elvének érvényesítése
- Formatív: fejlesztő értékelés, a nevelő-fejlesztő munka állandó kísérője, a fejlődés-fejlesztés segítője,
- Diagnosztikai: helyzetfeltáró értékelés, a gyermek bemeneti tényezőinek megállapítása
- Kritériumorientált értékelés: a kritériumonként meghatározott jellemzők alapján eredményességvizsgálat
- Szummatív: lezáró, összegző, minősítő értékelés: gyermekek év végi fejlettségi szintje, óvodáskor végi kimeneti eredmények
- Standardhoz viszonyított értékelés: óvodáskor pszichológiai sajátosságai

A pedagógiai munka folyamatában az állandó ellenőrzés, értékelés, mérés a tervezési ciklusok szerint, a napi pedagógiai munka folyamatában pedig folyamatosan történik.

Az óvodapedagógus minden nevelési év végén összegző, elemző értékelést, beszámolót készít: pedagógiai tevékenységéről, a tervezések megvalósulásáról, a gyermekcsoportjában elért eredményekről, a gyermekek fejlettségi szintjéről, intézményi tevékenységéről.

A minőségi munkavégzés feltétele az önértékelési, tanfelügyeleti kézikönyvek alapján az elvárásrendszernek, kompetenciaterületeknek, indikátoroknak való megfelelés, mely szerint történik az óvodapedagógus munkájának mérése, értékelése.

A HELYI NEVELÉSI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN A TERVEK ÖSSZEHANGOLÁSA KONTROLLJA

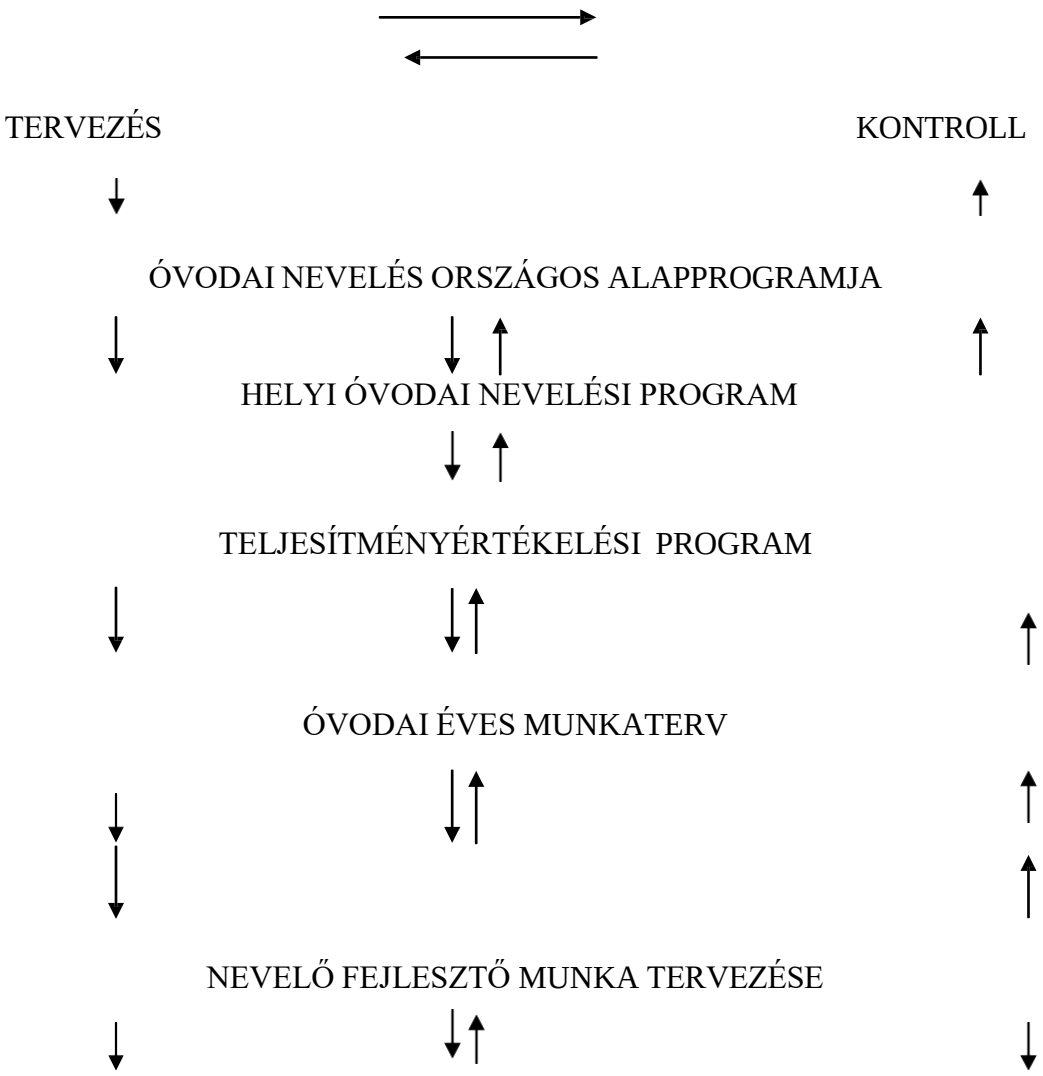

III. Együttműködések, családok bevonása az óvodai életbe, gyermekvédelem

Cél

Az együttműködés egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolatban valósuljon meg.

Csoporton belüli együttműködések

A nevelés minőségét befolyásolja, illetve hatással van rá a partnerek együttműködésének gyakorlata, minősége, elemzése, fejlesztése.

A gyermekekkel való sikeres együttműködés jellemzői:

- pozitív érzelmi viszony, érzelmi dominancia,
- van kölcsönösen kialakult szeretet és bizalom,
- tekintettel vagyunk állapotára, érzelmeire, gondolataira, természetes módon reagálunk arra,
- hitelesek tudunk maradni minden helyzetben,
- világosan érthető határokat, korlátokat szabunk,
- nyitottak, megszólíthatók, segítők vagyunk egész nap,
- figyelembe vesszük szükségleteiket, kéréseiket, kívánságukat.

A társóvónők közötti sikeres együttműködés jellemzői:

- egységes nevelési elv, gyakorlat, következetesség,
- képesek tanulni, átvenni egymás hatékony módszereit, eljárásait egyes nevelési helyzetekben,
- azonos szakmai igényesség jellemző a napi pedagógiai, nevelő-fejlesztő munkában, dokumentálásban,
- kölcsönös nyílt, őszinte véleménynyilvánítás (negatív, pozitív egyaránt),
- a gyermekek „átadása”, megbeszélések napi rendszerességgel történik,
- a szülőkkel való kapcsolattartás fórumain mindketten részt vesznek, jelen vannak, egy elvet képviselnek így kijátszhatatlanok egymással szemben és megerősítők egymás mellett,
- etikus, hiteles magatartás.

A dajkák/pedagógiai asszisztens sikeres együttműködésének jellemzői:

- minden alkalommal szituációérzékenyen lépnek a csoportba: azonnal észreveszik mi a teendőjük (orrtörlés, reggeliztetés, vigasztalás, stb.), aktívan vesznek részt a gondozási feladatokban,
- ismerik a gyermekeket és nyitottak a gyermekek irányában,
- képesek az óvónő partnereként tevékenykedni, dolgozni,

- ismerik a helyi nevelési programot, helyüket a rendszerben, a csoportra vonatkozó nevelési koncepciót, azon belüli feladataikat a napi pedagógiai folyamatban,
- megszólíthatók, nyitottak a szülő irányában is, az óvónői kompetencia tiszteletben tartása mellett.

Nevelőtestületi, partnerkapcsolati sikeres együttműködés jellemzői:

- Kezdeményező és aktív a munkaközösség munkájában.
- Együttműködő különböző pedagógiai eljárások, programok megvalósításában.
- Értekezleteken felkészült, kifejezi véleményét, javaslatát, szakmai álláspontját, meggyőző és meggyőzhető.
- Kapott feladatait, adódó problémát önállóan, megfelelő módon teljesíti, intézi.
- Nyitott a partnerek visszajelzéseire, felhasználja szakmai fejlődésében.
- Rendelkezik reális önismerettel, képes az önreflexióra, önfejlesztésre.
- Nyitott a pedagógiai megújulásra, építő kritikára.
- A kapcsolattartás, az együttműködés soránhasználja az infokommunikációs eszközöket (IKT).
- A gyermekek érdekében önállóan, tudatosan és kezdeményezően együttműködik a kollégákkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel.

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, annak kiegészítője. A kettő összhangja, folyamatos, szoros együttműködése a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele.

Alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás. A szülő találjon az óvodapedagógusban támaszt és segítőtársat gyermeke neveléséhez, fejlesztéséhez.
Fontos az őszinte érdeklődésünk, elfogadásunk, megbecsülésünk kifejezése mind a gyermek, mind a szülő irányában. Az óvodai nevelés, a családi megerősítéssel együtt eredményes. A szülők felelősségérzete megnő azáltal, hogy közvetlen és közvetett módon is megélik az óvodai életben az óvodapedagógusi munkát, a gyermekük érdekében, fejlesztésében tett erőfeszítéseket.
A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában, a megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák megkönnyítik a gyermek beilleszkedését az óvodai közösségbe. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak, életvitelének a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz. Feladatunk a családokkal való együttműködés, a családok segítése, közvetett családgondozás. Együttműködés teljes egészében (konzultációk, közös programok) bővítsük pedagógiai tájékozottságukat, pozitívan alakítsuk gyermekszemléletüket, kapjanak segítséget nevelési problémák, helyzetek megoldására.
Nyújtsunk tájékoztatást arról, hogy a család mindennapjaiban miként tudná gyermekük fejlődését elősegíteni. Arra törekszünk, hogy emberi magatartásunkban, jellemünkben szakmai felkészültségünkben egyaránt példamutatók legyünk. Magatartásunkat nyitottság, empátia, türelem, segítőkészség, gyermeke iránti jószándék, és teljes diszkréció jellemezze. A szülők választhassanak maguk az együttműködés számukra legkedvezőbb formái közül.

Nem mindig a kapcsolattartási forma mennyisége, hanem élményszerűsége, tartalmas volta a meghatározó.
Családgondozási: családpedagógiai eszközökkel, a szülők jogainak tiszteletben tartása, segítés, gondoskodás úgy, hogy az lehetőleg ne bontsa meg, hanem erősítse a család egészét, a gyermeki érdek védelmében, a gyermeki jogok érvényesítésével.
Kizárólag olyan szülői igények, elvárások teljesítését vállaljuk föl, amely az óvodai élettel összeegyeztethető, valamint a gyermeki jogokat, érdekeket nem sérti. Olyan plusz szolgáltatást biztosítunk, amelyet óvodapedagógus végzettségű szakember vezet.

A kapcsolattartás formái

- A gyermekét óvodába beíratő szülő érezze, hogy kezdetét veszi az együttműködés.
- Egyéni, igény szerinti befogadás, beszoktatás lehetősége.
- Összevont és csoportszülői értekezletek.
- A napi tájékoztatás mellett, szükségszerűen, illetve félévente (egy alkalom szóban, egy alkalom írásban) egyéni, részletes, érdemi tájékoztatást kap a szülő gyermeke óvodai életéről, fejlődéséről, fejlettségi szintjéről, állapotáról, valamint fejlesztési javaslatokkal, nevelési tanácsokkal segítjük gyermeknevelési gyakorlatát.
- Közös programok, kirándulások, rendezvények, ünnepélyek.
- Szülők bevonása programok, tevékenységek szervezésébe, közös munkába.
- Szülői szervezet munkájában közreműködés, a képviselő szülő megbízása, segítése.
- A Szülői szervezet figyelemmel kíséri a gyermeki jogok érvényesítését, a pedagógiai munka eredményességét.
- A Szülői szervezet képviselője tájékoztatást kérhet és véleményt nyilváníthat a gyermekek nagyobb csoportját érintő kérdésekben. Tanácskozási joggal vehet részt nevelőtestületi értekezleten.
- Kölcsönös információcsere a gyermekről, egyéni beszélgetések, konzultációk.
- Fogadó óra

A szülők számára nyitott óvodai programok, rendezvények, ünnepélyek

- Márton nap
- Mikulás nap
- Karácsonyváró adventi munkadélután
- Húsvétváró
- Anyák napja
- Ünnepélyes évzáró

A család és az óvoda együttműködése sikeres, ha

- A szülők és az óvodákban dolgozók nevelőpartneri kapcsolatban állnak.
- Az óvónő nyitott a család felé.
- A szülő bízik az ott dolgozó felnőttekben, elismeri munkájukat.
- A szülő tudja: gyermeke jó helyen van.
- Az óvónő empatikus a szülő gondjaival szemben, ha tud, segít.
- A szülő nyitott, érdeklődő gyermeke és az óvodai élet felől.
- A gyerek és a család helyzete valóban fontos mindkét fél számára.

A **gyermekvédelem** valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe tartozó munka.
A gyermekvédelemnek integrált formában kell működnie, ami a szükséges kapcsolatok és együttműködés meglétét jelenti. Valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe ki kell épülnie az ellátórendszerek közötti kommunikációnak, együttműködésnek a szakmai kompetenciák elhatárolásával és tiszteletben tartásával úgy, hogy a gyermek és családja életminőségét javítsa. Ehhez a teljes családi gyermeki háttérismeret elengedhetetlen (szociális helyzet, érzelmi háló, légkör, erőviszonyok, szükségletek).

Az óvodapedagógus mindezek alapján valósítja meg a gyermekvédelmi munkát a hátrányos és veszélyeztetett gyermekek integrált nevelésében, differenciált nevelését, fejlesztését, oly módon, hogy:

- a gyermek fejlődését akadályozó tényezők megszüntetésére
- a gyermeket ért káros hatások pedagógiai eszközökkel történő ellensúlyozására törekszik egyéni, sajátos bánásmóddal.

Gyermekvédelmi munka a segítségnyújtás, a prevenció, esetek feltárása, feltérképezése, környezettanulmány.

Feladatok

- Gyermekvédelmi felelőssel történő egyeztetés, nyilvántartás vezetés.
- Gyermekvédelmi ügy, intézkedés dokumentálása
- Közösen feltárni a család életvitelét, szükségleteit, speciális szükségletű gyermekeket.
- Átmeneti lelki – magatartás; mentális problémák (eredendője pl.: válás, haláleset stb.) felismerése, a terápia megszervezése, szükséges szakember bevonása (pl.: pszichológus)
    a) 3 éves hátrányos, halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermekek óvodai ellátásának, nevelésének biztosítása
- Aktív részvétel a jelzőrendszerben, együttműködés az ellátórendszerben.
- Esetmegbeszélések, konzultációk

Kapcsolattartás

- Gyermekvédelmi felelős
- Védőnő
- Szociális, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Polgármesteri Hivatal, gyámügy
- Pedagógiai Szakszolgálat
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság

IV. Az óvoda kapcsolatrendszere, együttműködés

Cél

Nyílt, együttműködő partnerkapcsolat.

- Fenntartó
- Széchenyi István Általános Iskola
- Pedagógiai Szakszolgálat
  logopédus
  fejlesztőpedagógus /gyógypedagógus
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- Alapszolgáltatási Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat
- Védőnő

Partnereinkkel történő együttműködés sikeres, ha

- rendszerességgel bíró konzultációk zajlanak közöttük,
- ismerik az egyes intézmények az óvoda kompetenciáját, és a partnerek is ismerik az óvodai életet, tisztázódik a kompetenciájuk az óvoda irányában
- számítunk egymás tudására, tapasztalataira a továbblépéshez,
- őszinte, nyílt, segítő, tartalmas együttműködés a jellemző.

V.Személyi, tárgyi feltételek

A program minőségi megvalósulásához a jelenlegi személyi feltétel további megtartása szükséges. A gyermekcsoportok vegyes, magas létszámú összetétele, a programspecifikum, a pedagógiai tartalom elengedhetetlen szubjektív feltétele:
Az óvodában a csoportonkénti egy dajka, csoportonkénti óvónőpáros vagy óvónő- pedagógiai asszisztens összehangolt, megosztott, együttes munkája.
Óvodánkban heti egy-egy napon logopédus, fejlesztőpedagógus vagy gyógypedagógus segíti az eltérő szükségletű gyermekek fejlesztését.
Fontos a gyermekek foglalkoztatásához, a gyermeki tevékenységekhez szükséges eszközök, játékok gazdagítása:

- óvodapedagógus által készített játékok
- beszerezhető játékok, eszközök